

А. М. Волощук
Х. П. Ярмакі
О. О. Чернишова

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО
ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Монографія

Одеса
ОДУВС
2013

УДК 351.74:343.85:347.78

ББК 67.401.133

Д11

Друкується за рішенням Вченої Ради
Одеського державного університету внутрішніх справ
Протокол № 9 від 28 березня 2013 р.

Рецензенти:

Д. П. Калаянов – доктор юридичних наук, професор;

О. І. Воронов – доктор юридичних наук.

Волошук А. М.

Д11 Діяльність органів внутрішніх справ щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності : моногр / А. М. Волошук, Х. П. Ярмачі, О. О. Чернишова — Одеса : ОДУВС, 2013. — 176 с.

У монографії аналізуються і розкриваються зміст та поняття правопорушень у сфері інтелектуальної власності, історичний аспект і зарубіжний досвід протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, форми та методи діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, процес їх взаємодії з іншими суб'єктами протидії вищезазначеним правопорушенням на підставі чого надані пропозиції щодо внесення змін і доповнень до нормативно-правових актів, організаційного забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Видання орієнтоване на науковців, викладачів, курсантів і студентів вищих та середніх спеціальних юридичних закладів освіти, практичних працівників правоохоронних органів.

УДК 351.74:343.85:347.78

ББК 67.401.133

© Волошук А. М., Ярмачі Х. П.,
Чернишова О. О., 2013

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень.....	3
Вступ.....	5
Розділ 1. Теоретико-правові основи протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.....	8
1.1. Історико-правові питання протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.....	8
1.2. Поняття та характеристика правопорушень у сфері інтелектуальної власності та адміністративна відповідальність за їх вчинення.....	26
1.3. Суб'єкти протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.....	49
1.4. Зарубіжний досвід протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.....	70
Розділ 2. Механізм протидії органами внутрішніх справ правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.....	88
2.1. Форми та методи діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.....	88
2.2. Використання оперативно-розшукової інформації у запобіганні та виявленні правопорушень у сфері інтелектуальної власності.....	99
2.3. Взаємодія ОВС з іншими суб'єктами протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.....	108
2.4. Удосконалення правового та організаційного забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.....	126
Висновки.....	138
Список використаних джерел.....	141
Додатки.....	163

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВОІВ	Всесвітня організація інтелектуальної власності
ДМСУ	Державна митна служба України
ДДСБЕЗ	Департамент Державної служби боротьби з економічною злочинністю
ДСІВУ	Державна служба інтелектуальної власності України
ЗМІ	засоби масової інформації
ІВ	інтелектуальна власність
КК України	Кримінальний кодекс України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
МВС	Міністерство внутрішніх справ
МОНМС	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
ОІВ	об'єкти інтелектуальної власності
ОВС	органи внутрішніх справ
ОРД	оперативно-розшукова діяльність
ОРЗ	оперативно-розшукові заходи
ППСМ	патрульно-постова служба міліції
РНБУ	Рада національної безпеки та оборони України
СБУ	Служба безпеки України

ВСТУП

Ступінь захисту прав інтелектуальної власності небезпідставно можна вважати показником розвитку цивілізації та рівня демократії у державі. Надійний захист прав інтелектуальної власності є пріоритетним для України на шляху до Європейського Союзу та входження до чинних світових економічних і культурно-гуманітарних спільнот.

В сучасних умовах глобальної конкуренції й поглиблення інтеграції в світове господарство важливим фактором забезпечення соціально-економічного зростання є науково-технічний прогрес та інтелектуалізація основних факторів виробництва. В Україні дедалі більша частина валового внутрішнього продукту формується за рахунок об'єктів інтелектуальної власності та інновацій, роль яких в економіці й суспільстві постійно зростає, а разом з цим зростає і рівень правопорушень у сфері інтелектуальної власності, з'являються нові способи їх вчинення.

Як свідчать дані Державної служби статистики України, у 2011 році вчинено 3552 адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, більше всього з них виявлено у сфері порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності (ст. 51² КУпАП) – 981, а також у сфері незаконного розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних (164³ КУпАП) – 2532. Ситуація, яка склалась щодо правопорушень у сфері інтелектуальної власності, наочно демонструє, що вжиті заходи протидії цьому явищу, в тому числі заходи контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності, не впливають на рівень правопорушень у зазначеній сфері. Правопорушення у сфері інтелектуальної власності завдають великих збитків авторам, правовласникам, користувачам, державі, а також гальмують розвиток науково-технічного прогресу і виробничих стосунків, підривають міжнародний авторитет країни, перешкоджають надходженню інвестицій на український ринок. Характерною ознакою правопорушень у зазначеній сфері є високий рівень латентності, що ускладнює процес їх виявлення і стає причиною невідповідності офіційних даних реальному стану правопорушень у зазначеній сфері.

Поруч із зазначеним, аналіз нормативно-правових актів, теоретичних питань, практики діяльності ОВС щодо протидії порушенням у сфері інтелектуальної власності свідчить про недостатню розробленість організаційного й правового забезпечення їх діяльності, містку організацію взаємодії суб'єктів та неналежну координацію протидії цьому явищу, недостатність досвіду роботи й кваліфікації окремих працівників міліції. Це, на наш погляд, пов'язано з відсутністю належних наукових розробок даної проблематики, обумовило необхідність проведення комплексного дослідження адміністративно-правових аспектів діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Науково-теоретичною базою запропонованої праці стали праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузі загальнотеоретичної юриспруденції, теорії державного управління, адміністративного права і процесу, цивільного права, оперативно-розшукової діяльності, а саме: В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, А. І. Берлача, В. В. Белова, Є. П. Гаврилова, Г. М. Денисова, О. Ф. Долженкова, Д. П. Калаянова, А. А. Коваленка, В. В. Конопльова, В. А. Некрасова, Д. Й. Никифорчука, С. І. Ніколаюка, В. П. Петкова, В. М. Плішкіна, М. Б. Саакяна, А. П. Сергєєва, Г. М. Спіріна, Р. П. Томма, А. Г. Хабібুলіна, Р. Б. Шишки та ін.

Окремі питання щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності знайшли своє відображення у дослідженнях О. М. Головкової, Н. П. Дригваль, І. Г. Запорожець, Г. В. Корчового, І. С. Кравченко, О. М. Тропіної та ін. Проте значна кількість актуальних питань, які виникають на практиці в процесі протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, ще не знайшли свого наукового відображення. Все вищезазначене свідчить про актуальність досліджуваної теми, а також про необхідність дослідження проблем діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Новизна запропонованої праці полягає в тому, що системно адміністративно-правовий аспект діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності за сучасних умов ще не досліджувався. Монографія є однією з перших спроб комплексно, шляхом використання сучасних методів пізнання і досягнень правової науки, з урахуванням зарубіжного досвіду дослідити проблемні питання діяльності органів внутрішніх справ

щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності в Україні, сформулювати авторське бачення їх вирішення.

Монографія може бути корисною для науковців, працівників правоохоронних органів, викладачів, студентів, курсантів та слухачів вищих навчальних закладів і тих, для кого питання діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності становлять певний інтерес.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1. Історико-правові питання протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності

В сучасній науковій літературі розглядаються такі терміни як протидія, боротьба, попередження, запобігання, припинення, профілактика адміністративних правопорушень. На сьогодні в європейських країнах упроваджується комплексний підхід, який поєднує запобіжні й репресивні заходи, що позначаються терміном «протидія». Так питання щодо поняття, змісту, форм протидії правопорушенням досліджували І. К. Василенко, В. І. Варивода, А. М. Волошук, А. Ф. Гаджихамедов, О. В. Кузьменко, Д. І. Минюк, В. Є. Тамбовцев, О. В. Ткаченко та інші науковці.

Як вже було зазначено, термін «профілактика правопорушень» широко вживається у спеціальній літературі адміністративного права і в загальному розумінні уявляється як різновид соціального управління, як система соціально-економічних, суспільно-політичних, організаційних, правових та виховних заходів, направлених на виявлення й усунення або нейтралізацію причин і умов скоєння правопорушень, протидія асоціальним вчинкам, формування правомірної поведінки громадян і посадових осіб. Слово «профілактика» (prophylaktikos) грецького походження і в перекладі на українську мову означає «запобіжний, попереджувальний» [1, с. 156].

Поруч з цим, запобігання вчиненню адміністративних правопорушень - це соціально спрямована діяльність держави, її органів і їх посадових осіб, громадських організацій та окремих громадян з виявлення причин та умов вчинення адміністративних правопорушень, ліквідації факторів, які сприяють формуванню антигромадських установок громадян, та забезпечення під час здійснення такої діяльності прав і свобод громадян. Отже, запобігання адміністративним правопорушенням посідає суттєве місце у загальнодержавній системі боротьби з правопорушеннями.

У чинних нормативно-правових актах мова йде і про припинення правопорушень (ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову

діяльність» [2]), їх попередження і припинення (ст. 10 Закону України «Про міліцію» [3]; ст. 18 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [4]), запобігання і припинення (ст. 2 Закону України «Про міліцію» [3]). Але саме визначення адміністративного припинення надається через сукупність заходів державного примусового припинення правопорушень, що розпочалися або готуються, поновлення порушених ними суспільних відносин, забезпечення ненастання шкідливих наслідків діянь, а також умов для притягнення винних до відповідальності.

Однак, на нашу думку, серед зазначених термінів, найбільш обсяжним за змістом є термін «попередження», який охоплює усі інші категорії, зокрема такі, як «профілактика» та «запобігання» [5, с. 660]. Так, термін „попередити” означає „своєчасними заходами запобігти здійсненню або виникненню; зробити щось наперед завчасно, аби запобігти певним подіям”. В зв’язку з цим відзначимо, що «попередити правопорушення» буквально означає запобігти його скоєнню, тобто оберегти громадян, суспільство, державу від настання протиправного результату. Крім того, сам термін «попередження» є складовим такого поняття як „боротьба з правопорушеннями”.

З точки зору лексики, слово «протидіяти» тлумачиться як «...спрямовувати дію проти іншої дії, перешкоджати їй» [6, с. 992]. Поруч з тим, етимологічний аналіз слів «боротьба» та «протидія» дозволяє дійти висновку, що термін «протидія правопорушенням» має більш ширше значення і полягає не тільки в активних діях щодо подолання правопорушень, а і в перешкоджанні їх вчиненню. Таким чином, протидія правопорушенням є складним перманентним соціальним явищем. Саме тому цей термін ми і застосовуємо у нашому дослідженні як загальне родове поняття.

Окрім того, система протидії правопорушенням містить два необхідних компоненти – це суб’єкти протидії і спеціальні методи протидії, вивчення яких і буде завданнями наступних підрозділів.

В свою чергу, перш ніж розглядати правопорушення у сфері інтелектуальної власності та механізм протидії ним, необхідно визначитися безпосередньо з об’єктом протиправних посягань. Для досягнення даної мети, на нашу думку, необхідно розглянути процес становлення та розвитку «інтелектуальної власності» як правової категорії.

Однією з основних характеристик розвитку й цивілізованості суспільства протягом усієї історії його розвитку було те, яка увага

приділялася розвитку науки, техніки й культури. Накопичений інтелектуальний і творчий потенціал служить потужним стимулятором прогресу суспільства, розв'язку економічних і соціальних завдань, які стоять перед ним. Зі своєї сторони, наука, техніка й культура можуть успішно розвиватися тільки при наявності відповідних умов, забезпечуваних суспільством і, насамперед, державою, у тому числі за допомогою їх законодавчого закріплення. Така правова категорія як «інтелектуальна власність» одержала широке визнання, у тому числі міжнародне, міцно закріпилася як у законодавстві, так і у свідомості людей.

Зміст категорії «інтелектуальна власність» у праві обумовлений розглядом результатів інтелектуальної (творчої) діяльності й прирівняних до них засобів індивідуалізації товарного обігу в контексті системи правового регулювання з погляду можливості державного впливу на складні, із приводу інтелектуальної власності, суспільні відносини, які взаємопов'язані з положенням особистості в державі.

Інтелектуальна творча діяльність є невід'ємним атрибутом людини на будь-якому етапі її історичного розвитку, а також однією з рушійних сил розвитку цивілізації [7, с. 251]. Саме з її допомогою стає можливим таке узагальнення й використання накопиченого людством практичного досвіду, яке дозволяє еволюціонувати суспільству, адекватно реагувати на зміни навколишнього середовища, ґрунтуючись на попередньому досвіді.

Хоча інтелектуальною творчою працею особа займалася завжди, процес визнання інтелектуальної діяльності та її результатів самостійними об'єктами суспільних відносин мав тривалу історію й був пов'язаний із розвитком виробництва і товарних відносин, а також усвідомленням людиною і суспільством значущості й цінності інтелектуальної праці, гуманізації та демократизації суспільства.

Споконвічно результати інтелектуальної діяльності людини виступали в якості невіддільного від неї способу існування та не були самостійним об'єктом суспільних відносин. Міфологічна, а потім і релігійна свідомість, які передують формуванню логічної свідомості, базувалися саме на результатах творчої уяви первісної людини. Не здійснивши наукового пізнання навколишньої дійсності, людина задовольнялася примітивним поясненням того, що трапилося, щоб поділитися цим із навколишніми. Міфи, епоси, легенди, наскельний живопис являли собою не тільки вираження творчих емоцій, але й

виступали засобом мислення, були життєво необхідні для людського суспільства й природно ставали його надбанням.

Із розвитком науки і техніки, з переходом до державної організації, до товарного виробництва відношення людини до результатів інтелектуальної діяльності значно змінилося. Продукти цієї діяльності ще не стали об'єктом суспільних відносин, однак, можливість їх вільного використання третіми особами стала обмежуватися різними засобами. Негативної оцінки з боку суспільства заслуговували не тільки присвоєння третіми особами прав авторства на ті або інші продукти інтелектуальної праці, але й використання третіми особами створених не ними інтелектуальних продуктів, які дозволяли одержати вигоди як матеріального, так і нематеріального характеру.

У зв'язку із цим ще у Стародавньому Світі відомі зародження правової охорони прав інтелектуальної власності, але творці інтелектуальних продуктів прагнули самостійно захиститися від подібних несумлінних користувачів шляхом поширення звичаю ставити клейма на вироби із глини, кераміки, шкіри і т.п. Так, у Стародавній Греції один зі стилів вазопису був червонофігурний. Завдяки їхнім маркуванням, сьогодні нам відомі імена прославлених майстрів: Брига, Дурида, Єфронія [8, с. 96]. Подібні знаки не тільки фіксували зв'язок між товаром і його виробником, але й позначали знаки володіння правом на їх встановлення.

Захисниками прав творців виступали суспільна думка і норми моралі. Автори книги «Азбука авторського права» стверджують, що виникнення інституту інтелектуальної власності пов'язане з існуванням у Стародавній Греції положення, за яким рукописи, що одержали визнання трагедій, повинні були зберігатися в офіційному архіві, щоб можна було проконтролювати недоторканність тексту при постановці п'єс [9, с. 7].

Розвиток господарства Стародавнього Риму обумовив складні товарні і пов'язані з ними суспільні відносини, що призвело до закріплення в праві різних форм власності, які відображають зв'язки щодо майна. Римське право класичного періоду виробило поняття речі як окремої, юридично самостійної матеріальної речі із чіткими просторовими межами, а також як будь-якого об'єкта, «у тому числі й нематеріального» [10, с. 274], приватного права.

Звичайно, римські юристи не говорили про те, що результати творчої діяльності слід розглядати в якості речей «безтілесних», однак сам підхід до регулювання зобов'язань і відносин, пов'язаних із певними правами, як об'єктами права власності, вплинув на появу в праві категорії «інтелектуальна власність». У зв'язку з цим, вищезазначене можна розглядати як перший період у процесі розвитку протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності – зародження.

Феодалні відносини власності, насамперед на землю, існували при наявності різних станів і визнанні політичних, соціальних і публічно-правових відносин феодал-васал. При цьому «право власності розділялося між двома власниками з позиції ієрархії, як верховний і підлеглий власник» [11, с. 123]. Власник, реалізуючи весь комплекс повноважень стосовно речі, «здійснює їх у відношенні свого, особливого боку речі й особливим чином, тобто відбувається поділ режимів користування, володіння й розпорядження між власниками» [12, с. 65]. Право користування річчю «перебуває в особливій і виключній власності підлеглого власника, він може законно розпоряджатися нею настільки повно, наскільки цим не применшує права, що належать верховному власникові» [12, с. 156].

Таке трактування права власності пояснює вирішення питань виробництва (у тому числі і продуктів інтелектуальної діяльності) у середньовічній Європі шляхом видачі привілеїв для здійснення певного виду діяльності, коли «верховний» власник дозволяв володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю «підлеглому» власникові для здійснення його інтересів.

Крім об'єктів промислової власності правовому регулюванню піддалися й такі результати творчої діяльності як літературні твори, масовому поширенню й тиражуванню яких сприяв винахід друкарства. Друкарі й книготорговці витрачали значні кошти на придбання паперу, купівлю верстатів, наймання робочої сили, передбачаючи окупити витрати й отримати прибуток із коштів, здобутих від реалізації створеної продукції. Тому вони були зацікавлені у захисті від продавців незаконних копій, що полягав в одержанні друкарями виключного права на відтворення друківаних копій та їх поширення протягом певного обмеженого строку. Звідси й пішла англійська назва авторського права «copyright», тобто право на копію.

Так, в Англії практика передачі технологій і створення нових галузей промисловості стала розвиватися з XIII століття, а вже у XIV столітті королівською владою надавалися особливі привілеї особам, що займалися створенням галузей промисловості, заснованих на застосуванні нових іноземних технологій, для того, щоб підтримати їх. Така підтримка приймала форму «побажання особі, що впроваджувала нову технологію, виключних прав використовувати її на строк, досить довгий для того, щоб можна було її освоїти» [13 , с. 14].

Авторське право в Російській імперії з'являється лише у XIX столітті, у зв'язку з тим, що книгодрукарство до кінця XVIII ст. вважалось державною монополією.

Новий етап у розвитку інтелектуальної діяльності почався в XIV-XVI століттях. У цей час окремі результати творчості й права на їх використання почали одержувати правову регламентацію, необхідність якої була викликана об'єктивними причинами і носила закономірний характер, впровадження інтелектуальних досягнень у промисловість сприяло розвитку капіталістичного виробництва, дозволяло підвищувати його продуктивність і ефективність.

Також із XVII століття підсилювся рух авторів творів, які намагалися захистити свої права на створені ними твори. Сам Лютер був потерпілим через середньовічне «піратство». «Шкоду ще можна було б терпіти, - писав він, - якби люди тільки погано поводитися б з моїми книгами. Але тепер вони друкують мої книги, виявляючи такий поспіх, що коли я потім читаю ці книги, я їх не впізнаю. Це шахрайство - обманювати просту людину за допомогою нашого ім'я», «Розбійниками з великої дороги» і «зłodіями» називав він тих, хто без його згоди друкував його книги» [14 , с. 15].

Таким чином, саме після виникнення друкарства, починає складатися правова охорона творів науки, літератури і мистецтва у формі привілеїв. В Англії це призвело до створення першого закону про авторське право, відомого як «Устав королеви Анни» 1710 року. Згідно із цим законом, авторові надавалося виключне право на публікацію твору протягом 14-ти років з моменту його створення із можливістю продовження цього строку на 14 років при житті автора.

Слід зазначити, що згаданий законодавчий акт, його основні філософські концепції й принципи використовувалися в законодавчих і нормативних актах, які розроблялися надалі. Окрім того, він

завершив період становлення протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, який відбувався протягом V – XVII ст.

На наш погляд, правовому регулюванню відносин, пов'язаних з нематеріальними об'єктами, а також подальшому розвитку протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності сприяли такі фактори як гуманізація й демократизація суспільства, проголошення і юридичне закріплення права приватної власності, а також значне розширення й закріплення прав і свобод людини й громадянина. Цьому сприяла Просвіта, що культивувала здоровий глузд - уміння індивіда самостійно міркувати про всі події свого повсякденного життя, цілком відповідати за них, приймати самостійні рішення, бути незалежним. У цей час особистий інтерес, причому матеріальний інтерес, затверджує себе в сфері економіки й виробництва. Здоровий глузд тут змушує визнавати інтерес кожного його учасника, а недолік здорового глузду, вимога відмовитися від себе й пожертвувати собою заради інтересів цілого спричиняє посилення тоталітаристських прагнень держави і хаос в економіці. Відображенням цих ідей стала теорія «трудової власності», автором якої був Джон Локк, суть якої полягає в тому, що лише праця людини є основою набуття власності. Чим більше людина працює, тим більше власності вона отримує [15, с. 63-65].

Власність у цей період характеризується як абсолютне й виключне право на річ. Винятковість визначала, що ніхто не може мати право власності на річ власника, тобто, характеризує саму суть власності, тому що особа повинна визнати іншу особу власником, щоб потім шляхом обміну привласнити його річ. Якби виявилось, що були інші власники на ту ж річ, то й у набувача не виникло б повного права на річ, воно неостаточне, неповноцінне, отже, виключається й наступний акт товарного обміну й неможливий товарний обіг у цілому. Абсолютний характер власності означає, що це право захищається у відношенні всіх інших осіб, які повинні утримуватися від порушення цього права [11, с. 57-60]. У цьому розумінні власність дуже близько стикається з особистими правами, найбільша цінність яких полягає саме в загальному визнанні, наприклад, авторське і патентне право.

Такі теоретичні погляди на природу власності й роль особистості в виробництві, у тому числі інтелектуальному, були розвинені й обґрунтовані представниками Просвіти і послідовно втілені в законодавстві. Так, у вступній частині французького Патентного закону від 7 січня 1791 року зазначалося, що «усяка нова ідея,

проголошення й здійснення якої може бути корисним для суспільства, належить тому, хто її створив, і було б обмеженням прав людини не розглядати новий промисловий винахід як власність його творця» [16, с. 84]. У Законі штату Массачусетс від 17 березня 1789 року вказувалося, що «немає власності, що належить людині більш ніж та, яка є результатом його розумової праці» [9, с. 22], аналогічні конструкції були закріплені в законодавствах Саксонії, Пруссії, Данії й ряду інших країн.

Таким чином XVII – XIX ст. були періодом вирішального становлення й зміцнення правових позицій результатів творчої діяльності й прав на їх використання, що поклав початок державного регулювання відносин, пов'язаних з інтелектуальними продуктами. Його відмінною рисою було те, що правове регулювання відповідних відносин здійснювалося по двом самостійним напрямкам: авторсько-правовому та правом промислової власності, що відрізнялися друг від друга сферою застосування охоронюваних об'єктів. Такий розподіл правових норм був обумовлений характером самих нематеріальних об'єктів і сферою їх використання, що визначають методи правового регулювання складних відносин, і захист прав на результати інтелектуальної творчої діяльності та прирівняних до них засобів індивідуалізації учасників цивільного обігу. Об'єкти промислової власності використовувалися в промисловості та саме в цих цілях одержували правову охорону, об'єкти авторського права являли собою добутки творчості, охоронювані за формою вираження.

Слід зазначити, що незважаючи на те, що авторське й патентне правове регулювання здійснювалося незалежно одне від одного, йому були властиві збережені й у цей час загальні ознаки, звернутися що підкреслюють норми дореволюційного законодавства Росії, в склад якої входила Україна, в галузі авторського й винахідницького права, що поклало початок праву «розумової» власності [17, с. 61]. Разом із цим, незважаючи на достатньо пізнішу появу (у порівнянні із західними країнами), воно являє собою досить яскравий приклад правового регулювання відповідних відносин у XIX столітті, тому що було розроблено на основі передового законодавства країн Західної Європи.

Об'єктом правової регламентації авторського та винахідницького права були суспільні відносини, пов'язані винятково з використанням власної творчої діяльності, промислових технологій, винаходів, творів літератури, мистецтва тощо. Законодавство чітко розмежовувало

інтелектуальні продукти і їх матеріальне втілення й визнавало об'єктом власності авторів і те і інше. Так, Цензурний статут від 22 квітня 1828 року містив главу «О сочинителях и издателях книг», а в якості додатка до нього – «Положення про права авторів», яке надавало авторові або перекладачеві літературного твору «виключне право користуватися все життя своєю виданням і продавати його за своїм розсудом як майно придбане» (§1 Положення). Окрім того він закріплював поняття контрафакції, яка полягала у порушенні прав автора без його дозволу. Також зазначалось, що Цензурний комітет та Головне Управління Цензури здійснює нагляд за дотриманням прав авторів, але переслідування за контрафакцію може бути розпочато лише за скаргою того, чиї права були порушені, що свідчить про відсутність належного механізму протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Також можна згадати «Положення про привілеї», затверджене імператором Миколою I 22 листопада 1833 року, яке передбачало такі охоронювані привілеї на «загальнокорисні предмети, способи виробництва в мистецтвах, мануфактурах і ремеслах», які були власністю тієї особи, ким були зроблені. Звертаємо увагу на те, що власник міг розпоряджатися як «об'єктом, на який виданий привілей, так і самим привілеєм» [18, с. 14].

Таким чином, відносини, пов'язані з нематеріальними об'єктами стали предметом правового регулювання російського законодавства. Їх специфічність обумовила необхідність проведення досліджень результатів творчої діяльності в рамках правової науки, розробки спеціальних методів правової регламентації, визначення місця інтелектуальних продуктів у системі об'єктів правових відносин. Крім того, визнавши право власності індивіда на результат творчої діяльності, держава непрямо визнала право індивіда на творчу діяльність. Також для законодавчого регулювання авторських і винахідницьких відносин було характерно постійне розширення переліку охоронюваних об'єктів. Так, якщо в «Положенні про привілеї» 1833 року вказувалися такі об'єкти як «загальнокорисні предмети, способи виробництва в мистецтвах, мануфактурах і ремеслах», то «Положення про привілеї на винаходи й удосконалення» 1896 року в ст.1 встановлювало, що привілеї застосовуються для охорони виключного права, користування винаходами й удосконаленнями, зробленими в галузі промисловості.

До промисловості відносилися видобуток, обробка, переробка або перевезення продуктів [19, с. 295].

Аналогічна ситуація складалася й в галузі авторського права. Цензурний статут 1828 року гарантував права авторів тільки на літературні твори (книги). В подальшому, з прийняттям нових нормативних актів про права авторів в 1830, 1845, 1848 та 1875 роках, були врегульовані питання щодо охорони статей в журналах, приватних листів, хрестоматій, прав на музичну та художню власність [20, с. 28]. Така тенденція розширення об'єктів правової охорони свідчила про усе більш широке залучення продуктів інтелектуальної діяльності в товарний обіг і підвищення їх ролі в суспільному виробництві. Але протидія правопорушенням у сфері інтелектуальної власності так і здійснювалася за рахунок особистих зусиль авторами або правовласниками. Характерною рисою авторських та винахідницьких відносин було те, що споконвічно продукти інтелектуальної діяльності розглядалися як об'єкт власності осіб, що їх створили.

Права на результати творчої діяльності надходили під заступництвом священного й недоторканного права власності, що було однією з основних умов включення нематеріальних об'єктів у товарний обіг. Такий підхід правового регулювання відносин, виникаючих у зв'язку із введенням нематеріальних об'єктів у товарний обіг, відповідав цілям правового впливу, оскільки позначав визнання за творцями такого роду товару виключних прав на них і надавав авторам добутків можливість одержання доходу від розпорядження створеними інтелектуальними продуктами. Однак специфіка нематеріальних об'єктів не дозволяла розглядати право власності на результати творчої діяльності аналогічно праву власності на матеріальні об'єкти. Класична структура правомочностей, складова права власності: користування, володіння й розпорядження, вимагала адаптації до нематеріальних об'єктів. І законодавець спробував зробити це. Наприклад, затверджений 17 червня 1812 року імператором Олександром I Маніфест «Про привілеї на різні винаходи й відкриття в мистецтвах і ремеслах» [19, с. 285], надавав власникові привілею на винахід наступні права: виключне право самому використовувати винахід протягом зазначеного в привілеї строку, вживати та продавати іншим, як сам винахід, так і привілеї на нього, здійснювати судове переслідування порушника прав привілеї з метою відшкодування понесених збитків.

Таким чином, визнаючи інтелектуальні продукти об'єктом права власності, законодавець споконвічно визначав його зміст відмінним від права власності на матеріальні об'єкти, зберігаючи при цьому спільність із правом власності винятково із приналежними власникові правами. Ключовим правочином творця інтелектуального продукту було визнано виключне право на використання цього продукту, що означало заборону використання цього продукту третіми особами без згоди власника, підкріплене можливістю притягнення порушника до відповідальності. Слід зазначити, що первинна увага законодавця була звернена переважно на регулювання результатів інтелектуальної діяльності як об'єктів майнових відносин; товару, здатного приносити певні майнові вигоди, тобто саме як власності творця, що відповідало інтересам товарних відносин.

Але специфіка інтелектуальних продуктів, що мають тісний зв'язок з особистістю творця, обумовила необхідність виділення в праві власності нематеріальні об'єкти немайнових прав. Основним з таких прав є право вимагати визнання свого авторства, а саме юридично забезпеченої можливості особи вважати себе автором твору і вимагати цього визнання від інших [21, с. 138]. Визнання права авторства значно сприяло індивідуалізації інтелектуальних продуктів, що було необхідним для їхнього включення в цивільний обіг. Однак закріплення права авторства мало велике значення не тільки для впорядкування комерційного обігу об'єктів інтелектуальної діяльності, але й для визначення правового статусу особистості в цілому, що було пов'язане з визнанням права особи на ім'я. Крім того, визнання особистих правомочностей стало вираженням такої специфічної риси нематеріальних продуктів, як їх принципова невідокремленість від творця, що обумовило необхідність визнання й права на недоторканність створеного продукту. Треті особи мали змогу використовувати його тільки за умови збереження його первісного змісту й форми. Ця правомочність має тісний зв'язок із правом авторства, що запобігає можливості зловживання іменем творця за допомогою приписування йому не створених продуктів. Найбільш повно його зміст розкривався в міжнародних правових актах. Так, стаття 6 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів від 9 вересня 1886 року містила норму про те, що «незалежно від майнових прав автора, навіть після поступки цих прав, він має право вимагати визнання свого авторства на твір і протидіяти всякому перекрученню й викривленню або іншій зміні цього твору, а

також будь-якому іншому зазіханню на твір, здатному завдати шкоди честі або репутації автора» [22, с. 452], Паризька конвенція з охорони промислової власності від 20 березня 1883 року прямо передбачала право винахідника бути названим у якості такого в патенті.

Таким чином, зміст права власності на інтелектуальний продукт містив в собі не тільки правомочності майнового характеру, пов'язані з різними способами використання нематеріального продукту, але й особисті немайнові правомочності, що належать винятково творцеві й невідчужувані від нього.

Ще однією загальною рисою права на різні види інтелектуальної творчої діяльності було обмеження строку та території його визнання. Визначення терміну дії права на нематеріальний продукт було необхідно для встановлення балансу між інтересами держави (суспільства) і творця інтелектуального продукту, оскільки дозволялось, з одного боку, окупити витрати на створення нематеріальних об'єктів і отримати прибуток від введення їх у комерційний обіг і надання виключних прав на нього, а з іншого боку зробити результат творчої діяльності доступним для загального користування, що було необхідно для збагачення культурного рівня всього суспільства.

Аналіз законодавчих актів Російської імперії, що діяли на території України, дає змогу дійти висновку, що вперше закріплення відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності на законодавчому рівні було здійснено в першій половині XIX ст. у Зводі законів Російської імперії (1832 р.) та його подальших редакціях 1845 р., 1857 р., 1885 р. – систематизованому збірнику законів Російської імперії, підготовленому протягом 1826-1830 рр. спеціальною комісією під керівництвом М. М. Сперанського. В цілому Звід законів Російської імперії складався з 15 томів, що врегульовували правовідносини в різних галузях права, в тому числі і кримінальному праві.

Таким чином, можна зробити висновок, що протидія адміністративним правопорушенням у сфері інтелектуальної власності у XVII – XIX століття здійснювалася за рахунок особистих зусиль авторів (правовласників), а також діяльності організацій, що здійснювали колективне управління авторськими правами. Роль держави обмежувалася прийняттям нормативно-правових актів щодо захисту прав інтелектуальної власності, визначенням видів правопорушень в зазначеній сфері та відповідальності за них. Крім

цього даний період характеризувався відсутністю комплексної системи заходів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Кримінальним уложенням 1903 року, на відміну від Зводу законів Російської імперії 1932 року, захищались не лише авторське право, але і відповідні права промислової власності. Крім того, було криміналізовано нові форми порушення авторського права. Не менш важливою його особливістю було те, що справи про порушення чужого авторського права та права промислової власності починалися не інакше, як за скаргою потерпілого. Навіть вирок про покарання скасовувався, якщо особа, яка принесла скаргу стосовно дій порушника прав інтелектуальної власності, примириться з винним до виконання винесеного вироку суду.

Змінився підхід до інтелектуальної власності в радянській Росії. Це було пов'язане з розробкою соціалістичного трактування власності. Так, економіст В. П. Шкредов вважав, що власність як особлива економічна категорія не існує і мова про неї може йти тільки як про правову категорію. Вчений обґрунтовував свою точку зору тим, що «власність виражається у всій системі виробничих відносин, а тому і вичленення її як самостійної економічної категорії неможливо» [23, с. 12]. Виходячи з керівних документів того періоду, основна відмінність особистої власності від приватної полягала в тому, що особиста власність не припускала володіння індивіда засобами виробництва, які цілком належали державі [24, с. 496]. Тому не дивно, що в СРСР було відсутнім спеціальне законодавство в сфері інтелектуальної власності, а правове регулювання в даній галузі здійснювалось підзаконними нормативно-правовими актами.

Суттєві зміни у російському авторському законодавстві відбулися із прийняттям 20 березня 1911 року «Положення про авторське право». На думку О. Л. Сергєєва цей закон був розроблений на основі кращих зразків західноєвропейських законодавств тих часів [25, с. 38].

Після Жовтневої революції 1917 році Положення про авторське право було скасовано. Лише 30 січня 1925 р. були прийняті Основи авторського права. Саме цим пояснюється те, що в Україні з 1925 по 1929 р.р. приймалися лише нормативні акти з окремих проблем авторського права, зокрема постанова РНК УРСР від 8 грудня 1925 р. «Про авторський гонорар за публічне виконання драматичних і музичних творів» [26, с. 90]. Так, наприклад, в авторському праві практикувалося застосування типових авторських договорів, що мали

для сторін нормативний характер. Основною формою охорони винаходів і промислових зразків було авторське свідоцтво, що закріплювало виняткове право на використання технічних і художньо-конструкторських рішень не за їх творцями, а за державою.

Багато положень з Основ авторського права були згодом перенесені в українське законодавство про авторське право. Проте термін дії авторського права після смерті автора було скорочено до 25 років, а в Основах авторського права СРСР від 16 травня 1928 р. авторське право визнавалось лише за життя автора. Основи допускали можливість будь-якої об'єктивізації творів, на які поширювалось авторське право (як союзного, так і республіканського законодавства). Зазначений нормативно-правовий акт залишався чинним до другої кодифікації цивільного законодавства – прийняття Цивільного кодексу РРФСР від 11 червня 1964 р., який врегульовував авторське право.

Наукові дослідження зазначеної проблеми не були висвітлені відповідним чином, однак, для існуючої в той період правової доктрини не було необхідності в обґрунтуванні і юридичному закріпленні охорони й захисту інтересів людей, що займаються інтелектуальною діяльністю [25, с. 4]. Для організації і здійснення управління авторськими правами в Україні було створено Агентство з захисту авторських прав, яке в 1938 році увійшло до Всесоюзного управління по охороні авторських прав (ВУОАП), на базі якого в 1973 році було створено Всесоюзне агентство з авторських прав (ВААП), яке стало єдиним представником авторів з питань авторського права. У союзних республіках існували республіканські відділення ВААП. Агентство було посередником між авторами і видавництвами, між радянськими авторами і зарубіжними видавництвами, між зарубіжними авторами і радянськими видавництвами. ВААП збирав і розподіляв авторську винагороду за використання творів радянських та іноземних авторів в СРСР, а також за використання творів радянських авторів за кордоном.

Цивільний кодекс УРСР, прийнятий Верховною Радою УРСР 18 липня 1963 р. також містив розділ IV «Авторське право», що складався з 44 статей (ст. 472-516 ЦК УРСР), одна з яких закріплювала порядок захисту авторського права шляхом вимагання поновлення порушеного права та відшкодування збитків (за наявності), накладання судом на порушника штрафу. Після прийняття ЦК було прийнято ряд нормативних актів з окремих питань

авторського права, наприклад, про розмір ставок авторського гонорару за використання тих чи інших творів, про авторські договори та ін.

Таким чином, вищезазначені перетворення свідчать не просто про передачу прав на результат інтелектуальної діяльності їх авторам, а і про більш глибокі зміни економічних відносин в галузі створення і використання плодів творчої праці. У даний час об'єкти інтелектуальної власності розглядаються як товар, а отже, купівля-продаж цих об'єктів відбувається на основі відносин власності.

Пізніше, 14 липня 1967 р. в Стокгольмі була підписана Конвенція, яка засновала Всесвітню організацію інтелектуальної власності». Основними завданнями даної організації, що має з 1974 року статус спеціалізованої установи Організації Об'єднаних Націй, є заохочення творчої діяльності та забезпечення захисту інтелектуальної власності в усьому світі.

Таким чином поняття «інтелектуальна власність» було запроваджено в міжнародно-правовій практиці. У зв'язку із ратифікацією вище зазначеної Конвенції Радянським Союзом, поняття «інтелектуальна власність» знайшло своє вираження в законодавстві.

Вже на Першому З'їзді народних депутатів розглядалися питання стосовно гідного забезпечення інтересів творчої інтелігенції, що і зумовило законодавче закріплення терміну «інтелектуальна власність». Так, в законі СРСР від 6 березня 1990 року «Про власність в СРСР», вказувалося, що відносини по створенню і використанню інтелектуальної власності регулюються спеціальним законодавством СРСР, союзних і автономних республік, іншими союзними актами. Також говорилося про те, що відносини щодо створення та використання творів науки, літератури й мистецтва, відкриттів, винаходів, раціоналізаторських пропозицій, промислових зразків, інших об'єктів інтелектуальної власності, крім регулювання авторським правом і цивільним законодавством регулюється також нормативним договором.

Таким чином, вперше термін «інтелектуальна власність» з'явився в спеціальній літературі, а згодом почав вживатися в науковій та навчальній, але його офіційного тлумачення цей термін не отримав.

Як правонаступник Української РСР, Україна також стала членом Всесвітньої організації інтелектуальної власності, що й призвело до використання даного терміну в спеціальній літературі на її території.

Зазначимо, що вперше у законодавстві України цей термін був вжитий у Законі України «Про власність» (розділ VI) від 7 лютого 1991 року.

Проголошення незалежності в Україні стало початковим етапом формування самостійної політики у всіх сферах життєдіяльності суспільства, реформування державних органів виконавчої влади, що призвело до розвитку організаційних та правових засад протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Так, із визнанням України незалежною державою в різних сферах діяльності почали створюватися державні структури управління різних напрямків. Постановою Кабінету Міністрів від 25 квітня 1992 року № 154 створено Державне агентство України з авторських і суміжних прав при Кабінеті Міністрів України (ДААСП України) як орган державного управління, який реалізовував політику України у сфері авторського права.

За час функціонування ДААСП України були зроблені певні кроки щодо вдосконалення авторського правового поля. У грудні 1993 року Верховною Радою України прийнятий Закон України «Про авторське право і суміжні права», який пройшов експертизу фахівців, одержав позитивну оцінку європейських експертів і ВОІВ. Закон вступив у дію від дня публікації – з 23 лютого 1994 року.

Саме у лютому 1994 року Кодекс Української РСР про адміністративні правопорушення було доповнено ст.ст. 51² «Порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності» та 164³ «Недобросовісна конкуренція», що надало можливість державним органам активно діяти на шляху протидії адміністративним правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Згодом було прийнято також ряд нормативних актів, у тому числі Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. Постанова Кабінету Міністрів України «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва» від 18 листопада 1994 р. № 784 та «Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва» від 18 липня 1995 р. № 532.

Такого роду діяльність продемонструвала готовність України до зближення з міжнародними структурами з питань авторського права і суміжних прав, що дозволило Верховній Раді України в травні 1995 року прийняти Закон «Про приєднання України до Бернської конвенції «Про охорону літературних і художніх творів», а з жовтня 1995 року стати членом цієї Конвенції. Остаточне визнання й

законодавче закріплення поняття «інтелектуальна власність» одержала в Конституції України 1996 року в статті 41, де зазначено: «Кожний має право володіти користуватися й розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності» [27]. З прийняттям нової Конституції України норми речового права власності стали поширюватися і на інші нормативно-правові акти.

Указом Президента України «Про зміни в системі центральних органів виконавчої влади України» №250 від 13 березня 1999 р. було створено Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності на базі Міністерства України у справах науки і технологій, Державного патентного відомства України та Державного агентства України з авторських і суміжних прав, що були ліквідовані. Але Державний комітет України з питань науки та інтелектуальної власності не зміг забезпечити ефективне функціонування державної системи захисту прав інтелектуальної власності; не була створена організаційна структура, здатна належним чином виконувати всі функції діючого патентного відомства. У зв'язку з цим, Президент України підписав Указ «Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади» №1573 від 15 грудня 1999 р., який зупинив дію Указу Президента України №250 від 13 березня 1999 р. і постановив утворити Міністерство освіти і науки України – на базі Міністерства освіти України та Державного комітету України з питань науки та інтелектуальної власності, які були ліквідовані.

Таким чином, держава визнала, що сучасний рівень науково-технічного прогресу значно змінив сам процес створення продуктів інтелектуальної діяльності. Накопичений людством практичний і теоретичний досвід привів до того, що інтелектуальна діяльність стала неможливою без попередньої підготовки творця. Постійна підтримка інтелектуальної творчої форми, високий рівень вимог до створюваних продуктів вимагає щоденної роботи фахівців, що, як правило, обумовлює їхнє виключення з інших видів суспільного виробництва й призводить до того, що інтелектуальна діяльність є основним видом діяльності для більшості сучасних творців нематеріальних об'єктів. Інституалізація знань, структурування цілісної системи різноманітних результатів інтелектуальної діяльності обумовили перетворення інтелектуальної діяльності в самостійний вид суспільного виробництва. Можна сказати, що в сучасному суспільстві вибудовувалася цілісна система відносин із приводу створення,

визнання, використання та захисту об'єктів інтелектуальної власності. Це знайшло відповідне відображення в праві, де інститут інтелектуальної власності закріплений у вищезазначених нормативно-правових актах. Значимість цих відносин для людини, суспільства й держави, на думку А. Б. Венгерова, обумовлює появу нової функції держави – функції підтримки й захисту інтелектуальної власності [28, с. 92].

Так, особливої уваги, на нашу думку, заслуговує прийняття у вересні 2000 р. «Програми інтеграції України до Європейського Союзу», у 2001 році – Указу Президента України «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні», а також активізація політики щодо приєднання України до СОТ. Саме це, дало поштовх для подальшого розвитку організаційної структури протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, а саме були створені: при Кабінеті Міністрів України Міжвідомчий комітет з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності; у структурі Департаменту Державної служби боротьби з економічною злочинністю України відділи боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій, завдання яких полягають у виявленні та припиненні порушення прав інтелектуальної власності; Державний департамент інтелектуальної власності.

Також необхідно зазначити, що період з 2000 року характеризується активізацією законодавчої діяльності у сфері інтелектуальної власності і прийняттям сучасних нормативно-правових актів щодо протидії правопорушенням в зазначеній сфері.

До таких нормативно-правих актів можна віднести: Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст.ст. 51², 164³, 164⁶, 164⁷, 164⁹, 164¹³); Цивільний кодекс України (Книгу четверту «Право інтелектуальної власності»); Митний кодекс України (Розділ Х «Контроль за переміщенням через митний кордон України товарів, що містять об'єкти прав інтелектуальної власності»); Кримінальний кодекс України (ст.ст. 176, 177, 229); Закони України: «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування»; «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»; Укази Президента України: «Про затвердження Правил роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів і

фонограм», «Про затвердження Положення про державне посвідчення на право розповсюдження і демонстрування фільмів», «Про затвердження Положення з питань розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеогам, комп'ютерних програм, баз даних» та ін.

На сучасному етапі протидію правопорушенням у сфері інтелектуальної власності можна охарактеризувати як складну діяльність, яка потребує вдосконалення та реалізації комплексу невідкладних заходів, як з боку влади, так і з боку суспільства, що неможливі без ретельного аналізу її розвитку протягом тривалого часу.

Таким чином, історико-правовий аналіз виникнення та розвитку інтелектуальної власності дозволяє здійснити періодизацію протидії правопорушенням в зазначеній сфері: перший період – зародження (III ст. до н.е. – II ст.), другий – становлення (V – XVII ст.); третій – розвиток (XVII – XIX ст.), четвертий – стабілізація (з XIX ст. по сьогодення).

Дослідження генезису протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, яка охоплює комплекс правових та організаційних заходів, що застосовуються з метою недопущення вчинення противоправних діянь у сфері інтелектуальної власності, запобігання їх розвитку шляхом припинення, а також виявлення осіб, що їх вчинили і притягнення винних до відповідальності, є запорукою ефективності зазначеної діяльності на сучасному етапі.

1.2. Поняття та характеристика правопорушень у сфері інтелектуальної власності та адміністративна відповідальність за їх вчинення

В усьому світі серед всіх інших видів власності (нерухомість, банківський і промисловий капітал, цінні папери й т.ін.) істотне значення в останні роки набула інтелектуальна власність.

Питання охорони та використання інтелектуальної власності в сучасних умовах відіграють важливу роль у комерційній, підприємницькій, виробничій і зовнішньоекономічній діяльності підприємств і організацій всіх форм власності. У зв'язку із цим, особам, діяльність яких певним чином стосуватиметься прав

інтелектуальної власності, слід чітко усвідомлювати правову природу інтелектуальної власності.

Наявність цілої низки керівних нормативних актів в галузі інтелектуальної власності, не виключає можливості їх помилкового застосування. Звераємо увагу на те, що термінологічна неточність методологічних рекомендацій з реалізації законодавства може призвести до неправильного його застосування, а отже спричинити негативні наслідки.

На даний час, за порушення прав інтелектуальної власності передбачено настання адміністративної, кримінальної та цивільно-правової відповідальності, однак особливе місце серед зазначених видів відповідальності займає адміністративна.

Кодекс України про адміністративні правопорушення не дає визначення поняття адміністративної відповідальності і тому в теорії адміністративного права існує численна кількість точок зору стосовно цього соціально-правового явища.

Так, Ю. П. Битяк, В. В. Зуй під адміністративною відповідальністю розуміють реагування уповноваженого органу державного управління на адміністративне правопорушення, що виражається в застосуванні адміністративного стягнення до правопорушника [29, с. 121].

С. Т. Гончарук вважає, що адміністративна відповідальність – це різновид правової дійсності, специфічна форма негативного реагування з боку держави в особі її компетентних органів на відповідну категорію протиправних проявів (передусім адміністративних проступків), згідно з якою особи, що вчинили ці правопорушення, повинні відповідати перед уповноваженим державним органом за свої неправомірні дії та понести за це адміністративну відповідальність в установлених законом формах і порядку [30, с. 19].

Адміністративну відповідальність розуміють також як застосування до осіб, які вчинили адміністративні проступки, адміністративних стягнень, що тягнуть для цих осіб обтяжливі наслідки майнового, морального, особистісного чи іншого характеру і накладаються уповноваженими на те органами чи посадовими особами на підставах і у порядку, встановлених нормами адміністративного права [31].

На думку А. М. Волощука, адміністративна відповідальність передбачає особливе реагування органів держави на правопорушення,

яке не підпадає під дію кримінального законодавства та пов'язане із застосуванням до правопорушника певних адміністративних стягнень [32, с. 16].

Власну дефініцію адміністративної відповідальності пропонує В. К. Колпаков, який вважає, що “адміністративна відповідальність – це примусове з додержанням установленної процедури застосування правомочним суб'єктом передбачених законодавством за вчинення адміністративного проступку заходів впливу, які виконані правопорушником” [33, с. 290].

На нашу думку, вдалим є розуміння адміністративної відповідальності, запропоноване в проєкті Кодексу України про адміністративні проступки. Адміністративна відповідальність – це засіб охорони та захисту суспільних відносин, що використовується державою як адміністративний примус і полягає в застосуванні до суб'єкта адміністративного проступку адміністративних стягнень та заходів впливу, встановлених цим Кодексом [34].

Адміністративній відповідальності за правопорушення у сфері інтелектуальної власності властиві всі основні ознаки юридичної відповідальності: по-перше, вона є державно-правовим примусом; по-друге, нормативно-виражена і виявляється в застосуванні, реалізації санкцій правових норм; по-третє, має чітку підставу – правопорушення у сфері інтелектуальної власності; по-четверте, накладається в суворо встановленому процесуальному порядку; по-п'яте, пов'язана з обтяжливими наслідками майнового, морального, особистісного та іншого характеру для правопорушника.

Водночас адміністративна відповідальність (серед іншого й за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності) має цілу низку специфічних особливостей, які дозволяють відокремити її від інших видів відповідальності [35, с. 150].

В свою чергу ми погоджуємось з думкою О. М. Головкової про те, що адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності являє собою реалізацію адміністративно-правової санкції, яка полягає в застосуванні судом до винної особи, яка вчинила адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності, стягнення, передбаченого Кодексом України про адміністративні правопорушення відповідно до визначеної законом процедури [36, с. 11].

Виходячи з даного визначення видно, що підставою застосування адміністративної відповідальності за порушення у сфері

інтелектуальної власності є однорідна група адміністративних правопорушень – адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Ці правопорушення мають схожі ознаки, що витікають з особливостей сфери людської життєдіяльності, в якій вони вчиняються, і дозволяють відокремити їх від інших правопорушень. Але як свідчить аналіз наукової літератури саме поняття адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності є недопрацьованим.

Для з'ясування визначення зазначеного поняття, на нашу думку, необхідно спиратися на законодавчо закріплене визначення адміністративного правопорушення, яким визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [37].

На думку О. М. Головкової, адміністративне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності можна визначити як суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння (дію або бездіяльність) фізичної або юридичної особи, що порушує закріплені в законах або інших нормативно-правових актах права на результати інтелектуальної діяльності й прирівняні до них об'єкти, за що ст. 51-2 КУпАП передбачено адміністративну відповідальність [36, с. 11].

Але, на нашу думку, таке визначення є не точним у зв'язку з тим, що до об'єктів інтелектуальної власності відносяться: літературні та художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення, наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин, породи тварин, комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення, комерційні таємниці [38], інформація [39, с. 76].

У зв'язку з зазначеним, до правопорушень у сфері інтелектуальної власності, за які Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена відповідальність, є не тільки порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності (ст.51²), а також і недобросовісна конкуренція (ст. 164³), демонстрування і розповсюдження фільмів без державного посвідчення на право

розповсюдження і демонстрування фільмів (ст. 164⁶), порушення умов розповсюдження і демонстрування фільмів, передбачених державним посвідченням на право розповсюдження і демонстрування фільмів (ст. 164⁷), незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних (ст.164⁹), порушення законодавства, що регулює виробництво, експорт, імпорту дисків для лазерних систем зчитування, матриць, експорт, імпорту обладнання чи сировини для їх виробництва (ст.164¹³).

Отже, адміністративне правопорушення у сфері інтелектуальної власності – це протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність фізичної або юридичної особи, що порушує права авторів (правовласників) на результати інтелектуальної діяльності та прирівняні до них об'єкти, за які Кодексом України про адміністративні правопорушення передбачена адміністративна відповідальність.

В свою чергу до складу адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, як і до складу інших адміністративних правопорушень належать об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Так, об'єктами адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є:

- майнові та немайнові права суб'єктів права інтелектуальної власності (ст. 51² КУпАП);

- суспільні відносини у сфері захисту суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції (ст.164³ КУпАП);

- суспільні відносини, пов'язані з виробництвом, розповсюдженням, зберіганням і демонструванням фільмів (ст.ст. 164⁶, 164⁷ КУпАП);

- суспільні відносини у сфері охорони авторських та суміжних прав (ст.164⁹ КУпАП);

- суспільні відносини у сфері державного регулювання діяльності, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування, матриць (ст.164¹³ КУпАП).

Окрім того, вважаємо, що визначення загального об'єкта як усієї сукупності суспільних відносин, що охороняються адміністративним законом, є неправильним, оскільки остання є об'єктом адміністративно-правової охорони, який не тотожний об'єктові правопорушення. Саме тому необхідним є визначення родового та видового об'єктів адміністративного правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

Під родовим об'єктом в науковій літературі розуміють у здебільшому сукупність однорідних суспільних відносин, на які посягають адміністративні проступки. Виходячи з такого визначення, а також з аналізу структури Особливої частини КУпАП, можна стверджувати, що саме родовий об'єкт став підставою об'єднання окремих адміністративних правопорушень у глави. Водночас деякі адміністративні правопорушення, які розміщені законодавцем у різних главах КУпАП, можуть мати єдиний родовий об'єкт. Зокрема, це стосується правопорушень у сфері інтелектуальної власності, які мають один родовий об'єкт – суспільні відносини у сфері інтелектуальної власності.

Видовим об'єктом досліджуваних правопорушень, з огляду на те, що він являє собою специфічну групу суспільних відносин, спільних для кола проступків одного роду, є право на об'єкти авторського права; право на об'єкти суміжних прав; право на об'єкти права промислової власності; право на об'єкти виключних прав. А предметом – конкретні результати інтелектуальної діяльності, яким надається правова охорона.

Аналіз судової практики демонструє, що досить часто припускаються помилки при встановленні всіх елементів об'єктивної сторони правопорушень у сфері інтелектуальної власності, що призводить до скасування вже прийнятих рішень і обумовлює важливість дослідження об'єктивної сторони правопорушень в зазначеній сфері.

Українські вчені розуміють об'єктивну сторону як систему передбачених адміністративно-правовою нормою ознак, що характеризують зовнішню сторону проступку [40, с. 230; 41, с. 37].

До ознак об'єктивної сторони адміністративного правопорушення належать: діяння у формі дії або бездіяльності; шкідливі наслідки діяння, які іноді називають шкодою від посягання, а також причиновий зв'язок між діянням та його наслідками, місце, час, спосіб, характер, знаряддя, засоби вчинення правопорушення [42].

Щодо адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності можна зазначити, що вони можуть бути вчинені шляхом дії, але оскільки існує неоднозначне формулювання диспозиції ст. 51² КупАП, а саме “інше умисне порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності”, то існує ймовірність вчинення порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності і у формі бездіяльності.

Дослідження зазначених адміністративно-правових норм дозволяє нам зробити висновок, що об'єктивна сторона зазначених правопорушень характеризується певними видами діянь, які, на нашу думку, можна об'єднати у дві групи, а саме плагіат і контрафакція (піратство). Для більш точного розуміння правопорушень у сфері інтелектуальної власності, логічним є розкриття понять та змісту даних протиправних дій, а також їх особливостей.

Так, Закон України «Про авторське право і суміжні права» надає наступне визначення плагіату – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [43].

Окрім цього в науковій літературі існують й інші визначення даного явища. На думку О. Д. Святоцького, плагіат – це недозволене запозичання, відтворення чужого літературного, художнього або наукового твору (чи його частини) під своїм іменем або псевдонімом, не сумісне як з творчою діяльністю, так і з нормами моралі та закону, що охороняє авторське право [44, с. 157].

В словарі С. І. Ожегова, плагіат визначається як видача чужого твору за свій або незаконне опублікування чужого твору під своїм ім'ям, присвоєння авторства [45, с. 459].

З вищезазначеного ми можемо зробити висновок, що суть плагіату полягає у привласненні результатів інтелектуальної праці, що може бути здійснено трьома шляхами:

- копіюванням чужої роботи (як без, так і з відома) та оприлюдненням її під своїм ім'ям;
- представленням суміші власних та запозичених у інших аргументів без належного цитування джерел;
- перефразуванням чужої роботи без належно оформленого посилання на оригінального автора або видавця.

Крім того, на думку В. С. Зеленецького [46], можна виділити види плагіату, а саме:

1. *Інтелектуальний плагіат* є найбільш витонченою формою присвоєння плагіатором чужих наукових ідей. Як різновид знання про сутність досліджуваного явища, ідея у всіх випадках виступає головним елементом створюваної наукової праці. Із цього погляду плагіатор викрадає у генератора (автора) ідеї головне, основне, те, без чого дослідження відбутися не може, – наукову ідею. Оскільки ідею, як і будь-яке інше знання, можна завуалювати (одягти, сховати) у таку

словесну форму, при наявності якої, якщо не завжди, то у багатьох випадках (особливо в правознавстві), досить не просто можна буде довести її походження, а відповідно і авторство.

2. *Механічний плагіат* – це автентичне відтворення плагіатором без будь-яких змін тексту чужої роботи, з метою його присвоєння і подання співтовариству вчених як результат свого власного наукового дослідження. При такому способі плагіату у сформованій плагіатором роботі відтворюється не тільки авторський текст, властивий йому літературний стиль, а й ті помилки, які ним допущені.

3. *Плагіат у формі примусу до співавторства* є за своєю суттю нічим іншим, як зловживання керівником своїм службовим становищем [47, с. 252]. Причому робиться це навмисно з корисливих мотивів або іншою особистою зацікавленістю, так само як і в інтересах третіх осіб. В останньому випадку мова повинна йти про специфічну кореляцію взаємних інтересів названих осіб, тому що інтереси організатора (або виконавця) наукової роботи завжди збігаються з інтересами замовника такого дослідження. У психологічному плані корисливість за своєю суттю однорідна. Саме тому у структурі розглянутих відносин досить рельєфно виявляється взаємна корислива спрямованість названих осіб до взаєморозуміння й неодмінного досягнення спільних квазінаукових цілей.

Відтак, вважаємо, що під плагіатом слід розуміти випуск у повному обсязі або частково чужого твору під своїм ім'ям, а також видання під своїм ім'ям твору, створеного у співавторстві (примус до співавторства), використання у своїх трудах творів або їх перефразування без посилання на них.

Необхідно зазначити, що подібний вид правопорушень у сфері інтелектуальної власності не є актуальним. Хоча він був, є й буде, але в незначних масштабах. На сьогодні більш поширений інший вид правопорушень в даній сфері, а саме контрафакція, різновидами якого є

- продаж товарів з використанням позначень, тотожних чи схожих до ступеня змішування з відомими торговельними марками інших товаровиробників;
- підробка зовнішнього вигляду промислових виробів, порушення прав особи на промисловий зразок;
- незаконне виробництво та використання творів літератури, науки, мистецтва, комп'ютерних програм та аудіовізуальної продукції.

В різних нормативно-правових актах існує неоднозначність термінології, що може призвести до певних проблем при кваліфікації. Так, відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» контрафактний примірник твору, фонограми, відеограми – це примірник твору, фонограми чи відеограми, відтворений, опублікований і (або) розповсюджуваний з порушенням авторського права і (або) суміжних прав, у тому числі примірники захищених в Україні творів, фонограм і відеограм, що ввозяться на митну територію України без згоди автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, зокрема з країн, в яких ці твори, фонограми і відеограми ніколи не охоронялися або перестали охоронятися [42].

Згідно Постанови Кабінету Міністрів, контрафактний примірник твору або фонограми – примірник твору або фонограми, виготовлений і розповсюджений з порушенням авторського права і суміжних прав [48].

В той же час, в деяких нормативно-правових актах мова йде вже про дещо інший термін, але зі схожим визначенням. Так, Постанова Кабінету Міністрів Про затвердження Національного стандарту N 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності», надає визначення терміну «контрафактна продукція», під якою розуміється продукція або примірник, які випускаються, відтворюються, публікуються, розповсюджуються, реалізуються тощо з порушенням майнових прав інтелектуальної власності [49].

Відповідно до ст. 1 п. 10 Митного кодексу України, товари, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, ввезення яких на митну територію України або вивезення з цієї території призводить до порушення прав власника, що захищаються відповідно до чинного законодавства України та міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку, є контрафактними товарами.

Необхідно зазначити, що в Законі України «Про захист прав споживачів» до продукції, виготовленої з порушенням технології або неправомірним використанням знака для товарів та послуг, чи копіюванням форми, упаковки, зовнішнього оформлення, а також неправомірного відтворення товару іншої особи, що в значній мірі є порушенням прав інтелектуальної власності, а саме норм ст.164³ КУпАП, застосовується термін фальсифікована продукція. Поруч із терміном "контрафакція" у практиці європейських країн, в тому числі

і правотворчій, широкого використання щодо порушень авторських (суміжних) прав набув термін «піратство» [50, с. 66].

Перші його згадування відносяться до 1603 року [51], пізніше (в 1879 році) його вжив у передмові до своєї поеми «The Lover's Tale» Альфред Теннісон, де було сказано, що частини цієї роботи «недавно піддалися безжалісному піратству» (англ. *«have of late been mercilessly pirated»*).

Цей термін використовується також і в правових актах. Так, в ст. 16 Бернської конвенції 1886 року присутній текст «Pirated works may be seized on importation into those countries of the Union where the original work enjoys legal protection» [52] (в українському перекладі – «піратські екземпляри твору підлягають арешту в будь-якій країні Союзу, у якій цей твір користується правовою охороною»).

Згідно Закону України «Про авторське право і суміжні права», піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав полягає в опублікуванні, відтворенні, ввезенні на митну територію України, вивезенні з митної території України і розповсюдженні контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм, програм мовлення.

Можна виділити наступні види інтелектуального піратства:

1. Аудіопіратство – копіювання та розповсюдження копій музичних композицій. Такий різновид піратства проявляється у продажі музичних альбомів як на аудіокасетах, так і на компакт-дисках, розповсюдженні музичних композицій з використанням комп'ютерної мережі.

2. Відеопіратство – розповсюдження копій фільмів або телепередач на дисках, касетах та шляхом копіювання через комп'ютерні мережі. Відеопіратство може здійснюватись як із метою отримання прибутку (продаж контрафактної продукції у магазинах, або з рук), так і без (розповсюдження копій фільмів через локальні комп'ютерні мережі або Інтернет, обмін дисками із друзями).

3. Піратство комп'ютерних ігор – нелегальне поширення комп'ютерних ігор. Такий вид піратства має свою специфіку, зазвичай, в іграх застосовують специфічні види захисту, з прив'язуванням копії гри до носія (CD або DVD диску). Для здолання обмежень використовуються як зламані версії файлів, так і спеціальні емулятори зчитувачів CD або DVD дисків.

4. Піратство літературних творів. У зв'язку із появою електронних бібліотек, що безкоштовно надають доступ усім бажаючим до текстів

літературних творів, їх діяльність почала розглядатися деякими авторами та видавництвами як піратство. Не дивлячись на те, що он-лайн бібліотеки зазвичай йдуть назустріч автору, та вилучають твори з відкритого доступу за їх проханням, у деяких випадках все ж таки доходить до судових позовів.

Останнім часом широкого використання набув термін «комп'ютерне піратство», який позначає порушення авторських прав на програмне забезпечення (ПЗ). У самому буквальному значенні поняття «авторське право», або *copyright*, означає «право створення копій». При покупці ліцензійної копії програмного продукту споживач здобуває в дійсності лише право (дозвіл) на його використання. Авторські права на саму програму зберігаються за автором (правовласником), у власність покупця переходять тільки матеріальні носії, на яких вона поширюється (наприклад, диски і документація).

На даний час в комп'ютерній програмі охороняється все, крім ідей, процедур, методів, процесів, концепцій і звичайних даних, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані в програмі й т.п. Але у зв'язку з розвитком новітніх технологій та технологічними особливостями комп'ютерних програм, які полягають у можливості розділення програми на дві складові (форму та зміст), кожна з яких може представляти собою самостійний об'єкт правової охорони, на нашу думку, є доречним розглядати їх як об'єкти не тільки авторського права (захищає форму), але і патентного (захищає зміст).

Так, ми погоджуємося з думкою В. М. Машукова [53, с. 23], який вважає, що можна виділити декілька об'єктів правової охорони в комп'ютерній програмі, в залежності від її складності, функціональності та цінності. Таким чином необхідно віднести до об'єктів охорони авторським правом текстові, музичні зображення, які виводяться програмою на монітор, а до об'єктів патентного права – алгоритми, які визначають сутності комп'ютерної програми, та програмні шрифти.

У книзі «Інтелектуальна власність. Основні матеріали», виданої ВОІВ в 1988 році, є наступне зауваження: «... В цілому, може бути передбачено три види законодавчої охорони комп'ютерних програм: перший – захист патентом, другий – захист авторським правом і третій – захист за допомогою положень, спрямованих проти порушення комерційних таємниць...». На нашу думку, дане зауваження справедливо й відносно законодавства України.

Таким чином, на наш погляд, під комп'ютерним піратством варто розуміти копіювання, використання або поширення комп'ютерних програм, або її складових, захищених авторським та (або) патентним правом, без згоди на те власника вказаних прав. Комп'ютерне піратство може приймати різні форми, однак можна виділити п'ять найпоширеніших його різновидів:

- незаконне копіювання кінцевими користувачами. Один із видів комп'ютерного піратства, що зустрічається частіше за всіх, – це «просте» копіювання програмного продукту приватними користувачами й організаціями, що не володіють правами на виконання таких дій. У галузі програмного забезпечення це явище називається «копіювання кінцевими користувачами». Даний вид комп'ютерного піратства включає встановлення програмних продуктів в організаціях на більшу кількість комп'ютерів, чим це допускається умовами наявної ліцензійної угоди. Обмін програмами із приятелями й колегами за межами організації також потрапляє в цю категорію;

- незаконне установлення програм на жорсткі диски комп'ютерів. Нерідко компанії, що займаються поставками обчислювальної техніки, здійснюють незаконну установку програмного забезпечення на жорсткі диски комп'ютерів, тобто роблять продаж обчислювальної техніки із встановленими неліцензійними копіями програмного забезпечення. При цьому для установки ПЗ можуть використовуватися як справжні носії, так і підроблена продукція;

- виготовлення підробок. Нелегальне тиражування – це широкомасштабне виготовлення підробок і розповсюдження їх по каналах продажів. Для виготовлення підробок можуть використовуватися сучасні технології, при цьому найчастіше досягаються така якість і така точність копіювання упаковки, логотипів і елементів захисту, що стає нелегко відрізнити підробку від оригінального продукту. Однак для ряду країн (у тому числі для України та інших країн СНД) у цей час характерна підроблена продукція низької якості, з явними ознаками контрафактності, виготовлювачі якої й не намагаються імітувати відмітні ознаки справжнього продукту;

- порушення обмежень ліцензії. Порушення вимог ліцензії відбувається в тому випадку, коли програмне забезпечення, що поширювалося зі спеціальною знижкою або на спеціальних умовах

(чи в складі великого пакета ліцензій, чи призначене тільки для поставок разом з обчислювальною технікою чи для академічних установ), продається тим, хто не відповідає цим вимогам. Як приклад можна навести продаж академічної ліцензії комерційному підприємству;

– Інтернет-піратство – це поширення нелегальних копій програмних продуктів з використанням мережі Інтернет. Даний різновид піратства виділений спеціально для того, щоб підкреслити значну роль, яку відіграє сьогодні Інтернет у сфері порушення прав на об'єкти прав ІВ, в тому числі і комп'ютерні програми. До поняття Інтернет-піратства входить, зокрема, використання мережі Інтернет для реклами і публікації пропозицій щодо продажу, придбання або поширення піратських копій програмних продуктів.

За своїм функціональним призначенням комп'ютерні програми поділяються на види, серед яких предметом злочинного посягання стають у 43% випадків – прикладні комп'ютерні програми; 39% випадків – операційні системи; 12% випадків – програми для ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності; 3% випадків – ігри; 2% випадків – програми-перекладачі; 1% випадків – антивірусні програми [54, с. 9].

Порушення авторського права способом незаконного відтворення комп'ютерних програм виражається у:

1. Незаконному встановленні (інсталяції) примірника комп'ютерної програми на жорсткий магнітний диск комп'ютера;
2. Незаконному розміщенні (завантаженні) примірника комп'ютерної програми в оперативній пам'яті комп'ютера;
3. Незаконному розміщенні (записі) примірника комп'ютерної програми на компакт-диску, дискеті (іншому машинному носії інформації);
4. Незаконному виготовленні примірників комп'ютерної програми шляхом багаторазового копіювання (тиражування), а іноді зі: а) знищенням або блокуванням засобів захисту від несанкціонованого копіювання; б) частковим або повним копіюванням ознак ліцензійного примірника комп'ютерної програми;
5. Понадлімітному використанні комп'ютерної програми, яке може бути у вигляді: а) перевищення кількості відтворень, передбачених авторською угодою або ліцензією; б) перевищення передбаченого авторською угодою або ліцензією терміну на відтворення комп'ютерної програми;

6. Використанні комп'ютерної програми на підставі авторської угоди, укладеної не з усіма правовласниками.

Порушення авторського права способом незаконного розповсюдження комп'ютерних програм виражається у:

1. Незаконному продажі, даруванні, обміні, прокаті примірника комп'ютерної програми;

2. Незаконному продажі, даруванні, обміні комп'ютерів зі встановленим на жорсткий диск програмним забезпеченням;

3. Наданні у безкоштовне використання будь-якого примірника комп'ютерної програми без згоди правовласника;

4. Незаконних експортно-імпортних операціях з примірниками комп'ютерної програми;

5. Внесенні будь-якого примірника комп'ютерної програми без згоди правовласника до статутного фонду підприємства, установи або організації;

6. Розповсюдженні будь-якого примірника комп'ютерної програми з використанням можливостей комп'ютерної мережі Інтернет (наданні доступу до комп'ютерної програми через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може здійснити до неї доступ з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором).

Поруч із визначеними формами комп'ютерного піратства, міжнародне право визначає як протиправні наступні діяння: незаконний перепродаж каналами реалізації; поширення через дошки електронних оголошень; порушення, пов'язані з діями користувача.

Результати дослідження корпорації «Microsoft» у 2011 році, що охопило 816 точок продажу персональних комп'ютерів в 11 областях України, вказують на те, що найвищий рівень піратства програмного забезпечення зафіксовано в Кривому Розі (у 60% випадків пропонується встановити неліцензійне ПЗ), Одесі (43%) та Миколаєві (35%) [55].

Щодо шкідливих наслідків діянь як ознаки об'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення, зазначимо, що думки вчених є не однастайними, так одні з них вважають їх обов'язковими [56, с. 219-220; 57, с. 434], а інші – факультативними [41, с. 109; 58, с. 184]. На думку В. А. Колпакова, шкідливі наслідки – це спричинені негативним проступком негативні зміни в об'єкті, що захищається адміністративно-деліктним законом, які знайшли зовнішнє виявлення у зменшенні певного особистого чи майнового блага [33, с. 255].

Зазначимо, що диспозиції ст.ст.51², 164³, 164⁶, 164⁷, 164⁹, 164¹³ КУпАП не містять визначення шкідливих наслідків. Але з урахуванням ознак розміру шкоди, що містять відповідні статті Кримінального кодексу України (ст.ст.176, 177, 229), ми можемо стверджувати, що адміністративна відповідальність за дані правопорушення настає у випадку, коли зазначені дії не тягнуть за собою кримінальної відповідальності і не спричинили матеріальну шкоду у значному розмірі, тобто не перевищує двадцять неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

Взагалі, контрафакція та «інтелектуальне піратство» є глобальними проблемами світової економіки, вони негативно впливають на всі сектори економіки, в яких важливу роль відіграє творчість: винахідництво і інновації. Сучасні технології вимагають швидких і адекватних змін у законодавстві про захист інтелектуальної власності, розробки ефективних економіко-правових методик і моделей, спрямованих на поліпшення інвестиційного клімату в країні, а також на розслідування порушень інтелектуальних прав (включаючи процедури оцінки збитків правовласників і створення методик оцінки рівня контрафактної продукції в країні та світі).

Системна боротьба з контрафактною продукцією в цілому й захист інтелектуальної власності від протиправного зазіхання на сучасному етапі стають важливими складовими економічної безпеки держави [59, с. 11].

По оцінках Міжнародної торгової палати, торгівля контрафактною продукцією в усьому світі становить 5-7% від обсягу всієї міжнародної торгівлі товарами, що в абсолютних величинах становить порядку 500 млрд. доларів США в рік [60, с. 49].

За оцінками міжнародних експертів, обсяги щорічної світової торгівлі контрафактною продукцією становлять 500 млрд. євро. При цьому рентабельність одного підпільного цеху, що виробляє такого роду продукцію, може сягати від 500 до 1000 %.

Україна характеризується надзвичайно високим рівнем розповсюдження піратської продукції і сьогодні є однією з несприятливих країн у сфері охорони об'єктів інтелектуальної власності [61, с. 35]. За результатами шостого щорічного міжнародного дослідження комп'ютерного піратства, що оприлюднила Асоціація виробників програмного забезпечення (Business Software Alliance, BSA) рівень комп'ютерного піратства (співвідношення кількості одиниць піратського програмного

забезпечення до загальної кількості програмного забезпечення, що використовується) в Україні у 2009 році виріс і становив 85%. Втрати галузі від комп'ютерного піратства становлять приблизно 272 млн. дол. США [62].

Рівень комп'ютерного піратства за 2009 рік в Китаї складав 79 %, В'єтнамі – 85 %, Індонезії – 86 %. Незважаючи на те, що рівень піратства в США найнижчий серед усіх країн (20 %), ця країна лідирує за збитками від піратської комп'ютерної продукції, які становили у 2009 році 8,39 млрд. доларів США, 8,6 млрд. доларів США втрачає Китай, 2,02 млрд. доларів США – Німеччина, 1,8 млрд. доларів США – Японія.

В той же час для країн Західної Європи показник продажу піратської аудіо, - відеопродукції в процентному співвідношенні складає: 30 – в Італії, 27 – в Ірландії, 25 – Греції і на Кіпрі, 22 – в Німеччині і Нідерландах, 15 – в Швейцарії, 12 – у Франції та Великобританії [63, с. 109].

Згідно доповіді митних органів Європейського Союзу кількість випадків перевезення контрафактної продукції з кожним роком збільшується. Так, наприклад, у 2007 році кількість розглянутих справ складала 37 000, а вже у 2008 році – 49 000. Крім того було вилучено контрафактних та піратських товарів на суму 178 млн. доларів США, що майже на 100 млн. дол. США більше ніж у 2007 році [64].

Рівень піратства в Україні залишається дуже високим. Найістотніша його зміна була зафіксована у 2005 році, коли рівень піратства скоротився до 85% у порівнянні з показником у 91 %, що спостерігається на сьогодні.

Підставами зростання кількості адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності можна визнати цілу низку факторів. У найбільш спрощеному і узагальненому вигляді основні причини появи і всезростаючого поширення «піратства» у сфері інтелектуальної власності полягають в наступних вузлових моментах:

1) недооцінка чиновників державних органів, органів виконавчої влади і правоохоронних органів необхідності щоденної і скрупульозної боротьби з контрафактною діяльністю, яка часто пов'язана не тільки з ухиленням від сплати податків, але і з шахрайством в багатьох сферах господарювання (підrobка товарних знаків, акцизних марок, голограм, тобто «піратство» звичайного і незвичайного роду та вигляду).

2) правопорушники в Україні давно усвідомили надзвичайно високу прибутковість цієї справи, що приваблює значну кількість правопорушників.

3) серйозним стимулом розвитку цієї протиправної діяльності є її досить висока прибутковість при відносно невеликому розмірі штрафів та невисокому ризику притягнення до відповідальності (що пов'язано із особливостями складання протоколів) [65]. Так, санкція ст. 51² КУпАП передбачає накладання штрафу у розмірі 170 – 3400 грн. з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення, ст. 164³ КУпАП – у розмірі 510 – 748 грн. з конфіскацією виготовленої продукції, знарядь виробництва і сировини чи без такої, ч. 1 ст. 164⁶ КУпАП – у розмірі 340-765 грн. з конфіскацією фільмокопій, а також грошей, отриманих від їх демонстрування, продажу або передачі в прокат, ч. 1 ст. 164⁷ КУпАП – у розмірі від 340 до 425 грн., ст. 164-9 – у розмірі 170-1700 грн., ст. 164¹³ КУпАП – у розмірі 340-3400 грн.

4) соціальний фактор, який полягає у тому, що матеріальний рівень життя більшості громадян не дозволяє їм купувати ліцензійну продукцію.

Так, у межах монографічного дослідження для вивчення думки громадян України з питань, які стосуються правопорушень у сфері інтелектуальної власності, було розроблено опитувальник та проведено анкетування (Додаток Б). Загалом було опитано 452 особи, які були представниками різних вікових рівнів, а саме 117 (15,8 %) осіб віком від 18 до 25 років, 231 (51, 2 %) особа віком від 26 до 35 років, 23 (5%) особи віком від 36 до 45 років та 81 (18%) особа, віком понад 46 років.

185 (41%) респондентів мають повну середню освіту, 37 (8,2 %) – повну вищу юридичну, 230 (50,8 %) – мають іншу повну вищу освіту.

139 (30,8 %) осіб знають що саме відносять до об'єктів інтелектуальної власності, 163 (36 %) – не знають, 150 (33,2 %) – знають не в повній мірі.

217 (48%) осіб відповіли, що дуже часто купують неліцензійні аудіо-, відеопродукцію або програмне забезпечення, 194 (43%) особи відповіли, що роблять це іноді, а ніколи не купують вищезгадану продукцію лише 41 (9%) особа.

На думку опитуваних причиною скоєння таких дій є дешевизна таких товарів – 321 (71%) особа, зручність – 104 (23%), помилка – 27 (6%).

За даними Державної служби статистики України кількість адміністративних справ за правопорушення у сфері інтелектуальної власності (а відповідно і кількість виявлених адміністративних правопорушень у даній сфері) зменшується, так у 2008 році їх кількість складала 6775, у 2009 році – 6401, 2010 році – 4959 (Додаток А), проте збитки, що ними завдаються, зростають. Так, наприклад, збитки виробників комерційного програмного забезпечення внаслідок неліцензійного використання комп'ютерних програм в Україні зросли на 15 млн. доларів США сягнувши у 2010 році 107 млн. дол. США.

З урахуванням вищезазначеного та беручи до уваги результати анкетування працівників правоохоронних органів, проведеного у межах теми монографічного дослідження, ми можемо обґрунтовано говорити про те, що офіційні дані лише частково відображають реальний стан правопорушень в даній сфері. Так, на думку більшості опитаних нами працівників правоохоронних органів, рівень латентності правопорушень у сфері інтелектуальної власності є високим і становить близько 80 % (104 (52%) особи), що пропорційно показникам комп'ютерної злочинності. Основними факторами, які ускладнюють виявлення правопорушень у сфері інтелектуальної власності є:

- пасивність власників прав інтелектуальної власності щодо звернення до правоохоронних органів – 106 (53%). Так, 203 (45%) опитаних особи не стали б звертатися до правоохоронних органів у разі порушень їх прав інтелектуальної власності (Додаток Б);

- відсутність у співробітників правоохоронних органів спеціальної підготовки, у наслідок чого вони не можуть самостійно виявити контрафактну продукцію – 30 (15%) осіб. 84 (42%) особи визнали рівень своїх спеціальних знань у зазначеній сфері низьким, 90 (45%) – достатнім і тільки 26 (13%) – високим;

- відсутність чіткої взаємодії правоохоронних органів – 24 (12 %) особи;

- корупційність та безвідповідальність, а також правова необізнаність співробітників правоохоронних органів – 6 (3 %) осіб;

- психологічна неготовність правоохоронних органів та суддів розгледіти правопорушників у комп'ютерних, аудіо-, відео- та інших піратах, особах, які незаконно використовують товарні знаки і майже не відрізняються від законопорядних громадян – 2 (1 %) особи (Додаток В).

На нашу думку, такому рівню латентності сприяють також:
широке використання сучасних інформаційних технологій для створення, відтворення, розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності;

міжнародний рівень правопорушень;

зв'язок з організованою, економічною, професійною та комп'ютерною злочинністю;

наявність у суб'єкта правопорушень спеціальних знань та практичних навичок.

Звертає на себе увагу й той факт, що тільки щодо 77 % з розглянутих справ було прийнято рішення про накладання адміністративного стягнення (Додаток А).

Значна суспільна небезпека правопорушень у сфері інтелектуальної власності проявляється також і в тому, що:

По-перше, у результаті незаконного використання об'єктів інтелектуальної власності правовласникам заподіюється серйозний матеріальний збиток. Так, за інформацією Міністерства Внутрішніх справ України, на Донеччині у 2009 році працівниками Державної служби боротьби з економічною злочинністю викрито місцевого жителя, який на території одного з торгових комплексів займався незаконною реалізацією дисків для лазерних систем зчитування із записом відомих комп'ютерних програм, чим завдав збитки правовласнику зазначеної продукції – юридичній фірмі – на загальну суму понад 1,1 млн. гривень [66]. Крім того, у випадку випуску недоброякісної продукції під чужим товарним знаком може страждати й ділова репутація легального товаровиробника.

По-друге, при незаконному виготовленні, тиражуванні і іншому поширенні об'єктів інтелектуальної власності істотна шкода завдається і державі, оскільки остання не отримує податкові платежі. Як вже зазначалося, тільки від піратської діяльності у сфері програмного забезпечення бюджет Україна недоотримує близько 534 млн. доларів США.

По-третє, поширення правопорушень у сфері інтелектуальної власності гальмує розвиток науково-технічного прогресу і виробничих стосунків, підриває міжнародний авторитет країни, перешкоджає інвестуванню українського ринку [67, с. 96]. Так, вступ України до Генеральної Асамблеї по торгівлі і тарифам (ГАТТ) Світової організації торгівлі (СОТ) припускає і приєднання до Угоди про торговельні аспекти інтелектуальної власності (TRIPS), яке

передбачає досягнення в Україні рівня захисту прав інтелектуальної власності, який відповідає потребам сучасного суспільства. Членство в цих організаціях відкриває нашій країні можливість виходу на міжнародні ринки в режимі найбільшого сприяння в торгівлі, що передбачає отримання країною мільярдних прибутків за рахунок пільгових митних зборів. Відповідні переговори велися з Україною з 1993р., а членом Світової організації торгівлі Україна стала лише 16 травня 2008 року. Підставами для цього був складний процес узгодження з країнами-членами Робочої групи графіків зниження імпортного мита та режиму доступу до ринку послуг та гармонізація законодавства з нормами та вимогами СОТ.

По-четверте, від піратства страждають не тільки автори і інші правовласники інтелектуальної власності, але і їх користувачі. Наприклад, у разі покупки піратського програмного забезпечення вони позбавляють себе технічної підтримки фірми-правовласника, яка завжди надає легальному користувачеві супровідну документацію, забезпечує необхідні консультації та інші форми технічного супроводу продукту. Крім того, цим користувачам ніхто не гарантує ні повноти програми, ні виконання всіх її функцій.

Для юридичних осіб небезпека піратства полягає ще і в тому, що вони самі шкодять своїй діловій репутації. Якщо у фірмі панує атмосфера неповаги до чужої власності, то рівень довіри до неї неминуче падає.

Таким чином можна впевнено стверджувати, що шкідливі наслідки протиправних діянь є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

Однією з ознак суб'єктивної сторони будь-якого правопорушення є вина. Кодекс України про адміністративні правопорушення у ст.ст. 10, 11 визначає, що адміністративне правопорушення може бути вчинено як умисно та і з необережності. Суб'єктивна сторона всіх адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності характеризуються наявністю вини у формі умислу. Крім того, суб'єктивна сторона правопорушень, передбачених ст.ст. 164⁷, 164⁹, 164¹³ КУпАП може характеризуватися також наявністю вини у формі необережності.

Суб'єктом даних адміністративних правопорушень можуть бути як посадові особи підприємств, організацій та установ усіх форм власності, так і громадяни.

Слід також звернути увагу на те, що правопорушення у сфері ІВ мають ряд ознак та характерних особливостей, які значно відрізняють їх від інших видів правопорушень:

- функціональність – відносини, що виникають у процесі здійснення протиправної діяльності, носять стійкий характер;
- структурованість – наявність упорядкованої системи відносин, учасників, технології, схем та шаблонів здійснення протиправних дій;
- інституціональність – наявність системи специфічних правил поведінки учасників протиправної діяльності і санкціонованого механізму, що забезпечує їх дотримання;
- правопорушення у сфері ІВ – це міжнародне явище, яке не має кордонів. Розвиток міжнародних (регіональних, континентальних, глобальних) комп'ютерних мереж та супутникового зв'язку створює не тільки можливість розвитку міжнародного інформаційного співробітництва, а й сприяє розширенню можливостей вчинення правопорушень, зокрема трансграничного характеру;
- великий збиток, що наноситься економіці держави, престижу країни, власникам авторських прав на продукцію та права на товарні знаки, а також здоров'ю громадян, що є споживачами контрафактної продукції.

Таким чином ми можемо стверджувати, що правопорушення у сфері інтелектуальної власності є серйозною загрозою для бізнесу, споживачів, держави в цілому. Суспільна шкідливість (небезпечність) цих правопорушень, що полягає у заподіянні матеріального збитку правовласникам, і державі, оскільки остання не отримує податкові платежі, підриві міжнародного авторитету країни та ділової репутації юридичних осіб, перешкоджає припливу інвестицій на український ринок.

Характер даного виду правопорушень, його розміри, різноманітність та масштаби перешкоджають процесу координації відповідного функціонального реагування. Відсутність інформованості споживачів, розвиток новітніх технологій, неадаптованість законів до сучасних умов є основними чинниками, що призводять до якісних змін та розвитку правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

У всесвітній комп'ютерній мережі Інтернет розміщена величезна кількість творів без згоди правовласників. Все частіше виникає питання про дотримання авторського права в «всесвітній павутині».

Здавалося б, що при наявності відповідних норм права проблема не повинна виникати – при розміщенні твору в мережі Інтернет порушується право автора дозволяти або забороняти використання шляхом передачі його для загальної відомості за допомогою кабелю або аналогічних засобів.

Однак питання практичного покарання порушника будуть, напевно, виникати завжди. Так, у пресі була опублікована інформація про відмову в задоволенні позову у зв'язку із відсутністю порушення авторського права особи, чий добуток був розміщений в Інтернет. На противагу цьому в мережі Інтернет створюються «Дошки ганьби», що містять відомості про злісних порушників. Іноді це означає, що деяких провайдерів відключають від мережі Інтернет.

У багатьох закордонних країнах обирають шлях збору в організаціях деякої авторської винагороди, а потім її розподілу на допомогу молодим або творчим працівникам, на виплату стипендій, премій. У невеликий за чисельністю населення Норвегії такий збір досягає 20 млн. доларів США на рік [68, с. 32].

Розміщення об'єктів, які охороняються авторським правом у мережі Інтернет, не змінює існуючих положень про їх охорону. Мережа Інтернет надає широкі можливості для безконтрольного поширення таких об'єктів інтелектуальної власності. Необхідно, щоб всі користувачі мережі, що розміщають в ній інформацію, попередньо отримували згоду офіційних власників на відтворення інформації. Але це відбувається не завжди, і кількість конфліктних ситуацій швидко збільшується. Це знаходить своє пояснення в наявному підході до проблеми правового регулювання в мережі Інтернет, що пропагує абсолютну свободу. Такий підхід має тісний зв'язок з мережною традицією вільного обміну інформацією, яка стверджує, що прийняте цитування чужих ідей гальмує знайомство з результатами наукової праці.

У зв'язку з виникненням правових колізій, постало питання забезпечення доказів авторських прав у мережі Інтернет. Залишивши осторонь традиційні способи доказування авторських прав, зокрема існуючі різні види експертиз, звертаємо увагу на те, що мережею Інтернет вироблено сучасні способи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Так, захист авторських прав в мережі Інтернет можна здійснювати за допомогою запису інформації з веб-сторінок на лазерний диск при подальшому її депонуванні в сховище, що має назву веб-депозитарій.

Також у деяких сегментах мережі Інтернет ефективно використовується спосіб захисту у вигляді «водяних знаків» в електронних копіях фотографій і зображень. За допомогою спеціального програмного забезпечення вбудовується схований код певного формату у файли. При візуальному розгляді закодованих позначень (ім'я автора, рік видання, знак авторства) не видно.

Водяні знаки стійкі до будь-яких операцій над зображенням - стиску, зміни розміру, формату, кольоровості. При застосуванні певного програмного засобу можна довести, що файли містять додаткову інформацію, що вказує на особу, яка його записала. Схожим методом намагаються захищати й текстову інформацію.

У мережі Інтернет виникла юридична проблема в сфері авторського права, що не має аналогії в реальному світі. На сайтах в мережі Інтернет можна, використовуючи механізм гіперпосилань, посилатися на інші джерела інформації.

Але при постановці посилань на джерело інформації необхідно враховувати законні інтереси правовласника ресурсів, надавати про їх повну інформацію й коректно адресуватися.

Аналіз матеріалів практики свідчить, що специфіка правовідносин в мережі Інтернет проявляється в тому, що використання особливого технологічного забезпечення (комп'ютери, засоби телекомунікацій, програмні продукти) повинне забезпечувати для кожного учасника правовідносин чітке фіксоване волевиявлення й авторизацію.

Відтак, існує потреба у розробці та прийнятті адекватної особливій специфіці мережі Інтернет законодавчої бази, що врегулює відносини у сфері інтелектуальної власності, адже саме інтелектуальна власність стає більш вразливою в мережі [69, с. 80]. У зв'язку з зазначеним, на нашу думку, існує необхідність в удосконаленні видів адміністративних стягнень щодо правопорушень у сфері інтелектуальної власності, про що буде йти мова у підрозділі 2.4. Зауважимо, що на даний час за зазначені правопорушення можуть застосовуватися такі адміністративні стягнення, як штраф та конфіскація незаконно виготовленої продукції, обладнання і матеріалів, призначених для її виготовлення.

Таким чином, на основі аналізу адміністративно-деліктного законодавства, можна зробити висновок, що адміністративній відповідальності за правопорушення у сфері інтелектуальної власності притаманні як загальні риси юридичної відповідальності, так і специфічні, що пов'язані: по-перше, з підставою її виникнення, а

саме адміністративним правопорушенням, що посягає на права інтелектуальної власності; по-друге, характером заходів впливу – штраф та конфіскація незаконно виготовленої продукції, обладнання і матеріалів, призначених для її виготовлення, а також грошей, отриманих від незаконного демонстрування, продажу, прокату фільмокопій; по-третє, процедурою застосування – складання протоколу, формування й оцінка доказів, винесення постанови, а також встановлення суб'єкта права інтелектуальної власності, права якого порушені..

У зв'язку з зазначеним пропонуємо під адміністративною відповідальність за правопорушення у сфері інтелектуальної власності (порушення прав на об'єкти авторського права, на об'єкти суміжних прав, на об'єкти права промислової власності, на об'єкти виключних прав) розуміти особливе реагування держави на порушення у зазначеній сфері, яке не підпадає під дію кримінального законодавства та пов'язане із застосуванням до правопорушника певних адміністративних стягнень.

1.3. Суб'єкти протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності

За роки незалежності в Україні розбудовано відповідну організаційну структуру органів, які прямо чи опосередковано забезпечують діяльність у сфері правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності.

Значення діяльності щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності в сучасному українському суспільстві необхідно розглядати через функцію держави, що демонструє рівень захисту громадян, а не рух слідами вчинених правопорушень у зазначеній сфері.

Таким чином, суб'єктом діяльності щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності можуть бути визнані орган державної влади, громадські організації, окрема особа, які у цій діяльності виконують хоча б одну з функцій щодо заходів запобігання, зокрема: організація, координація, здійснення або безпосередня причетність до здійснення. При цьому, віднесення

організації до числа суб'єктів зазначеної діяльності, означає їх постійну або систематичну участь в ній. Інші ж, зокрема забезпечуючі, заходи (видання літератури, підготовка рекомендацій, фінансування тощо) не дають функціональних підстав поширювати на їх виконавців термін «суб'єкт протидії правопорушенням».

З урахуванням вищезазначеного, а також аналізу нормативно-правових актів, можна визначити, що за функціональними ознаками суб'єкти протидії даному виду правопорушень на національному рівні можуть бути поділені на декілька груп, зокрема:

а) органи та організації, які керують цією діяльністю, організують її, створюють систему управління нею (органи державної влади та управління, органи місцевого самоврядування);

б) органи та організації, стосовно яких протидія правопорушенням в зазначеній сфері віднесена або має бути віднесена до основних завдань і функцій (ОВС, СБУ, прокуратура, суд, спеціалізовані громадські організації);

в) органи, установи, організації, функції та повноваження яких не мають цільового спрямування на протидію та попередження правопорушенням, але їхня діяльність опосередковано впливає на запобіжні процеси щодо правопорушень у сфері інтелектуальної власності (заклади освіти, культури, охорони здоров'я, соціальної допомоги, адміністрація підприємств, установ, організацій тощо).

Згідно з зазначеною класифікацією до *першої групи* суб'єктів, які здійснюють протидію правопорушенням у сфері інтелектуальної власності відносяться:

1. Президент України, як гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина, повинен дбати про додержання та захист цих прав. Президент України очолює і затверджує персональний склад Ради національної безпеки та оборони України, що була заснована Указом Президента України від 30 серпня 1996 року «Про Раду національної безпеки і оборони України». Згідно із статтею 107 Конституції України РНБУ є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони. До функцій РНБУ відноситься здійснення поточного контролю діяльності органів виконавчої влади, а також розробка та розгляд питань що належать до сфери національної безпеки та оборони (в тому числі механізму реалізації та захисту прав інтелектуальної власності, створення

конкурентоспроможної ринкової економіки, зменшення тонізації національної економіки).

2. **Підкомітет з питань інтелектуальної власності** який діє в складі Комітету з питань науки і освіти при Верховній Раді України. Даний Комітет здійснює законопроектну роботу, готує, попередньо розглядає питання, віднесені до повноважень Верховної Ради України, та виконує контрольні функції у сфері інтелектуальної власності

3. **Державне агентство України з інвестицій та управління національними проектами України** – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Основними завданнями агентства є участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері інвестицій та інноваційної діяльності, а також стимулювання вітчизняного виробництва продукції, імпорт якої становить значну частку на ринку України [70].

4. **Державна служба інтелектуальної власності** (далі – Служба), створена шляхом реорганізації Державного департаменту інтелектуальної власності Указом Президента України № 1085/2010 від 9 грудня 2010 р. “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” [71].

Відповідно до вищезазначеного Указу, Служба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується через Міністра освіти і науки, молоді та спорту України. Таким чином, ми можемо стверджувати про позитивні зміни, які полягають у підвищенні статусу даного органу та виведення його зі структури МОНМС України.

Відповідно до Указу Президента України «Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України» [72] до основних завдань Служби можна віднести: забезпечення реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, внесення на розгляд Міністра освіти і науки, молоді та спорту України пропозицій щодо формування державної політики у сфері інтелектуальної власності.

Служба відповідно до покладених на неї завдань: організовує проведення перевірок суб’єктів господарювання на предмет дотримання законодавства у сфері інтелектуальної власності; здійснює міжнародне співробітництво у сфері правової охорони інтелектуальної власності і представляє інтереси України з питань охорони прав на об’єкти права інтелектуальної власності у

міжнародних організаціях відповідно до законодавства; організовує інформаційну та видавничу діяльність у сфері правової охорони інтелектуальної власності; забезпечує облік організацій колективного управління, визначає уповноважені організації колективного управління, здійснює аналіз їх діяльності, знімає з обліку організації колективного управління, виключає з реєстрів організації колективного управління та уповноважені організації колективного управління, анулює відповідні свідоцтва; ліцензує виробництво дисків для лазерних систем зчитування, матриць; видає документи для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України; погоджує видачу державного посвідчення на право розповсюдження і демонстрування аудіовізуальної продукції щодо дотримання авторського права і суміжних прав; здійснює державний нагляд (контроль) за дотриманням суб'єктами господарювання всіх форм власності вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності, а також здійснює інші повноваження, визначені законами України та покладені на Службу Президентом України.

До сфери управління Служби включено державні підприємства: «Український інститут промислової власності» разом з його філією «Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг», «Українське агентство з авторських і суміжних прав», державне підприємство «Інтелзахист», а також вищий навчальний заклад – Державний інститут інтелектуальної власності.

З 2005 р. на виконання Указу Президента України від 31.07.2004 року № 854 “Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”, з метою забезпечення реалізації прав громадян на участь в управлінні державними справами і здійснення координаційних заходів, пов'язаних із забезпеченням проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики в сфері інтелектуальної власності, у складі Державного департаменту ІВ була створена Громадська рада.

Відповідно до Положення про Громадську раду Державного департаменту інтелектуальної власності від 30 травня 2005 року № 51 основними її завданнями є:

- сприяння реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами;

- забезпечення врахування громадської думки у процесі підготовки та організації виконання рішень Держдепартаменту з питань прогнозування і визначення перспектив і пріоритетних напрямів розвитку у сфері інтелектуальної власності;

- забезпечення оперативного та ефективного зворотного зв'язку між громадськими об'єднаннями, науковцями, представниками засобів масової інформації та Держдепартаментом;

- забезпечення співпраці представників зацікавленої громадськості з Держдепартаментом щодо організації та проведення публічних громадських обговорень основних напрямів її діяльності та узагальнення цієї інформації.

Посадовими особами Служби інтелектуальної власності є Державні інспектори з питань інтелектуальної власності. Головним завданням державних інспекторів є попередження правопорушень у сфері інтелектуальної власності. Відповідно до Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності Державного департаменту інтелектуальної власності затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. N 674 з метою захисту прав суб'єкта права інтелектуальної власності інспектори зобов'язані повідомляти правоохоронні органи про виявлення порушень законодавства про інтелектуальну власність, а також взаємодіяти з іншими контролюючими та правоохоронними органами, зокрема органами МВС України, Держмитслужби України, а також з центральними та місцевими органами виконавчої влади, державними, громадськими та іншими організаціями чи фізичними особами, уповноваженими представляти інтереси суб'єкта права інтелектуальної власності.

Окрім того, КУПАП державним інспекторам з питань інтелектуальної власності надається право складати протоколи про вчинення адміністративних правопорушень передбачених ст.ст. 51², 164⁹, 164¹³. Так за результатами проведених перевірок у 2010 році держінспекторами складено та передано до суду 310 протоколів про адміністративні правопорушення, вилучено понад 380 000 примірників контрафактної продукції на загальну суму понад 6 000 000 гривень. Крім того, за матеріалами держінспекторів, наданими до правоохоронних органів, порушено 104 кримінальні справи. А протягом чотирьох місяців 2011 року держінспекторами було проведено 206 перевірок суб'єктів господарювання, які у своїй діяльності використовують об'єкти права інтелектуальної власності.

За результатами проведених перевірок було складено та передано до суду 115 протоколів про адміністративні правопорушення, вилучено майже 63 000 примірників контрафактної продукції на загальну суму понад 1 000 000 гривень [73].

5. Український інститут промислової власності є державним підприємством, яке знаходиться у сфері управління МОНМС України та Державної служби інтелектуальної власності, що створене згідно з наказом МОН України № 175 від 7 червня 2000 р.

Згідно статуту головними завданнями інституту є: прийом заявок на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності, проведення експертизи заявок на об'єкти промислової власності на відповідність їх умовам надання правової охорони, забезпечення здійснення державної реєстрації об'єктів промислової власності і змін їх правового статусу та офіційної публікації відповідних відомостей.

6. Український центр інноватики та патентно-інформаційних послуг (далі - УкрЦППП) створено у травні 2001 року. УкрЦППП є філією державного підприємства “Український інститут промислової власності”. Головна мета створення УкрЦППП – забезпечення реальних механізмів сприяння винахідницькій та інноваційній діяльності. Робота центру полягає у наданні різноманітних послуг у сфері інтелектуальної власності. Головним завданням УкрЦППП є сприяння комерціалізації винаходів та інших об'єктів промислової власності, просування на внутрішній та зарубіжний ринки перспективних високотехнологічних розробок, надання користувачам та організаціям користувачів актуальної інформації, засобів, методик та стратегій захисту і використання власних ресурсів інтелектуальної власності. УкрЦППП на договірній основі надає великий обсяг різноманітних послуг, пов'язаних з інформаційним забезпеченням, набуттям і використанням прав інтелектуальної власності: консультації, підготовка заявочних матеріалів, оцінка об'єктів інтелектуальної власності, патентно-інформаційні пошуки, маркетингові послуги і т. ін.

7. Державне підприємство “Українське агентство з авторських та суміжних справ” (далі - УААСП), що також відноситься до сфери управління МОНМС України та підпорядковується Державній службі інтелектуальної власності України, створено згідно з наказом Міністерства освіти та науки України № 177 від 7 червня 2000 р. на базі Державного агентства України з авторських і суміжних прав. Головними завданнями УААСП є такі: 1) забезпечення колективного

управління майновими правами, що передані УААСП суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав України та інших країн, на території України та за її межами відповідно до національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав; 2) участь у розробленні пропозицій, пов'язаних з удосконаленням законодавства України у сфері авторських і суміжних прав; 3) участь у здійсненні державної реєстрації прав автора на твори науки, літератури та мистецтва, а також реєстрації договорів, які стосуються права авторів на твори та ін. Крім того УААСП веде реєстр суб'єктів підприємницької діяльності, які отримали погодження на імпорту, експорту і оптову торгівлю аудіовізуальними творами та примірниками фонограм [74].

8. Державне підприємство «Інтелзахист», що створене відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 449 від 6 серпня 2002 р., належить до сфери управління МОНМС України та підпорядковано Державній службі інтелектуальної власності. Метою створення підприємства є удосконалення організації видачі контрольних марок для маркування примірників аудіовізуальних творів фонограм, комп'ютерних програм, баз даних, а також посилення захисту прав інтелектуальної власності та попередження правопорушень у цій сфері.

До другої групи суб'єктів протидії, на нашу думку, відносяться:

1. Органи внутрішніх справ України. Органи внутрішніх справ посідають основне місце в системі суб'єктів запобігання злочинам [75, с. 52].

Система ОВС являє собою складне соціальне утворення, що складається із великої кількості структурних елементів. Проблеми системи та структури ОВС досліджувалися М. І. Ануфрієвим [76], О. М. Бандуркою [77], В. Л. Грохольським [78], О. Ф. Долженковим [79], А. Т. Комзюком [80], В. В. Конопльовим [81], Д. П. Калаяновим [82], Н. П. Матюхіною [83], В. А. Некрасовим [84], О. П. Снігерьевим [85], Х. П. Ярмачі [86] та іншими науковцями.

Системна ієрархія органів внутрішніх справ виразно проявляється в тому, що усі утворюючі її територіальні підсистеми виступають як суб'єкт і об'єкт управління водночас. Кожна з цих підсистем входить в більшу, або управлінську, систему і містить меншу, або керовану, систему.

Система органів внутрішніх справ формується відповідно до зазначених напрямків їх діяльності. Вона має такі групи структурних

підрозділів, як галузеві служби (підрозділи), що реалізують основні функції зазначених органів: міліція, слідчий апарат, внутрішні війська; функціональні служби (підрозділи), що виконують забезпечувальні функції цих органів: кадрові, фінансово-економічні, господарчі, медичні служби; загального керівництва: керівники служб (підрозділів), штаби, чергові частини, інформаційно-аналітичні центри, апарат міністра.

Формами діяльності органів системи МВС України (з урахуванням їх функціонального призначення) є: профілактична, оперативно-розшукова, кримінально-процесуальна, виконавча, охоронна (на договірних засадах) та організаційно-правова діяльність.

Компетенція, завдання і функції органів внутрішніх справ, взаємовідносини між ними та окремими службами надають системі органів МВС України необхідної цілісності, чіткого підпорядкування та самостійності окремих елементів, що дозволяє ефективно діяти на основі єдиних правових норм. Система органів внутрішніх справ проявляє себе, як будь-яка інша соціальна система, як об'єкт, що керує та підпорядковується, тобто фактично виступає об'єктом і суб'єктом управління.

Функції органів внутрішніх справ за призначенням завдань, для виконання яких вони здійснюються, можна поділити на основні, ресурсні (забезпечувальні, допоміжні, другорядні) та управлінські (організаційні, загального керівництва, штабні). Особливий інтерес в ракурсі даного дослідження представляють функції структурних підрозділів, на яких покладено боротьбу зі злочинністю у сфері інтелектуальної власності.

На виконання наказу МВС України № 429 від 31 травня 2001 р. у структурі Державної служби боротьби з економічною злочинністю – як у центральному апараті, так і на регіональному рівні – створено **відділи по боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій**. Одним з головних завдань ДДСБЕЗ є виявлення та припинення фактів порушення прав інтелектуальної власності [87]. Підрозділи ДСБЕЗ проводять в установленому порядку оперативно-розшукові заходи, які пов'язані з установленням фактів порушення прав інтелектуальної власності, в тому числі, стосовно дотримання вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності суб'єктами господарювання, які займаються ввезенням і тиражуванням аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних; підприємствами

торгівлі; фізичними особами, що займаються оптовою та роздрібною торгівлею зазначеними ОІВ.

За даними Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України можна прослідкувати динаміку правопорушень у сфері інтелектуальної власності протягом 2008-2009 років.

Так у результаті вжитих упродовж десяти місяців 2008 року заходів виявлено 969 злочинів, пов'язаних з порушенням прав інтелектуальної власності, у тому числі 491 – за фактами незаконного обігу дисків для лазерних систем зчитування, 421 – за фактами порушення авторських та суміжних прав, 44 – за фактами незаконного використання знаків для товарів і послуг. Матеріали 581 кримінальної справи направлені до суду з обвинувальним висновком.

Складено 4803 адміністративні протоколи за фактами порушення прав інтелектуальної власності та незаконного розповсюдження аудіо- і відеокaset та компакт-дисків. Вилучено мільйон примірників аудіовізуальної продукції на загальну суму 18 мільйонів гривень та фальсифікованої продукції з незаконним використанням товарних знаків загальною вартістю 7 мільйонів гривень.

Припинено діяльність 89 підпільних цехів, які виготовляли різноманітну контрафактну продукцію, у тому числі 46 – з виробництва „піратської” аудіовізуальної продукції та 43 – з виробництва фальсифікованої продукції з незаконним використанням знаків для товарів і послуг.

Протягом 2009 року виявлено 1785 злочинів у сфері інтелектуальної власності, з яких 476 за фактом порушення авторського права і суміжних прав, 58 за фактом незаконного використання товарного знака та 463 – незаконного обігу дисків. Задokumentовано діяльність 94 підпільних цехів, які займались виробництвом різного роду контрафактної продукції, з них 62 – з виробництва контрафактної аудіовізуальної продукції та 32 – фальсифікованої продукції. У правопорушників вилучено понад 1,2 млн. штук контрафактної продукції на загальну суму 25,6 млн. гривень [88].

За дев'ять місяців 2009 року було складено та розглянуто 5900 адміністративних справ з прийняттям рішення щодо застосування відповідних стягнень.

Однак, аналіз фабул справ про порушення прав інтелектуальної власності та матеріалів судової практики щодо розгляду даної

категорії справ наочно демонструє невірну тенденцію у протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності: виявляються та розкриваються переважно дрібні правопорушення, у той час як діяльність організованих злочинних угруповань залишається за межами компетенції силових структур. Тобто офіційні статистичні дані про зростання кількості виявлених правопорушень та засуджених осіб свідчать не про просування удосконалення заходів захисту об'єктів права інтелектуальної власності, а про спробу зробити видимість позитивних зрушень у цьому напрямку. Така ситуація має місце як внаслідок правових прогалин та колізій, так і відсутності належного організаційно-правового забезпечення діяльності правоохоронних органів у сфері обороту ОІВ.

Поруч з ДДСБЕЗ у структурі кримінальної міліції діє Управління боротьби з кіберзлочинністю (далі - УБК), яке було створено у 2012 році шляхом реорганізації Департаменту боротьби з кіберзлочинністю і торгівлею людьми. Основним завданням зазначеного Управління є забезпечення реалізації державної політики щодо попередження та протидії злочинам, які вчиняються з використанням високих інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж (злочини у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій та інтелектуальної власності, у сфері платіжних систем і господарської діяльності, зокрема, заняття гральним бізнесом, а також злочини проти інформаційної безпеки, у тому числі незаконні дії зі спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації).

На нашу думку, така реорганізація є не дуже вдалою, про що, перш за все, свідчить дублювання повноважень зазначених органів щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, саме це, на нашу думку, і є підставою стверджувати про необхідність проведення певних організаційних змін в структурі Міністерства внутрішніх справ України. В даному випадку є доречним використання досвіду США, де діє підрозділ Комп'ютерної злочинності та інтелектуальної власності у складі Управління з кримінальних справ.

2. Державна податкова служба України (далі - ДПС) – здійснює контроль за тривалістю нарахування і сплати податків у разі ввезення та виробництва (збирання) аудіо- та відеопродукції на території України. На підставі чинного законодавства здійснює заходи з вилучення та знищення примірників контрафактної продукції, що

сприяє забезпеченню захисту прав інтелектуальної власності, зокрема авторських і суміжних прав на аудіо- та відеопродукцію. Особливу увагу приділяє виявленню та знешкодженню підпільного виробництва такої продукції. У структурі державної податкової міліції ДПС України створено спеціальний підрозділ по боротьбі з незаконним оборотом підакцизних товарів, до компетенції якого входить викриття та припинення фактів ухилення від сплати акцизного збору, незаконного обігу підакцизних та інших товарів (до яких відносяться аудіо- відеокасети, компакт-диски, на яких повинні бути контрольні марки) та ін. Відповідно до чинного законодавства здійснює заходи з вилучення та знищення контрафактної продукції.

Одним з завдань ДПС є запобігання злочинам та іншим правопорушенням, віднесеним законом до компетенції податкової міліції, їх розкриття, припинення, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення [89]. Відповідно до п. 4 ст. 112 Кримінально-процесуального кодексу України «Підслідність» у справах про злочини, передбачені статтями 204 та 216 КК України, досудове слідство провадиться слідчими податкової міліції [90].

Оскільки, згідно з чинним законодавством, боротьбу з правопорушеннями у сфері охорони інтелектуальної власності не віднесено до компетенції податкової міліції, зібрані в ході перевірок матеріали про правопорушення в указаній сфері передаються до територіальних підрозділів УМВС України.

Як зазначає Н. П. Дригваль, прогалиною організаційно-правового регулювання діяльності відділу по боротьбі з незаконним оборотом підакцизних товарів оперативного управління податкової міліції ДПС України, є відсутність у працівників даної служби права складати протокол про адміністративне правопорушення за ст. 164-9 КУпАП “Незаконне розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеогам, комп’ютерних програм, баз даних”, що в цілому негативно впливає на ефективність роботи цього підрозділу. У зв’язку із чим пропонується внести до КУпАП доповнення, а саме: зазначити, що органи податкової служби мають право складати протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 164⁹ КУпАП, про що слід відзначити у п. 1 ч. 24 ст. 255 КУпАП [91, с. 110]. На нашу думку, така пропозиція видається слушною, адже таким чином можна вирішити деякі проблеми взаємодії в правоохоронній діяльності.

За даними ДПС у результаті оперативних заходів по боротьбі з незаконним обігом підакцизних товарів порушено 23 кримінальні

справи, з яких за ст. 204 КК України «Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів» України – 20 кримінальних справ та 3 кримінальні справи за ст. 216 КК України «Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок» [92].

3. Державна митна служба України – забезпечує реєстрацію переміщення через митний кордон України товарів, що містять ОІВ, і здійснює комплекс передбачених законодавством заходів із недопущення переміщення через митний кордон України товарів, виготовлених із порушенням прав інтелектуальної власності (Постанова Кабінету Міністрів України N 622 від 13 квітня 2007 р. “Питання реєстрації об’єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, отримання інформації та взаємодії митних органів з іншими правоохоронними і контролюючими органами та власниками прав на об’єкти права інтелектуальної власності у разі призупинення митного оформлення товарів за ініціативи митного органу” [93]).

У структурі центрального апарату Державної митної служби України створено Управління захисту прав інтелектуальної власності (лист Державної митної служби України № 24/24-4140-ЕП від 31 жовтня 2000 р.), основними завданнями якого є: 1) участь у розробленні проектів законодавчих актів і розроблення нормативно-правових актів стосовно порядку переміщення через митний кордон України товарів, що містять ОІВ; 2) контроль за діяльністю митних органів щодо дотримання чинного митного законодавства при митному оформленні зовнішньоекономічних операцій у питаннях, що відносяться до компетенції Управління захисту прав інтелектуальної власності та ін.

4. Служба безпеки України – бере участь у розробленні та здійсненні заходів із захисту державних таємниць України. У передбаченому законодавством порядку сприяє підприємствам, установам, організаціям у збереженні комерційної таємниці, розголошення якої може завдати шкоди життєво важливим інтересам України; видає ліцензії на розробку, виготовлення спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв’язку, інших засобів негласного отримання інформації, торгівлю спеціальними технічними засобами для зняття інформації з каналів зв’язку, інших засобів негласного отримання інформації; впровадження, ввезення, вивезення голографічних захисних елементів [94]. СБУ несе

відповідальність за державну політику голографічного захисту товарів і документів, здійснює державний контроль і координацію в цій сфері [95]. На виконання вимог Указу Президента України № 285 від 27 квітня 2001 р. “Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні” [96] у структурі СБУ створено спеціальні підрозділи боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності.

5. **Антимонопольний комітет України** – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, що забезпечує захист від недобросовісної конкуренції, пов’язаної з неправомірним використанням ОІВ (неправомірне використання позначень, товару, зовнішнього вигляду виробу, порівняльна реклама, неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці).

Органи Антимонопольного комітету України у справах про недобросовісну конкуренцію приймають обов’язкові для виконання рішення про визнання факту недобросовісної конкуренції; припинення недобросовісної конкуренції; офіційне спростування за рахунок порушника поширених ним неправдивих, неточних або неповних відомостей; накладання штрафів; закриття провадження по справі.

Антимонопольний комітет має право складати протоколи про вчинення адміністративних правопорушень передбачених ст. 164¹³ КУпАП, а також залучати працівників органів внутрішніх справ, митниць та інших правоохоронних органів для забезпечення проведення розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема при проведенні розслідування [97].

6. У структурі судової влади у Вищому господарському суді України створено **Судову палату з розгляду справ у господарських спорах**, пов’язаних із захистом прав на об’єкти інтелектуальної власності, а також відповідні колегії у складі місцевих та апеляційних господарських судів. Необхідно також відзначити, що окремі судді господарських судів АР Крим, обласних, міст Києва та Севастополя спеціалізуються на розгляді спорів щодо зазначених прав. Відповідно до Наказу Вищого господарського суду України вищезазначена палата розглядає справи у господарських спорах, пов’язаних із захистом права на об’єкти інтелектуальної власності, розглядає справи у господарських спорах про захист авторського права і суміжних прав, захист права на об’єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, сорти рослин, інші об’єкти) [98].

Що стосується судів загальної юрисдикції, то відповідно до ст. 221 КУпАП, районні, районні в містах, міські чи міськрайонні суди повинні розглядати справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст.ст. 51², 164³, 164⁶, 164⁷, 164⁹, 164¹³ КУпАП [34].

До третьої групи слід віднести:

2. Міністерство юстиції України, яке бере участь у розробленні законодавчих актів із питань інтелектуальної власності, координує законотворчу діяльність у цій сфері та відповідає за адаптацію українського законодавства до законодавства Європейського Союзу (Указ Президента України № 1396 від 30 грудня 1997 р. “Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України” [99]; Указ Президента України № 145 від 9 лютого 1999 р. “Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади” [100]).

3. Міністерство аграрної політики та продовольства України згідно з Положенням про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженим указом Президента України № 500/2011 від 23 квітня 2011 р., окрім виконання інших завдань забезпечує здійснення державного управління у сфері охорони прав на сорти рослин та затверджує порядок ведення реєстру представників з питань інтелектуальної власності на сорти рослин

4. Указом Президента «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» було також створено **Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України** (далі – Держветфітослужба). Її діяльність спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України та полягає у забезпеченні реалізації державної політики у галузі ветеринарної медицини, карантину рослин, захисту прав на сорти рослин. Окрім зазначеного Держветфітослужба веде Реєстр представників з питань інтелектуальної власності на сорти рослин. Представнику, внесеному до Реєстру представників з питань інтелектуальної власності на сорти рослин, присвоюється реєстраційний номер.

5. Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів виконує функції контролю за дотриманням законодавства про захист прав споживачів, рекламу у цій сфері, державним метрологічним контролем та наглядом, що безпосередньо впливає на рівень законності обігу об’єктів інтелектуальної власності (Положення про Державний комітет України з питань технічного

регулювання та споживчої політики, затверджене указом Президента України № 225 від 18 березня 2003 р. [101]).

6. **Державний інститут інтелектуальної власності** акредитовано за IV рівнем (сертифікат Міністерства освіти і науки України серія РД-IV №115771 від 14.04.2008 р.). виконує функцію підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності. Він готує спеціалістів і магістрів за спеціальністю «Інтелектуальна власність», кандидатів у патентні повірені та професійних оцінювачів прав на об'єкти права інтелектуальної власності, а також підвищує кваліфікацію патентознавців, суддів, викладачів вищих та загальноосвітніх навчальних закладів, фахівців силових підприємств тощо. Інститут входить до складу навчально-науково-виробничого комплексу, який утворено Державним департаментом інтелектуальної власності, Українським інститутом промислової власності та Українським агентством з авторських і суміжних прав.

7. Відповідно до положень Закону України від 23.12.1993 № 3792-XII (в редакції від 11.07.2001 № 2627-14) «Про авторське право і суміжні права» управління на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюють **організації колективного управління**.

Нині на обліку в Державному департаменті інтелектуальної власності перебувають такі організації колективного управління:

1. Всеукраїнське об'єднання суб'єктів авторських і суміжних прав «Оберіг» (свідоцтво № 1/2003 від 08.07.2003). Основна сфера діяльності: управління майновими правами суб'єктів авторського права, виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм.

2. Асоціація «Дім авторів музики в Україні» (свідоцтво № 7/2005 від 26.01.2005). Основна сфера діяльності: управління на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права.

3. Державне підприємство «Українське агентство з авторських та суміжних прав» (свідоцтво № 3/2003 від 22.08.2003). Основна сфера діяльності: управління майновими правами суб'єктів авторського права та суміжних прав.

4. Об'єднання підприємств «Український музичний альянс» (свідоцтво № 4/2003 від 22.08.2003). Сфера діяльності: управління майновими правами суб'єктів авторського права та суміжних прав.

5. Об'єднання підприємств «Українська ліга музичних прав» (свідоцтво № 5/2003 від 22.08.2003).. Сфера діяльності: управління майновими правами суб'єктів авторського права та суміжних прав.

6. Громадська організація «Агентство охорони прав виконавців» (свідоцтво № 15/2009 від 10.06.2009). Сфера діяльності: управління майновими правами авторів та інших осіб, які мають авторське право, а також майновими суміжними правами виконавців у музичній галузі, хореографії, розмовному жанрі, інших видах мистецтва.

7. Всеукраїнська громадська організація «Автор» (свідоцтво № 9/2005 від 12.08.2005). Основна сфера діяльності: управління на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права.

8. Асоціація «Гільдія виробників відеограм і фонограм» (свідоцтво № 10/2006 від 10.03.2006). Основна сфера діяльності: управління на колективній основі майновими правами виробників відеограм, виробників фонограм.

9. Всеукраїнська громадська організація «Всеукраїнське Агентство з авторських та суміжних прав» (свідоцтво № 10/2006 від 10.03.2006). Основна сфера діяльності: управління на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права, виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм.

10. Приватна організація «Українське агентство з авторських прав» (свідоцтво № 13/2008 від 21.07.2008). Основна сфера діяльності: управління на колективній основі всіма категоріями майнових прав суб'єктів авторського права, а саме: авторів, їх спадкоємців, інших осіб, яким на законних підставах передано майнові авторські права.

11. Всеукраїнська громадська організація «Всеукраїнське агентство авторських прав» (свідоцтво № 14/2008 від 01.08.2008). Основна сфера діяльності: колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права та суміжних прав.

12. Всеукраїнська громадська організація «СІНЕМА» (свідоцтво № 15/2010 від 13.05.2010). Основна сфера діяльності: управління на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав в аудіовізуальній сфері.

13. Всеукраїнська громадська організація «Скарбниця авторів музики» (свідоцтво від № 16/2010 від 24.12.2010). Основна сфера діяльності: управління на колективній основі майновими правами авторів і виконавців.

14. Всеукраїнська громадська організація «Всеукраїнська ліга авторів» (свідоцтво № 17/2010 від 24.12.2010). Основна сфера діяльності: управління на колективній основі майновими правами авторів, виконавців та їх спадкоємців.

15. Приватна організація «Організація колективного управління авторськими та суміжними правами» (свідоцтво № 18/2011 від 24.01.2011).

16. Приватна організація «Українська ліга авторських і суміжних прав» (свідоцтво № 19/2011 від 24.01.2011).

8. Існують також й громадські організації, що опікуються проблемами інтелектуальної власності та з якими тісно співпрацює ДСІВУ. Так, однією з таких організацій є – **Всеукраїнська асоціація представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених)**. Вона є всеукраїнською громадською організацією, яка об'єднує на основі єдності інтересів представників у справах інтелектуальної власності. Мета даної асоціації визначена у статуті й полягає у сприянні розвитку патентної системи та правової охорони об'єктів інтелектуальної власності в Україні згідно з чинним законодавством; розширенні міжнародних зв'язків в галузі правової охорони інтелектуальної власності. Досягання поставленої мети обумовило основні завдання Всеукраїнської асоціації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), зокрема: внесення пропозицій до Верховної Ради України та виконавчих органів влади з питань удосконалення правової охорони інтелектуальної власності, а також участь у підготовці експертних оцінок проектів нормативно-правових актів України в галузі охорони інтелектуальної власності за запрошенням.

Товариство винахідників і раціоналізаторів України займається популяризацією винахідницької діяльності, надає винахідникам і раціоналізаторам певну допомогу в їх діяльності.

Українська асоціація власників товарних знаків створена у липні 2001 року за ініціативи підприємств, які є власниками відомих брендів в Україні та за її межами з метою захисту Членів-власників товарних знаків від недобросовісної конкуренції, пов'язаної, в першу чергу, з неправомірним використанням товарних знаків іншими юридичними і фізичними особами.

Союз юристів України – всеукраїнська громадська організація, яка сприяє зміцненню зв'язків між юридичною наукою, освітою та практикою, роз'яснює чинне законодавство, вивчає досвід зарубіжних країн у галузі права.

Діяльність Благодійного фонду винахідників України “Майбутнє нації” спрямована на розвиток, підтримку та впровадження нових розробок і методик у різні галуззі науки.

Зазначена організація ставить перед собою завдання змінити ментальність суспільства у ставленні до самої інтелектуальної власності та її використання з боку держави й бізнесу.

Разом із цим зазначимо, що у світі сформувалася глобальна система регулювання охорони інтелектуальної власності. Таким чином *на міжнародному рівні* центральне місце займають наступні суб'єкти протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності:

1. Всесвітня організація інтелектуальної власності (World Intellectual Property Organization, WIPO), яка була заснована в 1970 році в ході реалізації Конвенції про створення ВОІВ, підписаної на Дипломатичній конференції в Стокгольмі 14 липня 1967 року та приймає рішення щодо глобальних питань стосовно інтелектуальної власності. На сьогодні членами ВОІВ є 184 держави, у тому числі й Україна [102].

З 1974 р. ВОІВ входить в систему Організації Об'єднаних Націй як спеціалізована установа. Членом ВОІВ може стати будь-яка держава, яка є членом одного з двох (Паризького чи Бернського) союзів, а також будь-яка держава, яка є членом ООН, однієї з спеціалізованих установ ООН, МАГАТЕ чи учасником Статуту Міжнародного суду або ж запрошена Генеральною Асамблеєю ВОІВ приєднатися до Конвенції про створення ВОІВ.

Основними цілями діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності є охорона інтелектуальної власності в цілому світі за допомогою співробітництва між державами і міжнародними організаціями та розширенням адміністративного співробітництва між союзами в галузі інтелектуальної власності.

У структурі ВОІВ діє Центр з арбітражу та посередництва, що надає послуги з урегулювання міжнародних комерційних спорів із питань інтелектуальної власності між приватними сторонами.

2. Світова організація торгівлі (далі – СОТ), у рамках якої діє система врегулювання спорів із питань інтелектуальної власності та підписано Угоду про торговельні аспекти з прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС). У межах цієї угоди встановлено цивільно-правові, адміністративно- та кримінально-процесуальні процедури з захисту інтелектуальної власності.

3. Міжнародна організація зі стандартизації (далі – ІСО).

4. ЮНЕСКО.

5. Міжнародна організація праці (далі – МОП);

Питаннями інтелектуальної власності за певними напрямками також займаються такі *міжнародні урядові організації*, як Міжнародна асоціація товарних знаків; Міжнародний Альянс інтелектуальної власності; Бернський союз з охорони літературних і художніх творів; Гаазький союз із депонування промислових зразків; Союз з охорони промислової власності; Міжнародний союз патентної кооперації; Міжнародний союз з охорони нових сортів рослин; Мадридський союз міжнародної реєстрації знаків, міжнародні органи депонування.

А також і *міжнародні неурядові організації*, а саме: Міжнародна федерація виробників фонограм; Коаліція з питань захисту прав інтелектуальної власності; Міжнародна конфедерація товариств авторів і композиторів; Міжнародна федерація акторів; Міжнародне бюро товариств із забезпечення охорони авторських прав на запис і механічне відтворення творів; Союз Договору про міжнародну реєстрацію аудіовізуальних творів; Асоціація інтерактивних цифрових комп'ютерних програм; Асоціація кіно виробників, Асоціація виробників програмного забезпечення; Виконавчий комітет СНД.

Необхідно зазначити, що важливою формою міжнародної співпраці у сфері інтелектуальної власності є діяльність *міжнародних регіональних організацій*, систему яких складають: Європейська патентна організація; Відомство з гармонізації на внутрішньому ринку (товарні знаки ЄС); Євразійське патентне відомство.

Таким чином, функціональний аналіз органів, що здійснюють протидію правопорушенням у сфері інтелектуальної власності дозволив зробити висновок, що в ряді випадків їх формування відбувалося безсистемно, іноді внаслідок тиску з боку міжнародних організацій, з порушенням принципу теорії управління про первинність оптимізації функцій і вторинність побудови оргструктури, без належного процесуального забезпечення, кадрової підготовки, що в результаті призвело до надмірного зростання цих органів, дублювання ними одних і тих самих функцій, неефективного виконання покладених обов'язків.

У зазначеному контексті привертає увагу недостатньо розвинена організаційна інфраструктура у сфері управління й охорони інтелектуальної власності на регіональних рівнях. Лише в окремих областях діють офіційні представництва Українського агентства з авторських та суміжних прав або громадські організації, які виконують функції колективного управління майновими правами авторів або інших осіб, що мають авторське право чи суміжні права;

така сама ситуація з центрами науково-технічної інформації, які представляють Український інститут промислової власності й надають кваліфіковану допомогу в оформленні заявки на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності, можливість користуватися патентною бібліотекою. Таким чином, відсутність на місцях офіційних представництв указаних органів, здатних надати необхідну юридичну, методичну допомогу суб'єктам права інтелектуальної власності, недостатня інформованість стосовно діяльності та структури органів, зайнятих у сфері охорони інтелектуальної власності, призводять до централізації виробничих функцій у Держдепартаменті та на підпорядкованих йому підприємствах, що негативно впливає на загальний стан охорони інтелектуальної власності та суперечить Концепції адміністративної реформи в частині децентралізації виробничих функцій [103, с. 81].

Створення державних або недержавних організацій з охорони прав інтелектуальної власності, хоча б на рівні областей, буде сприяти розвитку науково-технічного прогресу та більш ефективному захисту прав власників ОІВ. Ці функції можуть виконувати й недержавні організації на підставі відповідних договорів.

Українська держава, намагаючись змінити ситуацію у даній сфері на краще, почала використовувати у сфері управління охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності нові методи. Проте тільки введенням більш чіткого регулювання певних суспільних відносин та запровадження юридичної відповідальності за дії, які порушують права на об'єкти права інтелектуальної власності, кардинальним чином ситуацію у даній сфері навряд чи вдасться змінити. Необхідно, щоб суб'єкти управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності комплексно підійшли до оцінки дієвості існуючого інструментарію, який використовується у процесі виконання покладених на них обов'язків, критично оцінили отримані результати та почали розробляти і запроваджувати оновлені та нові методи управління.

Суттєву допомогу в цьому питанні може надати адміністративно-правова наука, яка вже протягом багатьох років займається вивченням питань правового забезпечення управлінської діяльності взагалі та методів управління зокрема.

Для методів управління в сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності характерне те, що вони:

- використовуються суб'єктами управління у зазначеній сфері для

вирішення завдань, які стоять перед ними, забезпечення режиму законності у володінні, користуванні, розпорядженні правами на об'єкти інтелектуальної власності;

- застосовуються повсякденно та вибірково, залежно від необхідності вирішення того або іншого завдання;

- знаходять вираження у взаємодії суб'єкта управління з об'єктом управління;

- дозволяють найбільш повно та всебічно встановити межі владних повноважень суб'єктів управління [104, с. 70].

Таким чином, можна зробити висновок, що вирішення завдань щодо охорони прав на об'єкти права інтелектуальної власності здійснюється суб'єктами управління через використання певних методів управлінського впливу.

Узагальнення вищенаведеного надає можливість зробити висновок про існування чіткої системи державних органів та недержавних громадських організацій, які здійснюють протидію правопорушенням у сфері інтелектуальної власності на національному, регіональному і міжнародному рівнях [105, с. 253; 106, с. 235]. Окрім того, суб'єктів зазначеної діяльності, на нашу думку, можна класифікувати на такі групи: міжнародні організації, правоохоронні та контролюючі органи, органи судової влади, організації колективного управління, громадські організації, інші органи.

Однак, особливе місце серед зазначених суб'єктів протидії займають органи внутрішніх справ. Організаційно-структурна побудова оперативних підрозділів органів внутрішніх справ, щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності перебуває у прямій залежності від трансформації суспільних відносин, розвитку можливостей інформаційних технологій та розподілу діяльності між її ланками, а також спеціалізації працівників, які реалізують ті чи інші функції. Структурно-функціональна спеціалізація в оперативних підрозділах органів внутрішніх справ пов'язана як із забезпеченням реалізації правоохоронних функцій для боротьби зі злочинною діяльністю у сфері інтелектуальної власності, так із внутрішньо-організаційними завданнями.

Зазначимо, що з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади, усунення дублювання їх повноважень були утворені нові суб'єкти протидії даному виду адміністративних

правопорушень, ліквідовані та реорганізовані раніше існуючі. На нашу думку, прийняття такого рішення було необхідним і викликано, перш за все, існуванням розгалуженої і громіздкої системи організацій та установ. Оскільки, тільки через удосконалення законодавчо закріпленої системи відповідних органів можна здійснити чітку процесуальну регламентацію системи повноважень, визначити процедуру їх реалізації кожним органом окремо і механізми взаємодії зазначених органів [67].

1.4. Зарубіжний досвід протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності

Міжнародний досвід протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності вказує на те, що головним завданням будь-якої держави є бажання мінімізувати збитки від неправомірного використання інтелектуальної власності, розробити та впровадити ефективні правозастосовні системи боротьби з порушеннями авторського права.

З метою розгляду вищезазначених заходів актуальним є розгляд досвіду протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності окремих країн. На нашу думку, необхідно розпочати з організаційно-правових заходів, що використовуються у Сполучених Штатах Америки, як однієї з країн з низьким рівнем піратства та контрафакції.

Деякий час тому протидія порушенням у сфері інтелектуальної власності з боку правоохоронних органів у США була неадекватною. Справи розглядалися цивільними судами, при цьому їх розгляд затягувався на тривалий термін. Крім того, була відсутня жорстка позиція з боку судів в питаннях покарання порушників. Сьогодні близько половини обвинувачених у справах щодо правопорушень у сфері інтелектуальної власності засуджуються до тюремного ув'язнення в середньому строком на десять місяців. Це відбулося багато в чому завдяки організаційним змінам у Міністерстві юстиції США. На сучасному етапі розвитку держави, на федеральному рівні відповідальність за боротьбу з порушенням авторського права несуть Федеральне бюро розслідувань (відділення Міністерства юстиції США) та Митна служба (відділення Міністерства фінансів США).

Міністерство юстиції США розробило нові підходи до протидії порушенням у сфері інтелектуальної власності [107].

По-перше, боротьба зі злочинами у сфері інтелектуальної власності потребує певною мірою вузької спеціалізації. Першим відомством, яке визнало цей незаперечний факт є ФБР. Створення спеціалізованих підрозділів по боротьбі зі злочинами у сфері інтелектуальної власності свідчить про те, яке значення США надає цій роботі.

По-друге, найефективнішим способом боротьби є комбінований і скоординований підхід. Ситуація кардинально змінилася, коли федеральні правоохоронні органи США об'єднали дві категорії злочинів – злочини у сфері інтелектуальної власності та кіберзлочини. Частково аби охопити великий географічний регіон, Міністерство юстиції США створило у Вашингтоні спеціальну групу федеральних прокурорів. Члени цієї групи пройшли спеціальну підготовку з питань злочинів у сфері інтелектуальної власності та кіберзлочинів. До їхніх обов'язків входять:

- 1) надання допомоги у розгляді судових справ місцевого масштабу;
- 2) підготовка місцевих прокурорів та працівників правоохоронних органів;
- 3) координація розслідувань на міжнародному та національному рівнях;
- 4) здійснення стратегічного планування за участю керівників підприємств для захисту інфраструктури США;
- 5) розробка політики Міністерства юстиції США щодо правопорушень у сфері інтелектуальної власності та кіберзлочинів та участь у підготовці нового законодавства в цій галузі, де ситуація швидко змінюється.

Крім того, для більш ефективної реалізації федеральної політики на місцевому рівні Міністерство юстиції США призначило як мінімум по одному федеральному прокурору в кожному з 94 прокуратур США. Ці прокурори несуть основну відповідальність за розгляд справ, пов'язаних зі злочинами у сфері інтелектуальної власності та кіберзлочинами, в судах своїх округів. Крім того, вони навчають місцевих прокурорів та працівників правоохоронних органів веденню таких справ. Вони координують свої дії з виробниками та власниками авторських прав через спілкування і створення спеціальних комісій.

Звичайно, місцеві прокурори, призначені в кожному з 94 прокуратур США, не обов'язково займаються тільки справами, пов'язаними зі злочинами у сфері інтелектуальної власності та кіберзлочинами, особливо у віддалених районах США. Кожен з них щорічно проходить організований центральним офісом курс навчання з питань боротьби зі злочинами у сфері інтелектуальної власності та кіберзлочинами. Під час занять вони дізнаються про останні тенденції в області таких злочинів і отримують можливість встановлювати контакти зі своїми колегами як з центральних установ, так і з інших регіонів. Повернувшись на місце служби, вони готові поділитися новою інформацією зі своїми колегами по службі.

Спільна робота прокурорів в центрі і на місцях дозволяє (без залучення великих додаткових сил і засобів) накопичити солідний досвід, покращити координацію діяльності, значно підвищити ефективність розслідування злочинів у сфері інтелектуальної власності, а також відповідальність всередині самого Міністерства юстиції США. Зараз, коли прокурори на місцях мають необхідну підготовку для роботи зі справами про злочини, вчинені із використанням сучасних технологій, боротьба з тероризмом і організованими злочинними угрупованнями є більш ефективною, оскільки вони все активніше використовують мережу Інтернет і засоби електронного зв'язку з метою приховування своєї злочинної діяльності.

По-третє, першочерговості набуває боротьба зі злочинними організаціями, а не з вуличними торговцями піратською продукцією. Сполучені Штати Америки пройшли сувору школу боротьби з мафією і наркодилерами та усвідомлюють необхідність виявлення та знищення безпосередньо організації. В іншому випадку прибуткова злочинна діяльність буде залучати все нових і нових людей. Основний удар повинен бути спрямований проти кримінальних авторитетів, які очолюють підприємства, де виробляється піратська продукція, і отримують від цього прибуток. Насправді одним із слабких місць цих піратських організацій є великий розмах їх діяльності. Заводам потрібні основні фонди, виходячи з аналізу яких експерт-криміналіст може зробити висновок про виробництво піратської продукції.

Для успішної боротьби з піратством важливо, щоб промислові кола працювали в тісному контакті з правоохоронними органами та прокуратурою. Спеціально створені групи фахівців – один з потужних інструментів, який використовують Сполучені Штати Америки в

боротьбі зі злочинами у сфері інтелектуальної власності. У своїй роботі ці групи спираються з одного боку на досвід і навички місцевих та регіональних правоохоронних органів і прокуратури, з іншого – на представників правовласників. У зв'язку із тим, що злочинний світ організований, такими ж повинні бути і дії правоохоронних органів [108].

У вересні 2010 р. в США з'явився законопроект, згідно з яким міністерство юстиції може закривати сайти, що поширюють піратські матеріали і навіть містять посилання на неліцензійні копії, якщо ці сайти знаходяться в зонах, що відносяться до юрисдикції США, а також зобов'язувати провайдерів перекривати своїм користувачам доступ до піратських сайтів, що знаходяться поза законодавчої сфери США. Доки законопроект не набрав чинності, американські торрент-трекери та інші сайти-порушники все одно піддавалися блокуванню.

Зазначимо, що Уряд США, як лідер з боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності, продовжує свою роботу з розповсюдження передового досвіду для захисту прав інтелектуальної власності. Ключовим досягненням в цій сфері було завершення переговорів за участю Європейського союзу, Японії та інших впливових держав щодо Торгівельної угоди по боротьбі з контрафакцією (АСТА) в листопаді 2010 року. 26 січня 2012 р. у Японії Євросоюз підписав АСТА. АСТА вже діє в США і низці країн Південно-Східної Азії, які є тісними союзниками США. АСТА є першою угодою, що містить положення направлені на вдосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності і впровадження ключових стандартів, для більш ефективної боротьби з торгівлею контрафактною продукцією на практиці.

Виходячи зі змісту даної угоди її мета може бути досягнута через три основні компоненти, а саме:

- міжнародне співробітництво (розвиток потенціалу та технічної допомоги в поліпшенні діяльності правоохоронних органів та міжнародне співробітництво між правоохоронними органами);
- впровадження передової практики (створення державних та приватних консультативних груп, підвищення знань правоохоронних структур у сфері інтелектуальної власності за для ефективного аналізу правопорушень даного роду, проведення заходів щодо підвищення громадської обізнаності споживачів стосовно важливості захисту інтелектуальної власності та можливі наслідки правопорушень у цій сфері)

– вдосконалення правової бази

Забезпечення ефективної координації правоохоронних органів в США здійснюється за наступними напрямками: координація правоохоронних органів на національному рівні; координація федеральних, державних і місцевих правоохоронних органів; координація підготовки для державних і місцевих правоохоронних органів; підвищення оперативності кадрів, розміщених за кордоном для боротьби з порушенням прав інтелектуальної власності; координація міжнародного розвитку навчання; створення Міжвідомчої робочої групи з контрафактного фармацевтичного товару.

Стосовно Митної служби США, як правоохоронного органу країни, зазначимо, що вона має такі ж повноваження, як ФБР і поліція США. А саме, арешт, конфіскація, введення кримінальних справ, проведення оперативно-розшукової роботи тощо. При цьому необхідно відзначити, що Митна служба США проводить розслідування щодо контрафактних товарів, що є вагомою перевагою перед багатьма країнами, у тому числі і перед Україною.

Протягом 2010 року урядом США збільшено кількість Федеральних агентів, діяльність яких зосереджена на правопорушеннях у сфері інтелектуальної власності. Крім того, створена робоча група по запобіганню придбання контрафактної продукції.

Урядом США створено у 2010 році Управління координації захисту прав інтелектуальної власності при Канцелярії Президента. Це управління, в першу чергу, відповідає за розробку і реалізацію спільних стратегічних планів щодо боротьби з контрафакцією і піратством, а координатор, в свою чергу, є головним радником Президента США з внутрішньої і міжнародної політики у сфері інтелектуальної власності.

У цьому році законодавцями США також був представлений законопроект названий «Акт з протидії порушенню авторських прав», що дозволяє Міністерству юстиції США блокувати роботу піратських сайтів по всьому світу шляхом припинення делегування доменних імен. Підкреслюється збільшення ефективності фінансово-юридичної системи США, оскільки працівники міністерства юстиції стануть безкоштовними адвокатами приватних власників авторських прав, незалежно від того, якими ресурсами володіють останні. Юристи міністерства юстиції США, як державні службовці, які утримуються

за рахунок платників податків, зможуть вести судові тяжби в інтересах правовласників США, а грошові відшкодування повернуться назад в аудіо-, відеоіндустрію.

Також необхідно відзначити факт створення Цільової групи з інтелектуальної власності. Цільова група, очолювана заступником генерального прокурора Джеймсом Коулом, призначена для зміцнення боротьби зі злочинами у сфері інтелектуальної власності шляхом координації з державою і Партнерами дотримання місцевого законодавства, а також міжнародних партнерів.

Урядом США також робиться наголос на підвищенні прозорості у сфері інтелектуальної власності, яка може бути досягнута шляхом встановлення зв'язків правоохоронних органів з потерпілими та шляхом збільшення обміну інформацією правоохоронних органів з правовласниками. Для досягнення даного напрямку Національний координаційний центр прав інтелектуальної власності, який містить на своєму сайті функцію для швидкого та легкого повідомлення про правопорушення у зазначеній сфері, протягом минулого року організував зустрічі з сотнями компаній, неурядових організацій, науковців та інших зацікавлених осіб, діяльність яких пов'язана з інтелектуальною власністю, в результаті яких було сформульовано Стратегію протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Окрім зазначеного були також проведені в Лос-Анжелесі, Нью-Йорк, Силіконовій Долині та Іллінойсі тури, для зустрічей із людьми та організаціями, які майже на регулярній основі стикаються із крадіжками інтелектуальної власності.

Поряд із вищезазначеним США публікує щорічну доповідь про стан захисту інтелектуальної власності та напрямки проведення необхідних реформувальних у всьому світі, відому як «Список-301», яка направлена на заклик її торгових партнерів для створення та підтримки надійного захисту інтелектуальної власності та використання ефективних зусиль правоохоронних органів.

Як приклад втілення одного з багатьох проектів сприяння, що підтримуються американським народом виділимо розробку та спільне фінансування Посольством США в Киргизькій Республіці та Регіональним проектом USAID нового Інтернет-порталу www.iplaw-centrasia.org щодо лібералізації торгівлі та митної реформи (RTLС), який стане спеціалізованим ресурсом з питань прав інтелектуальної власності в Центральній Азії і джерелом інформації для регіональних художників, авторів та інших виробників про їх фундаментальні права [109].

Вважаємо за необхідне звернути увагу на цікавий досвід Канади, урядом якої у 2010 році було прийнято законопроект С 32 «Закон про внесення поправок до Закону про авторське право». Відповідно до вищезазначеного законопроекту створюється нова форма відповідальності провайдерів, а саме субсидіарна за правопорушення у сфері інтелектуальної власності шляхом надання послуг через мережу Інтернет.

Негативним моментом даного законопроекту, на нашу думку, є продовження проявів недоторканості для більшості мережевих служб, що ставить під сумнів можливість отримання правовласниками судової заборони щодо припинення незаконних дій. Згідно Канадського законодавства в країні використовується режим «попередження – повідомлення», який полягає у надісланні платним провайдером повідомлення від власника авторських прав до кінцевого користувача – правопорушника, із подальшим збереженням інформації про нього протягом шести місяців.

Канадський уряд приділив пріоритетну увагу вдосконаленню та прийняттю законів, правил та/або процедур з метою посилення захисту прав інтелектуальної власності, підвищення інформованості суспільства та ділових кіл про правові способи захисту та забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності та загрози піратства і підроблення, а також надання технічної допомоги в цій галузі країнам, що розвиваються. Тісна співпраця між правоохоронними органами, в тому числі митних органів, також має велике значення.

Канадський Уряд вважає за необхідне прийняти в найближчій перспективі конкретні заходи, які складуть основу плану роботи «Великої вісімки» (далі – В8) з боротьби з піратством та контрафактною продукцією, а саме:

- створити в кожній країні В8 сайти надання юридичним та фізичним особам інформації про існуючі механізми та процедури, які є необхідними для захисту і забезпечення дотримання їх прав інтелектуальної власності в цій країні, про загрози піратства і контрафактної продукції, громадському здоров'ю, безпеці і національним інтересам країн, споживачів і ділових кіл, а також про заходи, що приймаються на національному та міжнародному рівнях з метою боротьби з порушеннями у сфері інтелектуальної власності і про відповідну законодавчу та правозастосовчу практику в зазначеній сфері;

- для поліпшення прикордонного контролю шляхом розширення координації дій митних служб та обміну інформацією про забезпечення правозастосування і про відповідну практику боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності на кордонах, включаючи вивчення ефективних підходів, здійснюваних у рамках В8 митними адміністраціями як моделей для більш широкого співробітництва.

Розгляд досвіду Швейцарії у протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності вказує на існування в даній країні відомства, яке відповідає за усі питання, що стосуються інтелектуальної власності, а саме Швейцарського федерального інституту інтелектуальної власності (далі - Інститут) [110]. Інститут здійснює управління діяльністю Координаційного центру з питань боротьби з контрафакцією і піратством, які підтримують зв'язки з громадськістю, а також обслуговує веб-сайти Швейцарської комісії по боротьбі з контрафакцією і піратством.

У 2005 році Інститутом і Національним комітетом Міжнародної торгової палати була заснована Комісія по боротьбі з контрафакцією, в склад якої входять представники зацікавлених галузей промисловості та відповідних органів державної влади. У 2007 році Комісія по боротьбі із контрафакцією була реорганізована в Асоціацію «Зупинити піратство».

Завданням Асоціації є розрахована на тривалий період боротьба проти контрафакції і піратства за допомогою підвищення рівня інформованості, вдосконалення форм координації між державним і приватним секторами, а також координація у межах цих секторів.

Державний сектор Асоціації «Зупинити піратство» представлений такими структурами, як Швейцарська федеральна митна адміністрація, Федеральна служба поліції, Федеральна служба у справах споживачів, Федеральний департамент закордонних справ, Федеральна служба сільського господарства, Федеральна служба метрології, Державний секретаріат економіки, Швейцарське агентство терапевтичної продукції, Інститут по боротьбі з економічною злочинністю та іншими.

Приватний сектор Асоціації об'єднує понад 40 учасників, серед яких окремі фірми, торгові і промислові об'єднання та громадські організації [111, с. 321-33].

Швейцарія здійснює активну боротьбу з контрафакцією та піратством і є прихильницею ефективного забезпечення захисту прав

за такими напрямками: на національному рівні вдосконалюються форми координації між промисловістю та урядом, інформується суспільство щодо існуючої проблеми і зміцнюється діюче законодавство. На міжнародному рівні Швейцарія сприяє розробці більш ефективних засобів боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності у рамках двосторонніх відносин і міжнародних організацій, а також приймає участь у програмах у сфері технічного співробітництва.

Проведений аналіз свідчить, що останніми роками проблема контрафакції і піратства у Швейцарії набула актуального значення, тому з метою послаблення негативних наслідків існуючої проблеми урядом було прийнято рішення про необхідність подальшого вдосконалення механізмів забезпечення захисту прав у сфері інтелектуальної власності, а також прикордонних заходів. Зазначеної мети, перш за все, досягають шляхом посилення заходів щодо вилучення піратської продукції з обігу під час перетинання кордону. На даний час правовласники мають право запитувати зразки затриманих товарів з метою встановлення того факту, що вони є дійсно піратськими. Крім того у Швейцарії передбачена спрощена процедура знищення незаконного товару з метою недопущення недобробовісної фінансової вигоди та уникнення потенційно дорогого процесу судового розгляду.

Зазначимо також, що у рамках перегляду патентного законодавства було запропоновано внести відповідні зміни щодо заборони ввезення, вивезення та транзиту виготовлених з комерційною метою товарів, які ніби то використовуються в особистих цілях. Власники інтелектуальних прав мають можливість заборонити імпорт, експорт і транзит, що відбувається із порушенням, з подальшим утриманням цих товарів на митниці.

У сусідніх країнах, таких як Франція і Італія, приватний імпорт підроблень був заборонений на деякий час і карається високими штрафами. Крім того зазначимо про існування у Франції жорсткої системи покарань за вчинення правопорушень у зазначеній сфері, яка відображається не тільки у великих штрафних санкціях, але і у великому терміні позбавлення волі [112].

Для ефективної боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності на судовому рівні, швейцарське законодавство надає власнику право на отримання інформації, яка

містить у собі ім'я та адресу відправника, місце походження, кількість незаконного товару та імена утримувачів.

У вересні 2009 року у Франції схвалено закон, спрямований на боротьбу з Інтернет-піратством, що дозволяє відключати мережу Інтернет після трьох попереджень. Спеціально створене державне агентство в разі першого порушення буде посилати користувачеві попередження по електронній пошті, потім – офіційне повідомлення про порушення, і, нарешті, на третій раз – зможе відключити його від мережі Інтернет. У рамках проекту французького законодавства «Творчість та Законодавство про Інтернет» у 2010 році було створено Федеральне агентство, а саме Вищий орган сприяння охороні та розповсюдження творів в Інтернеті (High Authority for the Distribution of Works and the Protection of Rights on the Internet) – HADOPI, яке розсилає попередження підозрюваним у порушенні прав ІВ та керує відключенням громадян від мережі після трьох подібних попереджень. Відповідно до законодавства будь-який користувач мережею Інтернет, який не зможе довести HADOPI свою невинуватість у справах про порушення копірайта автоматично буде вважатися винним і може бути від'єднаний від мережі Інтернету строком на один рік [113].

Подібний закон діє вже в Південній Кореї, схожий закон збирається прийняти до 2012 року Великобританія. В Ірландії користувачів файлообмінних мереж, що порушують авторські права, відключають від мережі Інтернет. У США подібне порушення карається штрафом. Так, суд в американському штаті Массачусетс примусив студента Бостонського університету Джоела Тененбаума виплатити \$ 675 тисяч доларів США низці звукозаписних компаній за незаконне скачування з Інтернету і поширення 30 пісень.

Крім того, Національна Асамблея Франції схвалила законопроект LOPPSI2, під егідою якого уряд має намір створити єдиний чорний список адрес небажаних ресурсів, які зобов'язані будуть застосувати у своїх мережах всі французькі інтернет-провайдери [114].

Ще у 2004 р. Франція створила міжнародну мережу, що складається з 40 експертів по боротьбі з контрафакцією, які працюють у французьких посольствах і економічних службах більш ніж в 80 країнах.

Особливо відзначаючи нещодавню операцію «Юпітер», в ході якої були конфісковані контрафактні товари на загальну суму більше 200 млн. доларів США та проведено близько 100 арештів.

Генеральний секретар Інтерполу Рональд Нобель заявив, що переваги поєднання експертних знань державного та приватного секторів є очевидними і що Глобальний конгрес являє собою міцне партнерство, яке допомагає зробити цю боротьбу більш значимою [115].

У зв'язку із тим, що Франція є особливо схильною до імпорту контрафактних товарів (тим самим і до правопорушень у сфері інтелектуальної власності), міністром економіки та фінансів Франції було виділено основні заходи з розширення боротьби з контрафактною продукцією, серед яких можна виділити наступні:

- розробка національного плану та митного адміністрування, а також посилення митної організації з боротьби із організованою злочинністю у сфері ІВ;

- координація та співпраця щодо дій, спрямованих на правосвідомість громадськості, а також контроль за туристами та споживачами;

- вжиття заходів щодо більш точної оцінки збитків прокурорами;

- створення мережі експертів з надання допомоги щодо реалізації компаніями їх прав на захист ІВ [112].

22 вересня 2010 на пленарному засіданні Європейського парламенту більшістю голосів була схвалена доповідь з питань охорони інтелектуальної власності, підготовлена депутатом від Франції Маріель Галло («Доповідь Галло»). Документ став відправною точкою у справі підвищення ефективності норм національних законодавств у цій сфері в країнах-членах ЄС.

У доповіді пропонується низка заходів по боротьбі з піратством, головними з яких стали створення глобального банку даних пропозицій щодо боротьби з незаконним копіюванням і нелегальним використанням творів, що охороняються авторським правом, і мотивування користувачів до використання легальних способів завантаження. У виступі автор доповіді вказала також на необхідність розробки загальноєвропейських норм щодо припинення нелегального скачування творів з мережі Інтернет і позначила проблему транснаціонального управління авторськими правами. У висновку вона закликала загальноєвропейські структури тісніше співпрацювати з країнами, не входячи до складу ЄС, в рамках боротьби з криміналом [116].

У Японії розробили систему, що запобігає скачуванню піратських музичних файлів з мережі Інтернет на мобільні телефони, яка повинна почати працювати у 2012 році. У Китаї сайти не закривають, зате піддають суворій перевірці, оскільки в країні діє постанова, згідно з якою кожен музичний трек, який з'являється на будь-якому китайському музичному сайті, спочатку повинен отримати дозвіл на публікацію від влади і правовласника запису. У Бразилії з кінця 2008 року діє закон по боротьбі з кіберзлочинністю, згідно з яким Інтернет-компанії зобов'язані заводити досьє на своїх клієнтів. Слід зазначити, що Концепцією правової політики Республіки Казахстан на період з 2010 до 2020 року визначено основні напрями розвитку національного права, і одним з них є вдосконалення цивільного права в частині приведення нормативних правових актів, що визначають право інтелектуальної власності, у відповідність з міжнародними стандартами у цій області, але при обліку національних інтересів [117].

Розглядаючи досвід протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності Польщі, можна стверджувати про існування у цій державі більш жорсткого законодавства. Так, наприклад, отримуючи повідомлення про використання піратського програмного забезпечення, співробітники міліції негайно виїжджають до порушника. Крім того представники музичної індустрії, у тому ж числі Фонд збереження аудіовізуальної власності (FOTA) та BSA, проводять постійні семінари та тренінги для підвищення обізнаності співробітників поліції, прокуратури, митниці.

Як і в вищезазначених країнах правоохоронці Польщі проводять активну боротьбу із продажем піратських оптичних дисків шляхом проведення частих рейдів на ринках, базарах і на кордоні.

Зазначимо, що ще у 2000 році урядом Польщі було створено Міжурядову групу по боротьбі з порушеннями авторських та суміжних прав. Зазначена Група складалася з Міністерства культури Польщі, Міністерства юстиції Польщі, Міністерства внутрішніх справ Польщі, а також учасників даної індустрії і кожні три роки приймала стратегічний план щодо вирішення ключових питань. У листопаді 2009 року Міністерство культури Польщі видало всеосяжну доповідь за перше півріччя щодо своїх досягнень у рамках національного плану, після якого Міжурядова група більше не збиралася.

Значний внесок у боротьбу з правопорушенням у сфері ІВ внесли прийняті у 2010 році поправки до податкового законодавства, які розширюють повноваження податкових органів Польщі з виявлення,

припинення і попередження правопорушників і правопорушень у зазначеній сфері. Це також стало можливо завдяки співпраці з BSA, який надав допомогу у підготовці податкових інспекторів.

Поруч із позитивними змінами у Польщі помітні і негативні явища [118], а саме:

- відсутність у Кримінальному кодексі Польщі складу злочину щодо Інтернет-піратства;

- відсутність спеціальних прокурорів (що мають спеціальні знання у сфері інтелектуальної власності);

- відсутність регулярного моніторингу правоохоронними органами дистриб'юторів контрафактних та піратських товарів;

- відсутність спеціалізованого суду з питань, що стосуються авторського права, товарних знаків і патентів.

В Італії також діє спеціальний підрозділ – Поліція поштових та інших повідомлень, що знаходиться у складі Держаної поліції і виконує функції щодо припинення використання комунікаційних мереж та технологій з метою скоєння правопорушення, а також веде боротьбу із порушенням авторських прав, здійснює захист об'єктів інтелектуальної власності. Зазначений підрозділ діє на всій території Італії через 19 регіональних відділень і 77 дільниць. Окрім даного підрозділу Державної поліції в Італії боротьбу з підробленими товарними знаками та інтелектуальним піратством здійснює Фінансова поліція у склад якої входить підрозділ боротьби з кіберзлочинами [119].

Особливим для Італії є те, що порушенням авторських прав може бути розміщення в мережі Інтернет книг, фільмів або музикальних файлів доступ до яких є безкоштовним або за помірну плату без наклейки (марки) Італійської спілки авторів та видавців (SIAE). Зазначимо, що до повноважень даної Спілки входить також проведення розвідки, збору даних та аудиту з метою виявлення правопорушень. Ще у 2010 році SIAE і Митне агентство Італії підписали протокол про співпрацю, метою якого є боротьба з ухилянням від сплати авторської винагороди за приватне копіювання виробниками та імпортерами обладнання для запису і чистих носіїв інформації, а також координація спільних дій по перекриттю нелегальних каналів ввезення в країну такого обладнання. Згідно з умовами протоколу обидві сторони будуть обмінюватися

інформацією, що дозволить SIAE мати дані про обсяги імпорту обладнання для запису і носіїв і звіряти ці дані з обсягами авторських відрахувань, а Митному агентству - отримувати відомості щодо «ризикованих» і «підозрілих» імпортних операцій.

У грудні 2009 р. в школах Італії відбувалося безкоштовне розповсюдження комплекту навчальних матеріалів «Давайте будемо поважати творчість» (*Rispettiamo la Creativita*). Мета акції – ознайомити школярів та їх батьків з основами прав тих, хто створює і поширює музику, прищепити їм думку, що музика має свою ціну, і таким чином виховати у них повагу до творчості в усіх його формах.

Кампанія проводиться з ініціативи Асоціації Італійських звукозаписних фірм (*Associazione Fonografici Italiani*, AFI) і Італійської спілки авторів та видавців (SIAE) і охоплює всі аспекти, пов'язані зі світом музики – від авторських прав її творців, суміжних прав виконавців та виробників музичних записів до ролі професій, пов'язаних зі світом музики, а також питання економічних, соціальних і культурних наслідків нелегального використання музичних творів. У комплект навчальних посібників «Давайте будемо поважати творчість» входять посібник для вчителів з описом ігор, пропонувані дітям у класі і вдома, DVD з музичними вікторинами, рекламний буклет з описом всього проекту, а також анкети для батьків, які дозволять виявити інтерес італійських сімей до зазначених питань.

Подібний проект безкоштовного розповсюдження в школах навчальних матеріалів з авторського права є унікальним у Європі і користується активною підтримкою директорів шкіл і вчителів [120].

У рамках ЄС об'єм контрафактної продукції за галузями складає:

- від 5 до 10% - виробництво і реалізація автомобільних запчастин;
- 10% - продаж музичних, CD і аудіокасет;
- 16% - продаж кінофільмів на відеокасетах і DVD ;
- 22% - виробництво і продаж одягу і взуття [121].

У травні 2011 європейська комісія оприлюднила свій новий проект захисту прав інтелектуальної власності, який містить положення щодо співпраці провайдерів послуг доступу до глобальної мережі з правоохоронними органами. Дана співпраця повинна буде реалізовуватися шляхом використання інформації (матеріалів) провайдерів стосовно сайтів, які сприяють розповсюдженню товарів вироблених з порушенням прав інтелектуальної власності.

Поруч із цим у Великобританії запроваджується сумісна праця між провайдерами та правовласниками щодо «Вільного кодексу практики», метою якого є блокування 100 сайтів, які вважаються злісними порушниками права інтелектуальної власності [122].

Необхідно зазначити, що Великобританія стала однією з перших країн, уряд якої визнав загальнонаціональну значущість системної боротьби з новим видом кримінальної злочинності – злочинами у сфері інтелектуальної власності. Наслідком цього стало оприлюднення у 2004 році програмного документа під назвою «Національна стратегія боротьби зі злочинністю у сфері інтелектуальної власності». Головною умовою успішної протидії злочинності має стати об'єднання дій уряду, бізнесових структур і громадських організацій для створення справжньої розгалуженої мережі захисту прав інтелектуальної власності. При цьому основним завданням є створення єдиної національної системи розслідування та аналізу кримінальної ситуації у сфері інтелектуальної власності, а також узагальнення і пропаганда вітчизняного й зарубіжного досвіду боротьби з контрафакцією та інтелектуальним піратством.

З метою виконання завдань, передбачених національною стратегією, у 2004 році була створена спеціальна Група протидії інтелектуальній злочинності (IPGroup), яка стала підрозділом британського Відомства з інтелектуальної власності.

IPGroup не є органом кримінального переслідування, хоча вона тісно співпрацює з правоохоронними органами. До її завдань відноситься:

- вдосконалення системного підходу до протидії ІР злочинності;
- проведення дискусій з стратегічних питань політики щодо ІР злочинів;
- координація діяльності уряду, правоохоронних органів, громадських організацій для визначення єдиної стратегії діяльності;
- визначення існуючих загроз і конкретної шкоди, що завдається суспільству даним видом злочинності;
- з'ясування рівня ІР злочинності в Об'єднаному королівстві, підготовка щорічних інформаційно-аналітичних доповідей;
- підтримка системи підготовки працівників правоохоронних органів для боротьби з ІР злочинами і розповсюдження передового досвіду;
- підвищення інформованості споживачів про небезпеку підробних товарів [123].

Винятково важливу роль у формуванні завдань щодо протидії інтелектуальній злочинності мають щорічні Доповіді про її стан, які готуються IPGroup. Вони визначають масштаб і розповсюдженість злочинності на національному і регіональному рівнях, спираючись на інформацію правоохоронних органів, недержавних організацій, в тому числі організацій захисту прав споживачів, спеціальних підрозділів бізнес-структур, органів стандартизації, а також власних розслідувань групи. Окрім характеристик економічних витрат, у Доповіді зазначається загроза здоров'ю і життю людей від підробленої продукції. Новелою є встановлення зв'язків між інтелектуальною злочинністю та іншими видами злочинів, у тому числі, тероризмом [124, с. 44-46].

Розглядаючи досвід Російської Федерації (далі - РФ) щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, зазначимо що як і в Україні вона досі не має чітко визначеної системи суб'єктів протидії даним правопорушенням. Як зазначає Торгово-промислова палата РФ, яка розглядає питання протидії контрафактній і фальсифікованій продукції, в якості основних причин недостатньо ефективної протидії правопорушенням у сфері ІВ є:

- відсутність стратегії партнерств держав, бізнесу, суспільства у сфері захисту вітчизняного ринку;
- недостатній рівень координації діяльності федеральних органів виконавчої влади, що здійснюють боротьбу з контрафактною продукцією;
- недосконалість діючого законодавства, у тому числі відсутність чіткого визначення понять «контрафакт», «фальсифікована продукція», «неякісна продукція»;
- низький рівень зацікавленості самих підприємців у заходах щодо протидії розповсюдженню контрафактної продукції [125].

Таким чином, ми можемо дійти висновку про те, що у більшості країн, особливо країн Європейського Союзу, існують майже однакові напрямки щодо вдосконалення законодавства та самої протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, а саме:

1. Законодавчі зміни повинні відбуватися з урахуванням досвіду та на основі консультацій з великими підприємствами та споживачами даної галузі (тобто на основі співробітництва);
2. Збільшення повноважень митних органів у боротьбі з контрафакцією;

3. Окрім створення спеціальних підрозділів поліції з метою протидії даним правопорушенням, виділення також і прокурорів та окремих судів, які будуть спеціалізуватися, окрім іншого, і на питаннях щодо правопорушень у сфері інтелектуальної власності;

4. Створення ініціативних груп, інформаційних центрів та інших, з метою спеціальної підготовки співробітників правоохоронних органів та прокурорів

5. Належна координація діяльності та міжнародне співробітництво.

Одним з найефективніших способів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності у зарубіжних країнах є здійснення митного контролю за переміщенням об'єктів ІВ. Схему моделі такого захисту можна представити наступним чином:

1. Власник будь-якого зареєстрованого товарного знаку, авторських або суміжних прав звертається до центрального митного органу з заявою про захист;

2. Центральний митний орган розглядає заяву і приймає рішення щодо забезпечення захисту товарного знаку, об'єкта авторських прав;

3. Митниці контролюють переміщення об'єктів ІВ. При виявленні товарів, у відношенні яких існує підозра, що вони переміщуються з порушенням законодавства у сфері ІВ, митниця здійснює заходи щодо їх затримання, повідомляю власників або контактних осіб у країні.

4. У разі підтвердження власником і/або наявності відповідного судового рішення про факт підроблення митні органи здійснюють заходи щодо припинення митного оформлення, а імпортер притягується компетентними органами до адміністративної або кримінальної відповідальності. У разі якщо товари виявилися оригінальними, власник повинен виплатити відповідну компенсацію імпортеру.

Таким чином, представляється обґрунтованим використання позитивного досвіду США, Польщі, Великобританії, Франції та інших країн щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності в Україні. З урахування зазначеного можна визначити основні шляхи підвищення ефективності діяльності у досліджуваній сфері. Таким чином, на нашу думку, необхідно:

- посилити адміністративні санкції за вчинення протиправних дій у сфері інтелектуальної власності, як стримуючих факторів;
- надати право ОВС розглядати справи за порушення у

зазначеній сфері;

- створити спеціалізований суд, уповноважений розглядати спірні питання у сфері інтелектуальної власності в порядку адміністративного судочинства, що надасть можливість розглядати справи в розумні строки;

- створити міжвідомчий координаційний орган у сфері інтелектуальної власності [126, с. 248].

РОЗДІЛ 2.

МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1. Форми та методи діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності

Теоретичні питання щодо форм та методів діяльності правоохоронних органів і насамперед діяльності ОВС широко висвітлюються в наукових працях такими вченими, як О. М. Бандурка, А. І. Берlach, А. М. Волошук, В. В. Голіна, І. П. Голосніченко, І. М. Даньшин, О. Ф. Долженков, Д. П. Калаянов, А. Т. Комзюк, О. Є. Користін, А. Ф. Зелінський, С. О. Кузнichenko, В. І. Лиховид, А. Ю. Олійник, В. М. Плiшкін, Л. Л. Попова, В. П. Петков, М. Б. Саакян, А. Г. Хабiбулiн, Х. П. Ярмaкi.

Так, загальновизнаним є визначення форм управлінської діяльності як зовнішні, постійні і типізовані фіксовані прояви практичної активності органів державної влади чи органів місцевого самоврядування з формування і реалізації управлінських цілей і функцій та забезпечення їх власної життєдіяльності. Вони дають нам уявлення про те, що і як робиться в органах зі здійснення їх компетенції [127, с. 102].

Форми діяльності ОВС щодо забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, прав і свобод громадян, а відповідно і протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, визначаються конкретними діями, що здійснюються з метою створення сприятливих умов для реалізації суб'єктивних прав людини, для припинення їх порушення та поновлення порушеного права.

Правильне визначення форм та методів реалізації органами внутрішніх справ своєї компетенції у всіх сферах діяльності має важливе значення, оскільки вірно визначені форми і методи їх діяльності сприяють прояву змісту правоохоронної роботи.

Так, К. Б. Толкачов, А. Г. Хабiбулiн визначають такі форми, як правозастосовча, виховна та правоохоронна [128, с. 118]. Але, на нашу думку, більш досконалою є думка А. Ю. Олійника, який розрізняє два види форм діяльності ОВС по забезпеченню прав особи: правові і

неправові. В правові форми, на його думку, входять: правоохоронна, нормотворча, правозастосовча форми, а до не правових – організаційні і виховна [129, с. 8].

Розглядаючи форми діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, правоохоронна форма по забезпеченню реалізації конституційних особистих прав людини і громадянина є головною, тому що органи внутрішніх справ є безпосередньо правоохоронним органом.

При цьому під правоохоронною розуміється така державна діяльність, яка здійснюється з метою охорони права спеціально уповноваженими органами шляхом застосування юридичних заходів впливу [130, с. 7], і яка передбачає декілька видів дій, а саме [131]:

- створення сприятливих умов для більш ефективної реалізації прав і свобод громадян;
- охорона прав громадян від порушень;
- захист прав громадян в момент здійснення їх порушень;
- відновлення порушених прав і свобод людини і громадянина, що порушені протиправними діями чи бездіяльністю.

Правоохоронна діяльність ОВС виступає у вигляді правової форми забезпечення реалізації прав людини і громадянина, що включає в себе виявлення, профілактику, запобігання, припинення і розкриття правопорушень і в першу чергу злочинів. Отже, фактично всі дії ОВС по забезпеченню громадської безпеки і громадського порядку входять у правоохоронну форму забезпечення прав людини і громадянина.

Правоохоронна діяльність ОВС невід’ємно пов’язана з необхідністю отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави, що є однією з задач оперативно-розшукової діяльності (далі - ОРД). Саме тому ОРД розглядають як вид правоохоронної діяльності оперативних (спеціальних) підрозділів і служб відповідних державних органів [5, с. 270].

Як вже було зазначено, до правових форм діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, відноситься нормотворча діяльність. Згідно з діючим законодавством, Міністерство внутрішніх справ України в межах своєї компетенції видає нормативні та індивідуально-правові акти. Нормотворча діяльність ОВС регулюється Наказом МВС України від 18.12.2007 № 485 «Про затвердження Інструкції з організації нормотворчої

діяльності в Міністерстві внутрішніх справ України» і полягає у тому, що зазначені органи приймають, доповнюють, змінюють і відмінюють акти, що містять норми права. Основними видами таких актів є накази, нормативні розпорядження, інструкції, рішення колегії, оголошені наказами та інші акти, що встановлюють механізми для реалізації норм законів.

Правозастосовча форма передбачає діяльність ОВС у сфері забезпечення конституційних особистих прав громадян по створенню сприятливих умов для їх реалізації. Необхідно зазначити, що зазначена діяльність ОВС охоплює такі форми реалізації норм права, як дотримання, виконання, використання і застосування. Отже, правозастосовча форма є елементом ширшої структури, тобто правореалізаційної форми. Ця діяльність полягає у виданні правозастосовчих актів, які детальніше конкретизують зміст конституційних особистих прав громадян, встановлюють підстави, механізм та межі їх реалізації, індивідуалізують ті юридичні факти, які пов'язані з подальшим існуванням особистих прав людини і громадянина.

До структури неправових форм діяльності ОВС із забезпечення прав людини входять такі організаційні форми, як: організаційно-регламентуюча; організаційно-соціальна, організаційно-економічна та організаційно-виховна [129, с. 20].

В цілому організаційна форма характеризується створенням умов для виконання правових актів, які регламентують діяльність ОВС у сфері забезпечення особистих прав і свобод, удосконалення з цією метою організаційних структур.

Так, організаційно-регламентуюча діяльність передбачає здійснення відповідних дій, що мають характер організації роботи працівників ОВС; організаційно-соціальна форма включає в себе дії щодо забезпечення соціальної захищеності працівників ОВС; організаційно-економічна форма передбачає фінансування та матеріально-технічне забезпечення діяльності різних підрозділів ОВС; виховна – у створенні відповідних умов для підвищення рівня правосвідомості не тільки пересічних громадян, а й самих працівників ОВС, створення умов для їх самовиховання, що підвищить реалізацію конституційних прав громадян.

Отже, зазначені форми діяльності тісно пов'язані між собою, залежать одна від одної. Однак будь-які форми не можуть існувати без відповідних методів, оскільки метод – це форма теоретичного та

практичного опанування дійсності. Методи в адміністративній діяльності міліції покликані забезпечити високу ефективність діяльності працівників міліції, злагодженість у роботі, сприяти розвиткові творчої ініціативи кожного працівника [133, с. 17]. Таким чином, протидія правопорушенням у сфері інтелектуальної власності забезпечується через застосування певних методів, які утворюють умови ефективної діяльності, службової дисципліни тощо. Основними методами діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у зазначеній сфері є методи переконання, примусу та оперативні методи, сутність яких буде розкрито далі.

Взагалі під методом розуміється спосіб теоретичного дослідження чи практичного здійснення чогось [134, с. 341].

В. Плішкін розглядає метод управління як спосіб організуючого впливу суб'єкту управління на керовану систему або конкретний об'єкт управління, за допомогою якого реалізуються функції, вирішуються поставлені завдання, досягаються цілі [135, с.121].

На думку професора В. Колпакова, під методом слід розуміти певну організацію прийомів і способів, що забезпечують досягнення мети [136].

Привертає увагу визначення методів управління, яке розроблено А. Луневим, як науково обгрунтованих, дозволених законом способів впливу на управляємих з метою найбільш правильного оперативного рішення управлінських завдань та досягнення максимально ефективного управління [137]. В даному випадку акцент робиться на важливій ознаці методів управління – правовій регламентації.

В свою чергу Г. Атаманчук дає більш розширене визначення методів державного управління, а саме – це взяті в єдності і взаємозв'язку способи, прийоми здійснення та засоби забезпечення реалізації функцій державної управляючої системи та її органів, що знаходить вираз у визначеному впливі на свідомість і поведінку людей у суспільній діяльності, відносинах і зв'язках [138].

На думку професора А. Берлача адміністративно-правовий метод – це органічна система прийомів і способів безперервного правового впливу на поведінку учасників адміністративних відносин та характер взаємозв'язків між ними [139, с. 16].

Слід зазначити, що за умов трансформації суспільства необхідність використання різних методів у різному їх сполученні залежно від конкретних умов дістає все більшого визнання і є природним відображенням комплексного, багатоаспектного характеру

діяльності щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

На даний час в юридичній літературі можна знайти безліч різноманітних класифікацій методів управління. Так, в теорії управління методи класифікують на дві загальні групи, а саме:

- методи пізнання (пізнавально-програмуючі). Залежно від ступеня загальності їх застосування прийнято розрізняти загальні, загальнонаукові (наприклад, логічний метод, який включає такі способи та прийоми як аналіз, синтез, дедукція, порівняння, висування гіпотез та ін.; методи статистики, моделювання, експеримент, анкетування, вивчення документів, інтерв'ювання та ін.) та спеціально-наукові методи (наприклад, метод кримінальної, економічної, демографічної статистики тощо);

- методи впливу (організаційно-регулюючі) – це способи, прийоми організації та регулювання процесів і явищ з метою їх удосконалення. До загальних методів впливу в даній групі відносяться методи переконання (стимулювання належної поведінки) та примусу (спонукання до належної поведінки), які в свою чергу поділяють на три групи: адміністративні, економічні та психологічні.

Так, методом адміністративної діяльності є способи цілеспрямованого впливу на поведінку громадян, підприємств та організацій в інтересах забезпечення громадського порядку. Загальні методи мають загальний і універсальний характер, їх дія поширюється на діяльність усіх підрозділів ОВС з низу до верху, виступаючи важливим елементом вирішення завдань, поставлених перед ОВС.

Адміністративні методи – це засоби, способи та прийоми впливу управляючого суб'єкта на поведінку об'єкта управління (волю людей) у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки шляхом прямого встановлення їх обов'язків, прямого наказу. Цим методам притаманний прямий характер впливу, що пояснюється обов'язковим виконанням будь-якого регламентуючого чи адміністративного акту.

Як вже було зазначено раніше, під методом звичайно розуміють спосіб або засіб досягнення поставленої мети. Відповідно до цього адміністративно-правовими методами є способи та прийоми безпосереднього і цілеспрямованого впливу виконавчих органів (посадових осіб) на підставі закріпленої за ними компетенції, у встановлених межах та відповідній формі на підпорядковані їм органи та громадян.

Адміністративні методи класифікують за формою на адміністративно-правові (наприклад, вказівки, розпорядження управляючого суб'єкту, що виражені в належній нормативно-правовій формі, обов'язкові для виконання, що гарантується силою держави) та адміністративно-організаційні (наприклад, проведення нарад з підлеглими, узагальнення та поширення позитивного досвіду тощо).

Економічні методи – це способи та засоби опосередкованого впливу з боку суб'єктів державно-управлінської діяльності на відповідні об'єкти управління через їх майнові інтереси і потреби. Іншими словами, це сукупність способів впливу шляхом створення економічних умов, які спонукають працівників діяти в потрібному напрямі та виконувати поставлені перед ними завдань.

Психологічні методи управління спрямовані на регулювання відносин між людьми шляхом оптимального підбору та розстановки персоналу, до яких належать: методи професійного підбору та навчання; методи психологічного стимулювання (мотивації); методи комплектування малих груп і колективів; методи гуманізації праці.

Універсальними методами державної діяльності, які використовуються у всіх галузях та сферах (в тому числі щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності), ще й визначають зміст та конкретний прояв інших методів, є переконання та примус. Деякі науковці розглядають також метод заохочення.

В стимуляції співробітників ОВС до більш ефективної роботи, відповідального ставлення до своїх функціональних обов'язків, високої виконавчої дисципліни, сприянні добровільному та усвідомленому виконанню всіма громадянами передбачених чинним законодавством норм поведінки і виховання поваги до закону (за допомогою співпраці з ОВС населення) значну роль відіграє метод переконання.

Для створення умов здійснення суб'єктивних прав, припинення правопорушень, поновлення порушеного права у сфері інтелектуальної власності, причому як до працівників ОВС, так і самими працівниками ОВС до інших осіб у разі порушення ними норм права застосовується метод примусу [131].

Методи переконання та примусу взаємопов'язані, обумовлені рівнем розвитку суспільних відносин. Як зазначає Ю. П. Битяк та В. В. Зуй, зміст переконання, як особливого засобу правового впливу, полягає у тому, щоб суб'єкти державного управління дотримувались правових вимог в силу їх внутрішнього визнання, а не внаслідок

сліпого підкорення велінням влади. Це означає впровадження дисциплінованості, розуміння того, що міцна громадська дисципліна і законність являють собою необхідну умову успішної побудови правової, незалежної, демократичної держави, а також формування свідомої звички, скерованої на дотримання правових вимог, почуття неприпустимості їх порушення, потреби активно боротися з правопорушеннями. Переконання містить систему заходів правового і неправового характеру, яка проводиться державними та громадськими органами, що виявляється у здійсненні виховних, роз'яснювальних і заохочувальних заходів, спрямованих на формування у громадян розуміння необхідності чіткого виконання вимог законів та інших правових актів [29, с. 4].

Формами переконання у діяльності ОВС України з питань захисту прав інтелектуальної власності можуть бути: організація заходів, спрямованих на вирішення завдання захисту прав інтелектуальної власності (облік правопорушень у сфері ІВ, контроль ринками купівлі-продажу контрафактної продукції, прийняття необхідних документів, проведення семінарів та конференцій з метою висвітлення стану протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності); агітація поваги до прав на об'єкти інтелектуальної власності чи доведення інформації про настання адміністративної чи кримінальної відповідальності у випадку порушення закону; заохочення (публічна подяка громадським об'єднанням чи окремим громадянам за співробітництво по запобіганню та виявленню правопорушень у сфері інтелектуальної власності, нагородження працівників ОВС, які відзначились у проведенні заходів щодо протидії зазначеним правопорушенням).

Останнім часом у правовій науці більше уваги приділяється такому методу, як заохочення правомірної поведінки громадян.

В залежності від кола осіб, до яких застосовуються заходи заохочення, їх поділяють на:

- заходи заохочення, що застосовуються до колективних суб'єктів;
- заходи заохочення, що застосовуються до індивідуальних суб'єктів (наприклад, для іноземних громадян і осіб без громадянства встановлене застосування такого заохочувального засобу, як надання особі почесного громадянства [140, с. 230].

Аналіз практики діяльності ОВС вказує на існування взаємозв'язку правопорушень у сфері інтелектуальної власності з організованою та професійною злочинністю. Саме тому серед методів

діяльності органів внутрішніх справ щодо протидії злочинам у сфері ІВ, одне з важливих місць займають негласні методи оперативно-розшукової діяльності.

Головне призначення оперативно-розшукової діяльності, як різновиду правоохоронної, полягає у тому, щоб переважно негласними методами виявити та зібрати предмети і документи, що містять відомості про злочин, знайти осіб, що можуть повідомити ці відомості [141, с. 267]. Зазначений вид діяльності ОВС тісно пов'язаний з адміністративною діяльністю, так при здійсненні ОРД у протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності працівники ОВС можуть застосовувати у встановлених законом випадках примусові заходи, а саме:

- адміністративно-попереджувальні заходи – заходи, які застосовуються з метою охорони прав інтелектуальної власності, як засіб попередження майбутніх правопорушень та їх негативних наслідків. Одним із найчастіше застосовуваних запобіжних заходів що застосовуються з метою протидії правопорушенням у сфері ІВ є перевірка документів, що підтверджує суміжні права;

- заходи адміністративного припинення – це примусове зупинення протиправних діянь, що носять ознаки адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності, спрямоване на недопущення шкідливих наслідків і забезпечення застосування до винної особи адміністративного стягнення. Заходами, що найчастіше застосовуються у протидії правопорушенням у сфері ІВ є затримання правопорушників, огляд речей, вилучення контрафактної продукції.

- адміністративні стягнення – міра адміністративної відповідальності, яка застосовується з метою виховання особи-правопорушника.

Таким чином, можна зробити висновки про те, що використання негласних методів оперативно-розшукової діяльності з метою запобігання та виявлення адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності є протизаконним та неприпустимим. Але необхідність використання ОРЗ у протидії адміністративним злочинам у зазначеній сфері не викликає сумнівів. Як вже зазначалося, адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері ІВ настає у випадку, коли протиправні дії не спричинили матеріальної шкоди у розмірі зазначеному відповідними нормами Кримінального кодексу України (значному розмірі), тобто не перевищує двадцять

неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Оскільки на момент прийняття рішення щодо проведення ОРЗ не завжди можна точно встановити розмір заподіяної матеріальної шкоди, вважаємо, що отримана у такий спосіб інформація може бути використана також і для запобігання та виявлення адміністративних правопорушень у сфері ІВ.

Однією з причин неефективності боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності є недостатня розробка оперативно-розшукового аспекту. Як свідчать матеріали слідчої і судової практики, правоохоронні органи дотепер не приділяють належної уваги своєчасному виявленню та розслідуванню злочинів щодо порушення прав інтелектуальної власності.

Документування фактів реалізації контрафактних примірників може здійснюватися шляхом проведення контрольної закупівлі, як у гласній, так і в негласній формі. Гласна форма передбачає укладання угоди купівлі-продажу під виглядом звичайного покупця з подальшим негайним поясненням продавцю про фактичну мету купівлі, оглядом товару із складанням у його присутності акта про захід оперативної закупівлі, засвідченого підписами осіб, які беруть участь у ньому.

Згідно спільного Наказу МВС України, СБУ, ДПАУ № 1065дск/307дск/ 482дск від 30 листопада 2001 р., контрольна та оперативна закупівля й постачання – це сукупність дій по створенню оперативним підрозділом (оперативником) ситуації, угоди, у якій з відома оперативно-розшукового органу і під оперативним контролем купується товар чи предмети (без мети споживання чи збуту) в особи, обгрунтовано підозрюваної в здійсненні злочину пов'язаного з незаконним обігом зброї та наркотиків; в сфері фінансової, господарської, підприємницької чи торгової діяльності, з метою одержання інформації про ймовірну злочинну діяльність, а так само рішення інших задач ОРД [142].

Підставою для проведення оперативної закупівлі є наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, про зайняття особою чи групою осіб протиправною діяльністю, а для здійснення контрольованого постачання – наявність достатньої інформації, що вказує на ознаки незаконного переміщення товарів, предметів та речовин територією України, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів у межах заведеної оперативно-розшукової справи [142].

Оперативна закупівля справедливо вважається ефективним оперативно-розшуковим заходом, завдяки якому можливо отримати фактичні дані про події, час, місце, спосіб підготування або вчинення злочину, всіх співучасників, свідків, потерпілих, знаряддя злочину, місця зберігання, засоби вчинення злочину та інші обставини, що підлягають доказуванню.

Необхідність проведення контрольної закупівлі в гласній чи негласній формі безперечно зумовлюється конкретною ситуацією. Разом з тим, аналіз результатів проведеного анкетування співробітників правоохоронних органів показав, що негласну контрольну закупівлю доцільно проводити у випадках, коли злочинці не афішують свою злочинну діяльність, розповсюджують контрафактну аудіовізуальну продукцію окремими партіями за попередньою домовленістю з кожним покупцем – 130 (65%) осіб. В інших випадках слід проводити гласну контрольну закупівлю, наприклад, коли злочинці відкрито розповсюджують контрафактну продукцію.

Самостійним методом ОРД, що має притаманні тільки йому прийоми і засоби збирання інформації та документування злочинної діяльності осіб, які становлять оперативний інтерес для правоохоронних органів є **контрольоване постачання** [143].

Порядок проведення контрольованої поставки регламентується спільним Наказом МВС України, СБУ, ДПАУ № 1065дск /307дск / 482дск від 30 листопада 2001 р «Про затвердження Інструкції про порядок проведення оперативної закупівлі та контрольованого постачання предметів, товарів речовин, у тому числі заборонених до обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності».

Згідно із п. 1.3. зазначеною Інструкції, контрольоване постачання – це комплекс організаційних, гласних і негласних оперативно-розшукових та інших заходів, що проводяться оперативними підрозділами, у тому числі у взаємодії з іншими державними органами, спрямованих на встановлення контролю, оперативного нагляду за переміщенням (увезенням, вивезенням, транзитом) територією України будь-яких товарів, предметів, речовин, з метою забезпечення безпеки такого переміщення, виявлення причетних юридичних та фізичних осіб, документування протиправних діянь [142].

Негласний характер контрольованого постачання полягає у тому, що приховується факт контролю за предметом, що переміщується.

Міжнародний досвід дозволяє зробити висновок, що контрольовані постачання предметів, обіг яких обмежений, дозволяють встановити постійне таємне спостереження за їх переміщенням до кінцевого місця призначення та встановити, особу, яка отримала вантаж. Метою спостереження є виявлення та арешт керівників збуту предметів постачання, а також усієї злочинної організації.

Перевагою даного методу є виявлення осіб, злочинних угруповань, які займаються виготовленням та розповсюдження контрафактної продукції, а також встановлення максимальної кількості членів угруповання, каналів та маршрутів транспортування, способів їх маскування.

Ядром оперативно-розшукової діяльності по праву вважається і агентурний метод [144, с. 1]. Відповідно перетворенням, що відбуваються в державі та суспільстві, **агентурна робота** постійно потребує теоретичного та науково-прикладного розвитку й удосконалення, а тому завжди посідає важливе місце у наукових дослідженнях [145, с. 12]. Оперативно-розшукова діяльність, без сумнівів, є важливою формою боротьби зі злочинністю, і особливе місце при її здійсненні займає конфіденційне співробітництво оперативних підрозділів з особами, які залучаються до виконання завдань ОРД. Завдяки конфіденційному співробітництву стає можливим отримання корисної інформації про «супротивника», досягнення цілей виявлення, попередження та розкриття злочинів, документування злочинних дій [146, с. 6]. Без агентурної роботи діяльність правоохоронних органів щодо протидії злочинності не може бути ефективною [147, с. 203].

Виходячи з викладеного, практична діяльність підрозділів ОВС у боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності повинна бути націлена на попередження та викриття правопорушень у сфері обігу контрафактної (піратської) продукції. Роботу по документуванню таких правопорушень необхідно починати з вивчення оперативної обстановки в регіоні, в ході якої необхідно встановити основних імпортерів, виробників та розповсюджувачів контрафактної продукції. Оперативно-розшукові заходи, в першу чергу, повинні бути націлені на виявлення підпільних цехів, що виробляють контрафактну продукцію, місця її комплектації та зберігання.

Таким, чином вважаємо, що під формами протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності слід розуміти

сукупність однорідних за своїм характером та змістом правових і організаційних дій, що мають зовнішнє вираження, у процесі здійснення яких забезпечується встановлений законом порядок використання об'єктів інтелектуальної власності, запобігання та виявлення правопорушень у зазначеній сфері, притягнення винних до відповідальності.

Пріоритетне значення мають правові форми адміністративно-правового регулювання протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності – видання правових актів, укладання договорів, здійснення інших юридично значущих дій. Серед методів діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності особливе місце займає метод адміністративного примусу, які доцільно розглядати у таких групах, як адміністративно-попереджувальні, заходи адміністративного припинення, заходи адміністративної відповідальності, а також метод переконання.

2.2. Використання оперативно-розшукової інформації у запобіганні та виявленні правопорушень у сфері інтелектуальної власності

Сучасний рівень розвитку суспільства характеризується стрімким зростанням потоків і обсягів інформації, ускладненням механізмів управління соціальними процесами та явищами.

Зазначимо, що окремі аспекти інформаційного забезпечення оперативно розшукової діяльності, інформаційно-пошукових систем, аналізу і проблем використання оперативно-розшукової інформації розглядалися у роботах як зарубіжних, так і вітчизняних, а саме О. М. Бандурки, А. І. Берлача, М. С. Вертузаєва, Д. В. Гребельського, О. Ф. Долженкова, В. Л. Євтушка, Ю. Ф. Жарікова, В. Ю. Журавльова, В. П. Кувалдіна, В. І. Лебеденка, В. А. Лукашова, Ю. Ю. Орлова, С. С. Овчинського, І. М. Паршина, Н. Н. Перепелиці, В. Д. Пчолкіна, В. Л. Регульського, В. Г. Хахановського, Д. М. Цехана та інших.

Для розкриття питань пов'язаних з використанням оперативно-розшукової інформації необхідно насамперед розкрити зміст терміну що є основоположним у цьому аспекті. Термін «інформація» (від лат. *informatio* — роз'яснення, виклад) виник у соціальному середовищі і

спочатку застосовувався для позначення відомостей, повідомлень про стан справ, свідчень про щось [148, с. 185].

Один із засновників сучасної кібернетики Н. Вінер писав: «Інформація – це позначення змісту, отриманого із зовнішнього світу, в процесі пристосування до нього наших почуттів. Одержання і використання інформації є процесом нашого пристосування до випадків зовнішнього середовища і нашої життєдіяльності в цьому середовищі» [149].

На думку В. Г. Афанасьєва «інформація» є часткою знань, що використовуються для орієнтації, для активної дії, для управління [150, с. 238].

Згідно Закону України «Про інформацію» під інформацією необхідно розуміти будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [151].

Стосовно поняття «оперативно-розшукова інформація» необхідно зазначити, що воно з'явилося у спеціальній та юридичній літературі у 60-х роках минулого століття. Під терміном «оперативно-розшукова інформація» розуміють: сукупність певних даних, які характеризують деякі сторони оперативно-тактичної обстановки, психологічні риси осіб, підозрюваних у підготовці та скоєнні злочинів, поточні профілактичні та оперативно-розшукові заходи, види та способи вчинення злочинів, прикмети злочинців, викрадених речей; відомості про злочини, що готуються; про обставини, що мають безпосереднє або потенційне значення для планування і здійснення оперативно-розшукових заходів, проведення оперативно-аналітичної роботи; дані, що можуть сприяти попередньому розслідуванню [152].

В. М. Атмажитов вважає, що оперативно-розшукова інформація – це інформація, яка отримується спеціальними суб'єктами ОРД за допомогою спеціальних засобів та методів.

На думку російського дослідника С. С. Овчинського оперативно-розшукову інформацію від іншої соціальної інформації відрізняє мета отримання (боротьба зі злочинністю), методи отримання та режим використання, що забезпечують конспірацію, надійне шифрування джерел, можливість перевірки відомостей, що повідомляються, та їх застосування тільки зацікавленими оперативними та слідчими апаратами органів внутрішніх справ [153, с. 39]. Крім того, абсолютно справедливо С. С. Овчинський відзначає, що такими можливостями, як «отримати якийсь зміст із зовнішнього світу, усунути

невизначеність, виявити зв'язок між фактами, подіями, а також прямий і зворотній зв'язок між керуючими і керованими елементами», володіє і оперативно-розшукова інформація [163, с. 20].

І. Н. Паршин визначає оперативно-розшукову інформацію як сукупність специфічних, соціальних і правових відомостей, що забезпечують вирішення організаційних і тактичних завдань ОРД, які одержані оперативними апаратами на конфіденційній та офіційній основі з різноманітних джерел [154].

В свою чергу В. Л. Регульський вважає, що під інформацією в органах внутрішніх справ слід розуміти відомості, що відображають стан злочинності та охорони громадського порядку, характеризують сили і засоби органів внутрішніх справ, способи та методи впливу на керовану систему і результати скерованих впливів, умови та прояви зовнішнього середовища, що впливають на стан сфери управління та ефективність діяльності органів внутрішніх справ [155].

Як відмічає О. П. Снегірьов, зосередження і рух такої інформації створюють інформаційні потоки, що характеризують пізнавальну діяльність оперативних підрозділів в орієнтації на пошук, вивчення, оцінку й використання різномірної інформації, кінцевою метою якої є прийняття рішень щодо забезпечення виконання завдань ОРД у напрямках попередження та розкриття злочинів [156].

На думку В. П. Захарова, оперативно-розшукова інформація може бути поширеною в просторі, збереженою в часі, переданою іншому суб'єкту або технічному пристрою, обробленою, підданою іншим операціям, сукупність яких називають інформаційними процесами [157].

Організація протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності неможлива без збору, накопичення, систематизації, аналізу та використання інформації, яка отримується у результаті здійснення оперативно-розшукової діяльності ОВС. Виявлення, прогнозування та попередження правопорушень, а також умов та причин, що їм сприяють, є ефективним лише за умови аналізу оперативно-розшукової інформації разом з аналізом правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних процесів. Однією із важливих функцій органів управління будь-якої соціальної системи є інформаційне забезпечення її діяльності. Ця діяльність спрямована на створення, організацію функціонування та вдосконалення інформаційних систем, які служать успішному виконанню задач управління.

При цьому слід зауважити, що поняття “інформаційне забезпечення” широко використовується різними науками, насамперед, при розкритті тих чи інших питань управління в різних сферах суспільного життя.

Так, Г. М. Воскресенський під інформаційним забезпеченням передбачав діяльність, яка організується в рамках управління, направлену на проектування, функціонування і вдосконалення інформаційних систем, які забезпечують ефективне виконання задач управління. Саме від інформаційного забезпечення залежить ефективність управління певною системою [158, с. 21-30].

Система інформаційного забезпечення ОВС являє собою сукупність інформаційних підсистем певних обліків, побудованих з урахуванням дотримання таких вимог, як наявність нормативно-правової бази; організаційно-кадрове забезпечення інформаційних підрозділів; організація підготовки та перепідготовки кадрів; наявності відповідних технічних, програмних та телекомунікаційних технологій; матеріально-технічне та фінансове забезпечення.

Але інформації довідкового характеру з баз даних не достатньо для розкриття злочинів, тому необхідно в якості засобів аналітичної розвідки використовувати в діяльності оперативних підрозділів МВС України інформаційно-аналітичні системи (комплекси). Це дозволить не лише накопичувати та здійснювати пошук оперативно-розшукової та статистичної інформації, але і безпосередньо отримувати її за допомогою програмних засобів, а також аналізувати, моделювати та прогнозувати розвиток ситуації [159].

В органах прокуратури, внутрішніх справ, юстиції, податкової служби, служби безпеки діють автоматизовані системи інформаційного забезпечення. Від використання ЗМІ для інформаційної підтримки протиправної діяльності та спроб правоохоронних органів переломити ситуацію і використовувати їх у протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, проблема контролю і управління потоками інформації переходить на якісно новий рівень.

Взагалі інформаційно-аналітичні системи розділяють на загальнодержавні (у межах правоохоронного відомства), регіональні (обласні) і місцеві (міські, районні). Для всіх видів інформаційного забезпечення ОРД важливе значення мають імовірність і точність, кількість і якість інформації, її цінність, корисність і своєчасність, однак найбільш важливим в інформаційному забезпеченні ОРД є

ефективне використання інформації для виявлення, попередження, припинення й розкриття злочинів і виконання інших завдань, поставлених перед оперативними підрозділами.

На думку В. П. Захарова, з точки зору теорії інформації, інформаційне забезпечення оперативно-розшукової тактики є не що інше, як циклічний процес пошуку, збору, опрацювання, переосмислення, зберігання, видачі інформації та її використання для прийняття оперативно-тактичних та інших рішень правоохоронних органів [160].

В. О. Біляєв вважає, що під інформаційним забезпеченням слід розуміти проведення оперативними працівниками під час оперативного пошуку діяльності, яка спрямована на пошук, збір, класифікацію, аналіз і використання інформації в цілях управління процесом пошукової роботи, а також у процесі пошуку та виявлення об'єктів оперативної уваги, для виконання завдань з протидії злочинності.

Таким чином, на нашу думку, під інформаційним забезпеченням діяльності ОВС у запобіганні та виявленні правопорушень у сфері інтелектуальної власності необхідно розуміти систему гласних і негласних заходів щодо пошуку, збору, одержання, аналізу, збереження та використання відомостей (у тому числі і оперативних) про осіб, які займаються протиправною діяльністю у зазначеній сфері, з метою прийняття відповідних рішень щодо протидії даним правопорушенням.

Аналіз спеціальної літератури дозволяє визначити в системі інформаційного забезпечення ОРД ОВС три взаємопов'язані компоненти: інформаційні системи, у межах яких здійснюють збирання, накопичення, системне опрацювання, зберігання й надання споживачу необхідної інформації; аналітична робота, що полягає у здійсненні комплексу організаційних заходів і методичних прийомів з опрацювання та синтезу наявної оперативної та іншої інформації; управлінська діяльність, яка забезпечує прийняття необхідних рішень щодо стратегії й тактики протидії злочинності.

На думку деяких авторів створення інформаційного підґрунтя для подальшої роботи з виявлення та розкриття злочинів, зокрема пошуку даних про ознаки злочину, одержання іншої інформації, що становить оперативний інтерес для ОВС є основним завданням оперативного обслуговування, яке необхідно розглядати як одну із складових інформаційного забезпечення діяльності ОВС [84, с. 70]. Повністю

поділяємо наведені міркування, оскільки виконання оперативно-службових завдань по оперативному обслуговуванню об'єктів, виявленню, запобіганню і розкриттю правопорушень у сфері інтелектуальної власності оперативні працівники починають саме із збору, аналізу й оцінки різноманітних зведень соціально-економічного, криміногенного та іншого характеру, що можуть бути використані як вихідні.

Тим часом, узагальнення практики свідчить, що оперативні підрозділи поки що позбавлені багатьох важливих джерел інформації, які б дозволяли своєчасно вирішувати завдання ОРД. Говорячи про оперативно-розшукову інформацію Г. К. Синілов відмічав, що вона відображається в повідомленнях, матеріалах або спеціальних справах, які свідчать про злочини, які замислені, готуються або скоєні, про осіб, що становлять оперативний інтерес для ОВС, причини та умови, які характеризують стан і можливості оперативно-розшукових сил, засобів і методів в боротьбі зі злочинністю [161].

Інші автори зазначають, що джерелами надходження оперативно-розшукової інформації можуть бути також матеріали зовнішнього спостереження, оперативної установки та розвідувального пошуку [162], а в основу формування інформаційного забезпечення покладають аспекти особистого пошуку, отримання інформації від негласних джерел, інформаційних масивів оперативних підрозділів різних відомств (МВС, ДПА, СБУ), отримання відомостей з гласного масиву інформації (ЗМІ, громадськість) [163].

Фактичні дані, отримані оперативно-розшуковим шляхом, а також будь-яка оперативна інформація підлягає перевірці оперативним працівником.

Таким чином, під час здійснення оперативного пошуку ознак злочинів, виявленню осіб, які готують або вчинюють злочини у сфері інтелектуальної власності та подальшої перевірки отриманої інформації можливим є:

- виявлення факту злочинної діяльності чи осіб, які готують або вчинюють злочини;
- підтвердження інформації про факти злочинної діяльності чи осіб, які готують або вчинюють злочини;
- визначення інформації такою, що не є достатньою для прийняття рішення про порушення кримінальної справи (саме у такому разі вирішується питання про притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності).

Ситуація у сфері цієї специфічної боротьби свідчить про необхідність проведення аналітичної роботи. Аналітична робота незалежно від сфери застосування представляє собою творчу діяльність, пов'язану з оцінкою наявної інформації і підготовкою на цій основі оптимальних рішень. У теорії аналітичної роботи знаходять своє застосування формально-логічні методи (аналіз, синтез, індукція і дедукція, абстрагування і аналогія), загальнонаукові методи (спостереження, порівняння, вимірювання, моделювання, експеримент, описування), приватно-спеціальні наукові (анкетування та опитування), математичні (інтерполяція та екстраполяція).

Сутність аналітичної роботи Є. М. Яковець розглядає як обумовлений її змістом і спрямованістю на виконання специфічних завдань комплекс оперативно-розшукових заходів, який ґрунтується на відповідній інформаційній основі й реалізується в певних формах, з використанням спеціальних засобів і методів, спрямований на отримання достовірних даних про об'єкти аналізу [164, с. 5-6].

Завдання аналітичної роботи в ОРД ОВС полягає в приведенні розрізнених оперативно-розшукових та інших відомостей, які становлять оперативний інтерес, у логічно чітку й обґрунтовану систему залежностей, які дають змогу правильно оцінити як сукупність фактів, так і кожен з них окремо.

Аналітична робота має свою специфіку в залежності від специфіки діяльності правоохоронного органу. Така позиція підтримується деякими російськими вченими [165].

Одержувані з різноманітних джерел відомості повинні всебічно вивчатися й оцінюватися з огляду на їх оперативну значущість та можливості подальшого використання. Реалізація наявного інформаційного матеріалу – наступний етап процесу оперативно-розшукової діяльності. Її успішність визначається насамперед якісним рівнем організації збирання й аналізу оперативно-розшукової інформації.

До інформаційних джерел, які використовуються у процесі інформаційно-аналітичної діяльності в ОРД, належать:

- оперативні обліки, які складаються з оперативно-розшукових, оперативно-профілактичних та оперативно-довідкових;
- банки даних криміналістичної, кримінологічної, адміністративної, статистичної інформації;
- банки даних інших правоохоронних органів;

- банки даних інших міністерств, відомств, підприємств, установ та організацій, які безпосередньо не стосуються протидії злочинності;
- банки даних міських та обласних органів влади;
- інформація приватних охоронних агенцій;
- засоби масової інформації, зокрема мережа Інтернет.

Е. А. Антонова і О. Д. Ульянов, характеризуючи аналітичну роботу, зазначають, що вона є не просто елементом логічного пізнання, а й “переводить діяльність правоохоронних органів на вищий рівень”. Тож без перебільшення можна стверджувати, що реалізація аналітичної функції – це ключ до розв’язання проблем ефективності боротьби зі злочинністю, забезпечення громадського порядку та безпеки [166, с. 4].

Ефективність впровадження автоматизованих інформаційно-пошукових систем підтверджують приклади регіональних пошукових систем – інформаційні підсистеми “Армор”, “Сова”, “Аргус”, які успішно функціонують в УМВС України в областях та інших територіальних підрозділах МВС.

Інформатизація органів внутрішніх справ є одним з напрямків Національної програми інформатизації, що невід’ємно пов’язана з процесом комп’ютеризації їх діяльності. Сьогодні правоохоронні органи для аналізу оперативної обстановки дедалі ширше використовують можливості комп’ютерної техніки [167, с. 96].

Таким чином процес інформатизації органів внутрішніх справ пов’язан не тільки з переходом системи кримінальної інформації на електронні носії, а ще і з широким використанням територіально-розповсюджених баз даних, обчислювальних мереж для обміну оперативною інформацією з використанням нових телекомунікаційних засобів та систем для розвитку співтовариства органів внутрішніх справ з іноземними правоохоронними структурами щодо боротьби з транснаціональною злочинністю.

У зв’язку з цим великого значення набуває питання щодо захисту службової інформації правоохоронних органів. Виходячи з цього захист власної інформації є актуальним для правоохоронних органів.

Таким чином, у період інформатизації в правоохоронних органах поряд з відомчими завданнями (такими, наприклад, як інформаційно-аналітичне забезпечення), з’являються нові, не властиві їм раніше завдання – організація системи захисту відомчої інформації та діяльності по боротьбі з комп’ютерною злочинністю. Така діяльність, з

одного боку, виступає необхідною складовою процесу захисту інформації, з іншого боку – є одним з напрямів правоохоронної діяльності, яка виконується відповідними державними органами. Якщо першу з них також можна віднести до внутрішньої, яка притаманна не тільки системі правоохоронних органів, то друга носить загальносоціальний характер, тому що впливає на процеси, пов'язані з інформатизацією суспільства в цілому.

Проблема забезпечення інформаційної безпеки носить комплексний характер, для рішення якої необхідно поєднування законодавчих, організаційних, програмно-технічних та криптографічних заходів.

Необхідно своєчасне й ефективне вдосконалення законодавства, тому що існуюча на даний момент законодавча база [168] в цій галузі значно відстає від практичних потреб.

Спостерігається суттєвий брак висококваліфікованих кадрів в ОВС. Ця проблема, на наш погляд, може бути вирішена наступним чином:

- залучення до роботи в правоохоронних органах фахівців в галузі роботи з інформаційними технологіями;
- введення спеціальних курсів з початкової та професійної підготовки роботи на персональних комп'ютерах;
- поліпшення фінансування організацій та установ, що входять до складу МВС України, для закупівлі сучасного устаткування і програмного забезпечення;
- створення сприятливих умов прийняття на роботу в ОВС висококваліфікованих фахівців, що працюють в даній сфері та забезпечити відповідні розміри оплати праці [169, с. 181].

Окрім того, інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в правоохоронних органах в сучасних умовах повинно здійснюватися шляхом формування внутрішніх (відомчих) та зовнішніх (міжвідомчих та міждержавних) інформаційних потоків, а також пошуку та використанню інших джерел інформації (ЗМІ, Інтернет тощо). Так, на нашу думку існує гостра необхідність у створенні автоматизованої інформаційно-пошукової системи «Інтел», що об'єднуватиме інформаційні ресурси правоохоронних, контролюючих органів та правовласників.

Таким чином використання оперативно-розшукової інформації у виявленні та запобіганні правопорушенням у сфері інтелектуальної власності обумовлюється тим, що під час перевірки первинної

оперативно-розшукової інформації, отриманої під час оперативної розробки осіб, які підозрюються у вчиненні кримінально карних дій, а також аналізу інформації ОРС може бути встановлено недостатність підстав (розмір збитку є меншим ніж двадцять неоподаткованих доходів громадян) для притягнення правопорушника до кримінальної відповідальності. В такому разі до правопорушників застосовується інший вид юридичної відповідальності – адміністративна відповідальність.

2.3. Взаємодія ОВС з іншими суб'єктами протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності

Вивченню питань взаємодії правоохоронних органів у здійсненні правоохоронної діяльності приділяли увагу А. А. Аксьонов, М. М. Биргеу, Д. В. Гребельський, В. Л. Грохольський, С. К. Гречанюк, Г. Г. Зуйков, Д. Г. Заброда, В. В. Коваленко, О. М. Коропатов, В. В. Лисенко, О. М. Литвинов, Е. А. Плешко, І. Л. Олійник, А. Г. Сачаво, В. В. Тропін, Г. А. Туманов, В. Х. Ярмакі та ін.

Здійснення в Україні правоохоронної діяльності уповноваженими органами держави на сьогоднішній день не можна вважати задовільним. Криміногенна ситуація, стан захисту економічних інтересів країни та її громадян викликає незадоволення населення і є реальною загрозою національній безпеці та процесу реформ, які проводяться в нашій державі. Серед основних причин слід назвати відсутність належно організованої та ефективної взаємодії у діяльності правоохоронних органів. В спеціальній юридичній літературі наголошується, і з цим важко не погодитися, що процеси інтеграції злочинних елементів поки що випереджають інтеграційні процеси в державних правоохоронних органах [170, с. 266].

Можна констатувати, що у сфері взаємодії органів внутрішніх справ існують невирішені проблеми теоретичного, організаційного і юридичного характеру. Стан взаємодії по багатьох напрямках, у тому числі в аспекті протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, потребує змін на краще.

Так на думку А. Л. Дуднікова, робота по удосконаленню взаємодії повинна розглядатися як одне з пріоритетних завдань державних органів у даний час і на перспективу [171, с. 136]. Існуюча

криміногенна ситуація з урахуванням наявності корумпованих зв'язків, розповсюдження міжрегіональної та міжнародної злочинності, збільшення кримінального тиску на суспільство потребує від взаємодіючих суб'єктів нових підходів до тісної співпраці щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Обстановка, що склалася, потребує реалізації узгоджених спільних заходів на основі використання професійних контактів, інформаційних, науково-технічних та інших можливостей.

Фахівці з теорії ОРД справедливо зауважують, що сучасні умови зростання злочинності до рівня загрози національній безпеці України потребують від ОВС перегляду стратегічних напрямів діяльності оперативних підрозділів, пошуку нових підходів до організації та здійснення боротьби з організованою злочинністю, які б відповідали оперативній обстановці та тенденціям її розвитку. Належний рівень взаємодії оперативних підрозділів ОВС між собою, з правоохоронними, контролюючими та іншими органами сприяє всебічному інформаційному забезпеченню діяльності ОВС та ефективному виявленню злочинів [172; 173, с. 239; 84; 174, с. 70].

З метою швидкого і повного розкриття злочинів та викриття винних чинне оперативно-розшукове законодавство зобов'язує підрозділи, які проводять ОРД, здійснювати взаємодію з іншими правоохоронними органами, міжнародними правоохоронними організаціями, міністерствами і державними установами у боротьбі зі злочинністю. У цьому аспекті В. Ф. Статкус слушно зазначає, що розкриття злочинів дедалі більше стає колективною діяльністю, успіх якої тісно пов'язаний з організацією взаємодії [174, с. 70].

На наш погляд, до аналізу проблеми взаємодії в правоохоронній діяльності слід підходити насамперед, з позицій розгляду всієї сукупності правоохоронних органів як системи. Обов'язковою умовою ефективного функціонування кожної соціальної системи, як і системи правоохоронних органів зокрема, є об'єднання та консолідація зусиль і можливостей її складових частин для досягнення спільних для системи цілей.

Необхідність більш ефективного використання сил різних правоохоронних відомств вимагає чіткого теоретичного осмислення особливостей зв'язків, які виникають між ними на основі об'єктивно виправданих та науково обґрунтованих критеріїв. Теорія і практика правоохоронної діяльності потребують насамперед з'ясування суті і змісту поняття „взаємодія” з позиції різних галузей знань, що дасть

змогу розробити рекомендації для подальшого вдосконалення механізму взаємодії правоохоронних органів.

Необхідно зауважити, що незважаючи на досить широке застосування поняття «взаємодія», комплексно ця проблема розроблена ще недостатньо, відсутнє єдине уявлення про це поняття, зміст його достатньою мірою не розкрито. Проблеми взаємодії є багатогранними, а пов'язані з ними правові, організаційні, тактичні та психологічні питання однаково актуальні і для підрозділів ДСБЕЗ, які протидіють правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Однією з проблем є те, що, незважаючи на поширеність застосування поняття “взаємодія”, сьогодні не існує її загально прийнятого визначення [175, с. 221]. Хоча відносно про поняття “взаємодія” сказано і написано чимало.

Аналіз сутності поняття «взаємодія» в правоохоронній діяльності необхідно здійснювати за допомогою дедуктивного методу, тобто, від його філософського визначення як наукової абстракції найвищого порядку до його інтерпретації в сфері правоохоронної діяльності. Загальноприйнятим у науковому середовищі є також положення про те, що при вирішенні спірних та широких за змістом питань необхідно дотримуватися визнаної в теорії права ідеї взаємозалежних підходів – філософського, спеціально-юридичного і соціологічного [176, с. 108].

Філософський підхід вивчає “взаємодію” як процес опосередкованого або безпосереднього впливу соціальних об'єктів один на одного, у якому взаємодіючі сторони пов'язані циклічною причинною залежністю [177, с. 656]. Треба погодитися з думкою В. М. Круглого про те, що взаємодія взагалі, між будь-якими соціальними суб'єктами, – це “... сукупність усіх взаємозв'язків між ними; наявність найрізноманітніших стійких, об'єктивно обумовлених та необхідних, функціонально залежних, кількісно та якісно в зовнішньому виразі не обмежених форм взаємозв'язку між ними; процес та результат взаємовпливів взаємодіючих сторін” [178, с. 134].

З точки зору соціального управління, а також кібернетики, взаємодія – це одна із форм спрямованого впливу для досягнення конкретної мети [179, с. 12], а також процесу обміну інформацією [180, с. 33].

На думку В. М. Плішкіна, взаємодія в ОВС – це такий стан взаємозв'язків між елементами системи органів внутрішніх справ, при якому вони впливають один на одного та на відповідну сферу діяльності [134].

О. Ф. Долженков надає визначення поняття «взаємодія» через такі ознаки, як спільні дії або діяльність 2-х і більше суб'єктів; базування на законах; спрямованість на боротьбу зі злочинністю та розв'язання покарань і ресоціалізації злочинців; узгодження дій правоохоронних органів за метою, часом, місцем здійснення; забезпечення комплексного використання сил, засобів і методів з найменшими витратами; спеціальні суб'єкти взаємодії.[173, с. 232]

Основоположник праксеології Т. Котарбинський розрізняв позитивну взаємодію, чи позитивну кооперацію, та негативну взаємодію, чи негативну кооперацію, і вважав, що два суб'єкта взаємодіють, якщо хоча б один з них „допомагає чи перешкоджає іншому” [181, с. 100]. Наявність та необхідність негативної взаємодії в системах є позитивним моментом, тому що „...завдяки суперечностям відбувається зчеплення, взаємодія частин цілого, взаємний обмін матерією та енергією, у процесі якого один компонент знаходить в іншому те, що йому необхідно для нормального існування” [182, с. 13].

На нашу думку, негативна взаємодія буває лише при індивідуальній меті, орієнтації на власні інтереси та задоволенні власних потреб. Спільна мета забезпечує позитивну направленість взаємодії.

На думку С. К. Коротова, взаємодія – це форма кооперації сил і засобів для досягнення конкретної управлінської мети, а процес взаємодії моделюється суб'єктом управління заздалегідь [183, с. 63]. Це твердження можна заперечити, тому що в управлінській практиці далеко не завжди взаємодія планується, існує “спонтанна” взаємодія.

Сучасні фахівці в галузі управління розглядають взаємодію переважно як складну форму управлінської діяльності, яка характеризує ступінь, способи і форми взаємного впливу елементів соціально-економічних систем в процесі їх планомірно-цілеспрямованого функціонування та розвитку. Забезпечуючи внутрішню єдність та узгодження в роботі всіх елементів управляючої системи, взаємодія створює чітко працюючий механізм управління [184, с. 9-16]. Погоджуючись з вищенаведеною позицією, вважаємо за потрібне зробити уточнення, а саме: взаємодія характерна не тільки для управляючої системи та управлінської діяльності, але й для будь-якої системи та кожного виду суспільної діяльності (наприклад, правоохоронної).

Таким чином, в основу управлінського тлумачення поняття «взаємодія» покладено форму зв'язків елементів системи, яка

забезпечує узгодженість функціонування і діяльності. Наявність зв'язків – це обов'язкова умова взаємодії. В результаті такого зв'язку ці відомства функціонують не як випадково існуючі, відірвані, ізольовані, незалежні один від одного, а в рамках системи органів, які виконують правоохоронні функції. Налагодження та підтримка зв'язків дозволяє обмінюватись інформацією між взаємодіючими елементами, визначати проблемні питання, шляхи, способи та форми вирішення спільних завдань.

Взаємодія як управлінська категорія являє собою форму узгоджених зв'язків окремих елементів системи, яка створює умови для ефективного функціонування всієї системи в цілому. Причому, необхідно мати на увазі, що взаємодія як категорія управління має прояв як у внутрішньо-організаційній діяльності правоохоронної системи (структурна та системна побудова), так і в зовнішніх її функціях (протидія злочинам та іншим правопорушенням, захист економічних інтересів держави та громадян). Управлінське розуміння категорії взаємодії полягає в двох взаємопов'язаних аспектах. По-перше, взаємодія виступає як фактор, який характеризує організаційну сторону управління правоохоронними органами; по-друге, сама організаційна структура через взаємодію відображає ступінь своєї раціональності, доцільності та ефективності.

Під організацією взаємодії оперативних підрозділів органів внутрішніх справ, яка здійснюється для успішного розв'язання як загальних, так і окремих завдань протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, на наш погляд, варто розуміти управлінську діяльність, спрямовану на найбільш ефективне використання наявних у розпорядженні сил і засобів, а також переваг спільних дій.

Головна мета взаємодії полягає в забезпеченні ефективного розв'язання спільно поставлених завдань шляхом проведення узгодженої в часі, за методами і засобами діяльності оперативних підрозділів (або працівників), не пов'язаних між собою прямим підпорядкуванням. Кожний підрозділ діє відповідно до своєї компетенції в межах чинного законодавства, узгоджуючи між собою спільні заходи.

Головним завданням взаємодії є своєчасне виявлення, якісне документування злочинів, забезпечення їх повного, всебічного та об'єктивного розслідування, притягнення винних осіб до встановленої

законом відповідальності, відшкодування заподіяної злочинами шкоди, відновлення порушених прав громадян [185, с. 217].

У теорії ОРД взаємодія відповідних оперативних підрозділів між собою розглядається як своєрідна модель використання негласних сил і заходів, оперативно-технічних засобів, обміну конфіденційною інформацією, проведення оперативно-розшукових операцій з урахуванням оперативної обстановки (оперативно-розшукової ситуації).

Розглянувши теоретичні аспекти поняття взаємодії у різних галузях знань, слід перейти до аналізу і з'ясування специфіки змісту поняття взаємодії різних суб'єктів правоохоронної діяльності. Такий аналіз у юридичній літературі зустрічається вкрай рідко, загалом превалює дослідження взаємодії структурних підрозділів одного суб'єкта правоохоронної діяльності, іншими словами, внутрішньої взаємодії. Наприклад, досить детально розроблені аспекти взаємодії в органах внутрішніх справ (взаємодія працівників оперативних підрозділів та слідчих апаратів [186; 187; 188; 189; 190]; взаємодія територіальних та транспортних підрозділів органів внутрішніх справ [191] і т. ін.), а також питання спільної узгодженої діяльності підрозділів державної податкової служби [192; 193]. Систематично проводяться наукові дослідження і щодо поняття, форм та механізму взаємодії органів внутрішніх справ з населенням.

Слід зазначити, що взаємодія між структурними підрозділами кожного окремого суб'єкта правоохоронної діяльності є важливою і необхідною як сама по собі, так і в якості передумови для ефективної взаємодії між різними суб'єктами цієї діяльності. Взаємодія в системі ОВС, яка характеризується більшою однорідністю зв'язків та процедур діяльності, безперечно, дуже потрібна, однак не вимагає стільки зусиль і не породжує стільки проблем, як узгодження діяльності органів внутрішніх справ з іншими правоохоронними органами, тобто зовнішня взаємодія.

Складнощі розробки проблеми взаємодії між певними суб'єктами, що здійснюють правоохоронну діяльність, обумовлена кількома аспектами. По-перше, ні в законодавстві, ні в юридичній науці чітко не визначено перелік тих органів, які є правоохоронними (Конституція України, Закони України „Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів”, „Про оперативно-розшукову діяльність”, статутні закони не містять уніфікованого поняття та єдиного переліку правоохоронних органів). По-друге,

кількість правоохоронних органів в Україні є досить великою, що не може не ускладнювати їх узгоджену діяльність. По-третє, кожен правоохоронний орган виконує завдання, які передбачені відповідними статусними законодавчими актами (Закон України „Про міліцію”, Закон України „Про Державну податкову службу в Україні” тощо), в межах наданої компетенції, застосовуючи притаманні їм специфічні форми і методи діяльності. Саме ця специфіка і є фактором, який ускладнює взаємодію правоохоронних органів [194].

Отже, реалізація принципу взаємодії протягом багатьох років залишається гострою і в деяких питаннях не вирішеною проблемою. Рівень взаємодії підрозділів ОВС з іншими суб'єктами правоохоронної діяльності постійно зазнає критики на засіданнях колегій, оперативних нарадах, і, врешті-решт, на шпальтах спеціальних наукових видань. Причин цьому, на думку В. Л. Грохольського є декілька, серед них можна виділити:

По-перше, недосконалість теоретичної розробки проблеми взаємодії. Більшість авторів розглядає взаємодію не як принципно-норми, вихідні положення кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової діяльності, а на рівні конкретних взаємодіючих суб'єктів.

По-друге, організація взаємодії в ОВС є надто громіздкою. Численні ланки управління дублюють одна одну. Усе це вимагає проведення низки заходів щодо чіткого розмежування і забезпечення раціонального співвідношення функцій міністерства і підпорядкованих йому органів й підрозділів, налагодження єдності і керованості [195].

Будучи у функціонально-структурному відношенні елементами системи органів, оперативні підрозділи функціонують не ізольовано, а в рамках комплексної діяльності оперативно-розшукових відомств (органів), у безпосередньому або опосередкованому взаємозв'язку, тобто у взаємодії.

Будь-яка система або підсистема є не тільки множиною визначених елементів, але й і сукупністю цих елементів, між котрими обов'язково існують певні функціональні відносини [196, с. 73]. У нашому випадку цими відносинами є відносини взаємодії елементів системи.

Узагальнюючи думку науковців щодо суті взаємодії як системи, можна констатувати, що зміст даного поняття розкривається через такі ознаки:

- наявність не менше двох суб'єктів;

- взаємодіючі суб'єкти діють у межах законодавчо закріпленої компетенції;
- узгодження дій суб'єктів за метою, часом, місцем здійснення;
- взаємодіючі суб'єкти об'єднанні єдиною метою.

Успіх у роботі з виявлення правопорушень у сфері інтелектуальної власності багато в чому залежить від добре продуманої взаємодії всередині органів внутрішніх справ, а саме підрозділів ДСБЕЗ з Головним управлінням по боротьбі з організованою злочинністю, Управлінням боротьби з кіберзлочинністю, дільничними інспекторами міліції, ППСМ.

Працівник міліції на території України незалежно від посади, яку він займає, місцезнаходження і часу в разі звернення до нього громадян або службових осіб з заявою чи повідомленням про події, які загрожують особистій чи громадській безпеці, або у разі безпосереднього виявлення таких, зобов'язаний вжити заходів до попередження і припинення правопорушень.

Саме тому, на нашу думку, не слід недооцінювати можливості міліції громадської безпеки у попередженні та припиненні правопорушень у сфері інтелектуальної власності, співробітники якої у межах покладених на них Законом України «Про міліцію» завдань повинні приймати і реєструвати заяви й повідомлення про злочини та адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності, своєчасно приймати по них рішення, припиняти дані адміністративні правопорушення і здійснювати провадження у справах про них, виявляти причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень, вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення [3].

Завдання щодо участі разом з іншими службами та підрозділами органів внутрішніх справ у виявленні, попередженні, припиненні адміністративних правопорушень та злочинів, учинених на території адміністративної дільниці покладено і на працівників служби дільничних інспекторів міліції [197]. У зв'язку із чим необхідним та конструктивним є проведення їх силами (разом з нарядами ППСМ) відпрацювань ринків та місць стихійної торгівлі на предмет торгівлі контрафактною продукцією.

Аналіз думок науковців, емпіричного матеріалу, відомих нормативних актів вказує, що взаємодія здійснюється у наступних формах: обмін інформацією; сумісне планування, узгодження за часом та місцем і здійснення ОРЗ; здійснення допомоги наявними силами та засобами [198, с. 7; 199, с. 163].

В свою чергу, взаємодія оперативних апаратів ОВС з підрозділами ДСБЕЗ будується за наступними основними напрямками: обмін оперативною інформацією; спільне проведення оперативно-розшукових заходів щодо виявлення організованих злочинних груп [200, С.18-26].

У розрізі нашого монографічного дослідження вважаємо за необхідне розглянути також взаємодію ОВС України із підрозділами Служби безпеки України, Державної митної служби України, Державної служби інтелектуальної власності України, Антимонопольним комітетом України щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Так, з метою посилення боротьби з контрабандою і максимального використання можливостей в цій галузі зацікавлених міністерств і установ України, наказом Державного митного Комітету України № 225 від 21 вересня 1994 р. затверджена і введена в дію Інструкція про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі із злочинністю, яка узгоджена з керівниками МВС України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України. Ця Інструкція надала змогу підвищити ефективність взаємодії МВС України, Служби безпеки України, Державної митної служби України і Державної прикордонної служби України у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів у сфері зовнішньоекономічної діяльності, припиненні незаконного вивезення та ввезення на територію України об'єктів інтелектуальної власності, наркотичних засобів, сильнодіючих отруйних, радіоактивних, вибухових речовин, зброї та набоїв до неї, предметів культурної та історичної спадщини, виявленні та усуненні причин і умов, що сприяють здійсненню таких правопорушень.

Постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2007 р. N 622 затверджено Порядок реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, отримання інформації та взаємодії митних органів з іншими правоохоронними і контролюючими органами та власниками прав на об'єкти права інтелектуальної власності у разі призупинення митного оформлення товарів за ініціативи митного органу. При цьому митні органи отримують інформацію про правовласника, товари, об'єкти, що містяться у складі товарів, іншу інформацію, яка може бути використана для запобігання порушенню прав інтелектуальної власності під час переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти ІВ, від

правоохоронних органів та з інших джерел. Отримана, попередньо опрацьована та сформована митним органом інформація з висновками та пропозиціями щодо можливостей її використання під час здійснення митного контролю доводиться до Держмитслужби. Держмитслужба аналізує та перевіряє зазначену інформацію із здійсненням взаємодії у встановленому законодавством порядку з правовласниками, митними органами інших країн, міжнародними організаціями, а також правоохоронними і контролюючими органами.

Взаємодія ОВС з ДМСУ є продуктивною і з огляду на те, що остання володіє також інформацією стосовно зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів, що працюють у сфері ІВ; стосовно ввезення і вивезення товарів, що є об'єктами інтелектуальної власності; про суб'єктів перевезення (посередників); порушників митних правил тощо.

Аналіз Порядку взаємодії органів Антимонопольного комітету України з ОВС України надає можливість дійти висновку, що форми їх взаємодії у протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності є тотожними формам взаємодії ОВС з Митною службою України і полягають у:

- взаємному обміні інформацією щодо правопорушень у зазначеній сфері;
- спільному плануванні та проведенні заходів (операцій), спрямованих на запобігання та виявлення порушень чинного законодавства у сфері інтелектуальної власності;
- здійсненні спільних заходів під час запобігання, виявлення та припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності;
- внесенні до відповідних інстанцій, міністерств та відомств пропозицій щодо усунення виявлених причин і умов, які сприяють здійсненню порушень, наданні пропозицій щодо змін і доповнень до чинного законодавства України;
- розробці та здійсненні нових форм взаємодії.

Під час виконання своїх повноважень, уповноважені на те особи органів внутрішніх справ здійснюють взаємодію зі спеціально створеними у 2002 р. державними інспекторами з питань інтелектуальної власності (далі – державні інспектори), які є посадовими особами Державної служби інтелектуальної власності України. Ці державні інспектори у межах своєї компетенції вирішують питання стосовно забезпечення захисту права інтелектуальної власності та контролю за дотриманням норм

законодавства у цій сфері. Обов'язок взаємодіяти з контролюючими та правоохоронними органами, зокрема органами внутрішніх справ, покладений на державних інспекторів згідно з Постановою Кабінету Міністрів України „Про затвердження положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності Державного департаменту інтелектуальної власності”.

Державні інспектори та органи внутрішніх справ здійснюють захист права інтелектуальної власності від протиправних посягань. Адміністративно-правовий захист здійснюється адміністративно-правовими засобами у разі порушення охоронюваного права, зокрема права інтелектуальної власності. Серед засобів адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності, які застосовують вказані суб'єкти, виділяють: припинення незаконного посягання; поновлення порушеного права; притягнення винної особи до адміністративної відповідальності. Органи внутрішніх справ та відповідні державні інспектори найчастіше взаємодіють під час застосування такого засобу, як притягнення винної особи до адміністративної відповідальності. Відповідно, здійснюють взаємодію шляхом виявлення адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності та притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності. Розглянемо кожен з цих напрямків детальніше.

Так, під час виявлення адміністративних правопорушень державні інспектори мають право проводити планові, позапланові (раптові) перевірки діяльності суб'єктів господарювання, до яких в установленому порядку залучають представників контролюючих та правоохоронних органів (у тому числі працівників органів внутрішніх справ), представників суб'єктів права інтелектуальної власності або уповноважених ними осіб, а також експертів з питань інтелектуальної власності. Позапланові (раптові) перевірки державні інспектори з питань інтелектуальної власності можуть проводити за дорученням органів внутрішніх справ. Метою будь-якої перевірки є контроль за дотриманням суб'єктами господарювання права інтелектуальної власності. Часто результатом проведення таких перевірок є виявлення адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

Якщо згадані державні інспектори виявляють порушення законодавства з питань інтелектуальної власності, що містять ознаки злочину, вони повинні негайно повідомити про це правоохоронні

органи, зокрема органи внутрішніх справ. Тобто відбувається взаємний обмін інформацією про факти порушення права інтелектуальної власності.

Державні інспектори і спеціальні підрозділи по боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності мають право проводити огляд та вилучати у суб'єктів господарювання з метою вивчення на необхідний термін об'єкти права інтелектуальної власності, якщо є обґрунтована підстава підозрювати вчинення порушення вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності. Про проведення огляду та вилучення продукції, до складу якої входять об'єкти права інтелектуальної власності, складається протокол або робиться відповідний запис у протоколі про адміністративне правопорушення, а у разі проведення закупівлі – складається акт закупівлі.

Припинення виявлених відповідними державними інспекторами порушень законодавства у сфері інтелектуальної власності відбувається в установленому порядку із залученням представників контролюючих та правоохоронних органів, зокрема органів внутрішніх справ. Тобто під час припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності також відбувається взаємодія державних інспекторів з питань інтелектуальної власності та органів внутрішніх справ.

У разі виявлення ознак адміністративного правопорушення за ст. 51², 164⁹ Кодексу України про адміністративні правопорушення і державні інспектори з питань інтелектуальної власності, і спеціальні підрозділи з боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності уповноважені складати протокол про адміністративне правопорушення та передавати його на розгляд до суду.

Крім того, підтримуємо думку І. С. Кравченко, який зауважує, що державні інспектори надають допомогу органам внутрішніх справ щодо надання інформації про суб'єктів, право інтелектуальної власності яких порушено; щодо проведення експертизи з оцінки об'єктів права інтелектуальної власності тощо [201, с. 133].

Слід зазначити, що виявлення та припинення адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності за протиправні дії у цій сфері активізується під час проведення працівниками органів внутрішніх справ цільової оперативно-профілактичної операції «Інтелект» з метою перевірки дотримання законодавства у сфері

інтелектуальної власності суб'єктами господарювання. У ході її проведення основна увага приділяється запобіганню вчинення злочинів у цій сфері шляхом притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності. До проведення цієї операції залучаються і державні інспектори з питань інтелектуальної власності.

Тобто взаємодія органів внутрішніх справ та державних інспекторів у сфері захисту права інтелектуальної власності відбувається під час виявлення адміністративного правопорушення у сфері інтелектуальної власності та застосування до винних осіб заходів адміністративного примусу.

Як вже зазначалося у підрозділі 1.3, вагоме місце у протидії правопорушенням у сфері ІВ займає також ДПС України, яка надає ОВС інформацію стосовно нарахувань та сплати податків у разі ввезення та виробництва аудіо-, відеопродукції на території України; кількості придбаних підприємством акцизних марок; доходів підприємства; осіб, що ухилялися від сплати акцизного збору тощо.

Органи внутрішніх справ спільно з податковою міліцією, як структурного підрозділу ДПСУ, проводять спеціальні рейди по відпрацюванню ринків, магазинів, торгових центрів на предмет виявлення розповсюдження контрафактних товарів.

З метою активізації боротьби з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо- і відеопродукції, компакт-дисків та інших об'єктів інтелектуальної власності Міністерство освіти та науки України, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Державна податкова адміністрація України, Державна митна служба України, Міністерство культури і туризму України спільним Наказом від 24 листопада 2009 року N 1055/491/753/1120/656/52 затвердили Програму скоординованих дій правоохоронних та контролюючих органів по боротьбі з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо- і відеопродукції, компакт-дисків, інших об'єктів інтелектуальної власності та для забезпечення захисту прав інтелектуальної власності УЄФА.

Відповідно до цієї Програми основними напрямками співробітництва правоохоронних та контролюючих органів у боротьбі з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності є:

- удосконалення нормативно-правової бази у сфері виробництва, розповсюдження і реалізації аудіо- і відеопродукції,

компакт-дисків, інших об'єктів інтелектуальної власності та захисту прав УЄФА;

- забезпечення ефективного функціонування інфраструктури, необхідної для реалізації державної політики у сфері захисту прав інтелектуальної власності;

- кадрове та інформаційне забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Так, на МВС України, СБУ, ДПСУ покладено наступні обов'язки: проведення заходів, спрямованих на об'єднання зусиль правоохоронних та контролюючих органів у боротьбі з "піратством" (проведення спільних перевірок, рейдів, участь у спільних семінарах, круглих столах); організація обміну інформацією при виявленні правопорушень у сфері інтелектуальної власності для покращення здійснення контролю суб'єктів господарювання; організація та проведення оперативно-профілактичних операцій «Інтелект», «Бар'єр» з недопущення незаконного використання та розповсюдження об'єктів прав інтелектуальної власності; організація та проведення спільних перевірок суб'єктів господарювання зазначеної сфери; проведення заходів, спрямованих на формування громадської думки щодо необхідності дотримання вимог законодавства при використанні об'єктів права інтелектуальної власності [202].

Органи внутрішніх справ також співпрацюють з виконавчими комітетами міських, селищних рад депутатів, районних, обласних державних адміністрацій, отримуючи від них інформацію стосовно фактів реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності, а також отримують відомості про вид статутної діяльності суб'єкта господарювання, відомості про засновників тощо.

Розглядаючи досвід зарубіжних країн (підрозділ 1.4), ми впевнилися у активній співпраці правоохоронних органів з громадськими організаціями. Існуючі в Україні громадські організації також повідомляють правоохоронні органи про стан на ринку інтелектуальної власності, які, в свою чергу, за письмовим зверненням можуть отримати консультативну допомогу або навіть експертну оцінку при визначенні контрафактності того чи іншого товару.

На нашу думку, співпраця ОВС з громадськими організаціями має бути більш продуктивною і цієї мети можна досягнути шляхом їх залучення до підготовки методичних (практичних) рекомендацій щодо виявлення правопорушень у сфері ІВ, проведення спеціальних

занять, а також поширення серед населення інформації щодо порушень прав ІВ та негативних наслідків цього явища [203, с. 253].

Окрім того, необхідною умовою ефективної протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності є взаємодія ОВС із засобами масової інформації. За допомогою останніх здійснюється передача громадянам певної інформації, що впливає на формування позитивної громадської думки про діяльність ОВС, а також на правосвідомість громадян. На нашу думку, обґрунтованим є не тільки висвітлення результатів діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, а й інформації (соціальна реклама) щодо збитків, шкоди зазначених правопорушень.

На думку Н. П. Дригваль, відсутність реальних механізмів взаємодії між органами управління й охорони, державними та громадськими організаціями, зайнятими у сфері інтелектуальної власності; необхідних інформаційних, контрольно-аналітичних баз даних, а також нерозвиненість регіональної інфраструктури є причинами неефективності боротьби з порушеннями прав інтелектуальної власності [91, с. 110].

Оптимізація форм методів і напрямків взаємодії всіх суб'єктів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності є однією з найважливіших складових підвищення системи державно-правових заходів протидії цьому суспільно небезпечному явищу. Таким чином, протидія правопорушенням у сфері інтелектуальної власності повинна стати одним з пріоритетних напрямків роботи всіх силових структур. Неможливо перемогти такий різновид злочинності в Україні без участі існуючих державних структур, без особистої участі кожного службовця. Функціонування урядових служб повинне підкріплюватися суворою звітністю і чіткістю в роботі для зниження корумпованої діяльності.

Враховуючи масштаби нелегального ринку об'єктів інтелектуальної власності, існування розгалуженої мережі транснаціональної злочинності у зазначеній сфері та враховуючи збитки країн від них виникає необхідність удосконалення міжнародного співробітництва протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Міжнародне співробітництво правоохоронних органів, діяльність Інтерполу та надання правової допомоги у кримінальних справах було предметом наукового інтересу багатьох вчених: О. М. Бандурки, В. С. Гуславського, А. С. Мацка, В. Г. Лісогора та А. В. Вітовського, В. П. Панова, О. І. Леженіної,

І. В. Лешукової, В. Т. Маляренка, В. С. Овчинського, О. В. Павленка, Н. М. Ахтирської, А. Б. Шевареги та інших.

Важливу роль у протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності відіграє Інтерпол – міжнародна організація кримінальної поліції. У кожній країні-учасниці є Національне центральне бюро (НЦБ), у 1993 році Кабінет Міністрів України своєю Постановою (№ 220) затвердив положення “Про Національне центральне бюро Інтерполу”, яка була продубльована Наказом МВС України №194 від 7 квітня 1993 року “Про заходи щодо виконання Постанови Кабінету Міністрів України “Про НЦБ Інтерполу”. У відповідності з цією Постановою встановлювалось, що взаємодія правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав щодо вирішення питань боротьби із злочинністю, що має транснаціональний характер або виходить за межі України, здійснюється лише через Національне центральне бюро Інтерполу, яким виступає Міністерство внутрішніх справ України. Генеральний секретаріат організації знаходиться у м. Ліоні (Франція).

Діяльність НЦБ Інтерполу в Україні в значній мірі носить міжвідомчий характер. З метою нормативного і організаційного забезпечення взаємодії з іншими правоохоронними органами та ГУ УМВС України в областях підготовлена «Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів» (спільний наказ № 3/1/2/5/2/2-97 р.) [200].

Взаємодія між НЦБ Інтерполу в Україні і Державною митною службою України, Службою безпеки України, Держкомкордоном України, Державною податковою адміністрацією України здійснюється на підставі міжвідомчого наказу МВС України, Генеральної прокуратури України, Служби безпеки України, Держкомкордону України, Державної митної служби України, Державної податкової адміністрації України № 3/1/2/5/2/2 від 09.01.1997 р., яким затверджена Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу в Україні у попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів [204]. У відповідності до вищезазначеної Інструкції, НЦБ Інтерполу в Україні забезпечує співробітництво правоохоронних органів України та зарубіжних країн і надає можливість для обміну оперативно-розшуковою, оперативно-довідковою та криміналістичною інформацією про підготовку і

вчинення злочинів та причетних до них осіб, а також архівною та, в окремих випадках процесуальною інформацією; обміном досвідом роботи, законодавчими та іншими нормативними актами, учбово-методичною та іншою інформацією з питань діяльності правоохоронних органів.

Як визначає Рональд К. Ноубл – Генеральний секретар Міжнародної організації кримінальної поліції, Інтерпол визнає активну участь міжнародних організованих кримінальних груп в злочинах у сфері інтелектуальної власності, частково через відносно низький рівень ризику і порівняно високий рівень доходів. Існує нагальна потреба у покращенні та координуванні заходів міжнародної поліції для боротьби з цими злочинними угрупованнями, діяльність яких є міжнародною.

Метою групи Інтерполу з боротьби зі злочинністю у сфері інтелектуальної власності є сприяння визначенню у всіх країнах, що входять в Інтерпол, того національного правоохоронного органу по боротьбі зі злочинністю у зазначеній сфері, який би став центральним координаційним органом для сприяння обміну інформацією стосовно злочинів у сфері інтелектуальної власності [205].

Однією з ключових функцій Генерального секретаріату Інтерполу є створення та забезпечення функціонування міжнародних банків даних інформації криміналістичного та розшукового характеру. За інформацією Укрюбюро Інтерполу діють наступні банки даних: «Особи»; викрадених/втрачених документів; транспортних засобів; викрадених творів мистецтв; ДНК-профілів; відбитків пальців рук; порнографічних зображень [206]. На нашу думку існує необхідність створення міжнародного банку даних щодо інформації стосовно правопорушень у сфері інтелектуальної власності.

Суттєву допомогу в протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності могла б надати налагоджена система співробітництва та обміну інформацією між правоохоронними органами й недержавними комерційними організаціями міжнародного та національного рівня з боротьби з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності.

Дане питання можливо вирішити лише шляхом вдосконалення міжвідомчих нормативно-правових актів щодо порядку взаємодії органів внутрішніх справ з іншими правоохоронними органами у боротьбі зі злочинністю, впровадження належної системи взаємного інформаційного забезпечення, розв'язання спільних завдань, що

постали перед органами внутрішніх справ взагалі і перед кожним правоохоронним підрозділом зокрема [175, 219].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що органи внутрішніх справ є одним з основних суб'єктів адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності. У своїй діяльності працівники органів внутрішніх справ найчастіше взаємодіють з державними інспекторами з питань інтелектуальної власності. Результати цієї взаємодії сприяють покращенню протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності на території України, а також дозволяють накопичувати позитивний досвід для обох сторін у цій сфері. Водночас із розвитком технологій у суспільстві розширюється коло повноважень органів внутрішніх справ, відповідно, збільшується кількість напрямків взаємодії цих суб'єктів. Тому питання взаємодії органів внутрішніх справ та державних інспекторів з питань інтелектуальної власності залишається актуальним і потребує подальшого дослідження [203].

У протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності ОВС здійснюють внутрішню та зовнішню (на національному рівні і міжнародну) взаємодію. Комплексний аналіз положень згаданих у підрозділі інструкцій у зв'язку із темою нашого монографічного дослідження дозволяє нам виділити серед інших такі загальні форми взаємодії правоохоронних органів у сфері інтелектуальної власності:

- проведення спільних засідань колегій міністерств та відомств, оперативних нарад керівників їх структурних підрозділів з метою розгляду проблем протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, прийняття погоджених рішень щодо реалізації державних програм у цій сфері, виконання нових законів та правових актів України з питань боротьби із правопорушеннями у сфері ІВ;

- проведення спільних операцій за єдиним планом та задумом з комплексним використанням сил і засобів щодо виявлення та припинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності, а також усунення причин і умов, що сприяють їх вчиненню;

- створення та робота міжвідомчих слідчо-оперативних груп по розслідуванню злочинів у сфері ІВ;

- створення робочих груп за ініціативою правоохоронних органів для підготовки нових законопроектів, пропозицій про зміни і доповнення законодавства у сфері боротьби із правопорушеннями у сфері ІВ;

- взаємообмін інформацією, що міститься в централізованих, обласних та інших банках даних оперативно-розшукового, оперативно-довідкового призначення, а також створення спільних банків даних про осіб, які займаються чи можуть бути причетні до правопорушень у сфері ІВ.

Таким чином, на нашу думку взаємодія суб'єктів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності як адміністративно-правова категорія – це узгоджена за метою, часом і місцем здійснення врегульована переважно адміністративно-правовими нормами діяльність суб'єктів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, у процесі якої здійснюється взаємний вплив один на одного і на суспільні відносини, з метою попередження, виявлення та припинення протиправних діянь зазначеної сфери, усунення причин та умов, що їм сприяють, шляхом найбільш доцільного поєднання сил, засобів і методів, властивих цим суб'єктам.

2.4. Удосконалення правового та організаційного забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності

Понятійний апарат для характеристики сфери забезпечення діяльності ОВС наразі несформований. Зміст і межі поняття забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням (злочинам) залишається доволі гнучким. У сучасній літературі та в законодавстві широкого застосування набув терміни «організаційне забезпечення» та «правове забезпечення», але їх зміст, як правило, не розкривається. Організаційне забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням є надзвичайно важливим та одночасно надзвичайно розгалуженим. Найчастіше до нього відносять заходи, пов'язані з фінансовим, матеріально-технічним, кадровим забезпеченням діяльності ОВС.

Так, на нашу думку, організаційне забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням (злочинам) здійснюється шляхом:

- створення та користування централізованими банками даних;
- задоволення фінансових та матеріально-технічних потреб зазначеної діяльності за рахунок держави;

- проведення наукових досліджень за пріоритетними напрямками діяльності ОВС шляхом залучення провідних учених, фахівців правоохоронних органів та інших організацій;

- підвищення професійних якостей працівників ОВС;

- розробки аналітичних документів, прогнозів, проектів нормативних актів, пропозицій і практичних рекомендацій щодо стратегії та тактики діяльності державних та недержавних органів у цьому напрямку;

- вивчення та опрацювання зарубіжного досвіду боротьби зі злочинами та правопорушеннями.

Разом з цим, слід зауважити, що зазначені заходи у чинному законодавстві щодо протидії правопорушенням майже не визначаються. Так лише Законом України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» регламентовані інформаційне, фінансове, матеріально технічне та науково-дослідне забезпечення боротьби з організованою злочинністю [4].

З метою ефективного функціонування системи протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності необхідно чітко визначення для всіх учасників даного механізму об'єкта впливу, мети і задач роботи (їх функції не повинні дублюватися), забезпечення їх взаємодії, коло повноважень повинні мати як правову так і методологічну регламентацію, реалізація протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності повинна здійснюватися професійно підготовленими у зазначеній сфері спеціалістами.

Таким чином організаційне забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності є одним з елементів державного механізму протидії правопорушенням, під яким слід розуміти основане на нормативно-правових актах узгодження по місцю, часу і меті сумісне функціонування окремих виконавців, колективів і технічних засобів.

Отже, можна впевнено сказати, що ефективність протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності може бути досягнута лише шляхом зміцнення основ загальної організації зазначеної діяльності.

Серед напрямів діяльності державних органів зі зміцнення організаційних основ протидії правопорушенням у зазначеній сфері можна виділити:

– структурно-функціональний (нормативно-правове впорядкування роботи органів всіх галузей державної влади шляхом усунення конфліктів та протиріч між ними при прийнятті будь-яких рішень щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності);

– правоохоронний (зміцнення правоохоронної системи з метою досягнення таких задач, як надійний захист прав та законних інтересів правовласників і споживачів, ефективна протидія правопорушенням у сфері інтелектуальної власності за для сприяння економічній стабільності країни);

– профілактичний (підвищення рівня правової свідомості населення, поважного ставлення до чинного законодавства, а також спонукання до активної співпраці з правоохоронними органами щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності).

Серед вказаних напрямків зміцненню організаційних основ протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності особливе місце, на наш погляд, займає структурно-функціональний.

В свою чергу, функціональна структура органу внутрішніх справ – це сукупність різних видів, напрямів його діяльності, що обумовлені його метою та істотними завданнями, а також сукупність функцій підрозділів, які його складають, і функціональних обов'язків їхніх працівників. Функціональна структура кожної системи визначається, формулюється і нормативно закріплюється в положеннях, переліках функціональних обов'язків і т. п. Конкретний зміст функцій системи управління залежить від її цільового призначення та специфіки діяльності.

Поруч з цим, завдання та функції виконуються заради досягнення мети управління. Під метою управління слід розуміти настання такого бажаного стану або рівня розвитку системи, яких треба досягти шляхом реалізації відповідних управлінських рішень. Звідси можна зробити висновок про те, що без визначення мети процес управління не має сенсу і значення.

Головна мета діяльності органів внутрішніх справ полягає в забезпеченні громадського порядку на всій території держави. Ця стратегічна мета деталізується низкою нормативних актів до такого рівня, при якому кожна конкретно визначена мета виступає як завдання безпосередньої управлінської діяльності. Завдання, які необхідно виконати для їх досягнення, визначають функції органів

внутрішніх справ. Кожна із функцій, покладених на орган внутрішніх справ, конкретизується у функціях його структурних підрозділів, а функції структурних підрозділів розподіляються у формі функціональних обов'язків кожного окремого працівника підрозділу, які він виконує постійно. Таким чином функції органів внутрішніх справ виявляються і реалізуються в повсякденній діяльності органу в цілому, окремих його підрозділів і працівників при виконанні поставлених перед ними завдань.

Так, на думку О. О. Юхно, удосконалення функціонування системи оперативно-розшукового запобігання злочинам може бути досягнуто шляхом забезпечення такого стану нормативно-правового регулювання, при якому поряд з максимально ефективним виконанням поставлених перед ними завдань не порушується рівновага системи у бік збільшення впливу і розширення меж застосування примусу [207, с. 92].

Ефективність механізму протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності також пов'язана з правоохоронною діяльністю в зазначеній сфері.

Правоохоронні органи повинні націлювати свої зусилля на захист прав громадян, охорону прав виробників. Правоохоронні органи України безпосередньо забезпечують попередження злочинів та правопорушень у всіх сферах суспільних відносин, в тому числі і у сфері захисту прав інтелектуальної власності. Кожен з правоохоронних органів здійснює зазначену протидію у межах своєї компетенції у зв'язку з чим великого значення набуває конкретизація цілей та завдань, що поставлені перед кожним з них.

У рамках даного процесу можуть бути виділені такі актуальні напрями, як:

- чітке розмежування компетенції суб'єктів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності;
- оптимізація роботи всіх ланок (компонентів) системи щодо їх протидії правопорушенням;
- подальший розвиток організаційних основ співпраці різних суб'єктів і координації в управлінні системою.

Підвищення ефективності правоохоронних заходів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності передбачає:

- покращення якості оперативно-розшукових заходів по відношенню до підприємств виробників продукції з ознаками

інтелектуальної власності з точки зору виявлення правопорушень у сфері ІВ;

- підвищення контролю за підприємствами, що здійснюють тиражування з метою реагування контролюючих органів на факти порушень, отриманих від правоохоронних органів, правовласників.

В процесі дослідження аналітичної роботи було визначено, що вона має свої особливості, які пов'язані зі специфікою діяльності правоохоронного органу, а саме діяльності щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Таким чином у процесі аналітичної роботи повинні здійснюватися:

- аналіз, оцінка, прогнозування розвитку оперативної обстановки і результатів діяльності правоохоронних органів (ОБС, ДПСУ, ДМСУ), визначення їх пріоритетних напрямків;

- інформаційно-аналітичний пошук характерних ознак правопорушень у сфері інтелектуальної власності;

- підготовка документів для інформування органів державної влади, керівників правоохоронних органів про проведення заходів щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності та їх результатів, а також пропозицій щодо вдосконалення діючого законодавства з попередження та припинення правопорушень зазначеної сфери;

- узагальнення та розповсюдження досвіду роботи правоохоронних органів, практики застосування діючого законодавства в даній сфері, підготовка пропозицій щодо їх удосконалення.

Аналітична діяльність повинна бути направлена на прогнозування появи нових форм та методів вчинення правопорушень у сфері інтелектуальної власності на основі інформаційних джерел та розробку пропозицій щодо ліквідування загроз об'єктам інтелектуальної власності, а також рекомендацій щодо внесення змін до законодавства.

Здійснення аналітичної діяльності повинно мати трансграничний характер тому, що саме така ознака притаманна правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Як вже зазначалося у п.1.2., велика кількість правопорушень у сфері інтелектуальної власності вчиняється через мережу Інтернет. Саме тому, на нашу думку, гостро постає питання про підвищення ролі взаємодії підрозділів по боротьбі з правопорушеннями у сфері

інтелектуальної власності Департаменту ДСБЕЗ з Управлінням боротьби з кіберзлочинністю, яке здійснює попередження та протидію злочинам, які вчиняються з використанням високих інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж, а також питання щодо розмежування їх компетенції. Але перспективним напрямком удосконалення організаційного забезпечення діяльності ОВС у зазначеному аспекті, на нашу думку, є об'єднання Управління боротьби з кіберзлочинністю з Департаментом державної служби боротьби з економічною злочинністю.

Удосконалення профілактики правопорушень у сфері інтелектуальної власності можливе шляхом належної організації взаємодії органів внутрішніх справ з організаціями колективного управління правами авторів, які у межах своїх повноважень можуть направляти звернення до директорів ринків з пропозицією прийняти профілактичні заходи в зазначеній діяльності (оголошення по гучному зв'язку про недопустимість торгівлі контрафактною продукцією, орієнтування служби безпеки на виявлення зазначених порушень, розміщення на території агітаційних плакатів).

Статистичні дані про високий рівень правопорушень у сфері інтелектуальної власності (Додаток А) свідчать про наявність проблем не тільки організаційного, а й правового характеру [208, с. 261]. Як вже зазначалося, важливою передумовою ефективної протидії правопорушенням, в тому числі й у сфері інтелектуальної власності, є наявність необхідних нормативно-правових основ, які регулюють діяльність правоохоронних органів, оскільки право безпосередньо забезпечує управлінську діяльність юридичною силою. Проте, як справедливо зауважує О. Ф. Євтихійєв, законодавча влада не має змоги нормувати усю різноманітність життєвих явищ; потреба ж регламентації їх дуже велика [209, с. 474]. Отже цілком зрозумілим є те, що закон, навіть досконало розроблений, не може повністю врегулювати всі різноманітні відносини, які виникають в процесі узгодженої діяльності відповідних правоохоронних органів. Відомо, що джерелом розвитку права є певні протиріччя між змінними суспільними відносинами з однієї сторони та діючим правом з іншої [210, с. 14; 211, с. 39-40].

Нормативно-правові акти забезпечують упорядкованість та злагодженість організації, порядок діяльності суб'єктів протидії правопорушенням у сфері ІВ, визначають відповідну компетенцію

органів державної влади, правосуддя, громадських організацій, юридичних та фізичних осіб.

Необхідно зазначити, що термін “правове забезпечення” не має самостійного визначення на доктринальному рівні. Так, на нашу думку, під правовим забезпечення необхідно розуміти діяльність уповноважених органів, яка спрямована на розробку, прийняття та вдосконалення певних нормативно-правових актів.

Поруч з цим, правове забезпечення діяльності щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності включає її нормативне регулювання шляхом внесення змін до існуючих та прийняття нових нормативних актів, які повинні забезпечити професійну діяльність працівників ОВС, а також конкретизувати права суб’єктів протидії щодо здійснення певних заходів.

Правове регулювання будь-яких відносин, у тому числі й тих, які складаються у сфері протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності – найбільш ефективний спосіб організації та управління ними.

Правову основу діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності складають Конституція України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекс України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Митний кодекс України, Закони України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про прокуратуру» та інші законодавчі акти, укази Президента України з питань боротьби зі злочинністю, постанови Кабінету Міністрів України, міжвідомчі та відомчі нормативні акти МВС України, а також міжнародно-правові угоди з цих питань.

На нашу думку, нормативно-правовою основою діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності є система нормативних актів різної юридичної сили, за допомогою яких держава протидіє даному явищу, шляхом визначення повноважень суб’єктів протидії.

На підставі вище викладеного можна зробити висновок, що правове забезпечення протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності відбувається на конституційному, законодавчому, підзаконному та відомчому рівнях.

Зазначимо, що існуюче на сьогодні правове забезпечення протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності дає можливість існуючим суб'єктам активно діяти у цьому напрямку.

Останніми роками у сфері законодавчого забезпечення правової охорони інтелектуальної власності досягнуто помітного прогресу, але, на думку міжнародних експертів, саме її недосконалість залишається одним із чинників, що перешкоджає створенню в Україні ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності. Попри активізацію зусиль правоохоронних органів із забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, загальний рівень правопорушень у цій сфері залишається високим. Це є підставою для звинувачення нашої держави в низьких стандартах забезпечення захисту прав інтелектуальної власності, особливо стосовно аудіовізуальної продукції, програмного забезпечення й фармацевтичних препаратів.

Законодавство у сфері інтелектуальної власності має комплексний характер. Адже регулюючи режим того чи іншого об'єкта інтелектуальної власності, воно одночасно керується положеннями конституційного, адміністративного, цивільного, господарського, фінансового, цивільно-процесуального, кримінально-процесуального законодавства тощо. В свою чергу, право інтелектуальної власності в цілому і кожен з його об'єктів зокрема мають певний зв'язок з іншими галузями права, здійснюють взаємний вплив один на одного.

Узагальнення наукової та спеціальної літератури з даної проблеми дозволило дійти висновку, що завданнями нормотворчої діяльності по правовому забезпеченню діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності є:

- формування нових відносин, відсутніх в даний момент, але бажаних чи необхідних для виконання перспективних завдань;
- ліквідація конфліктних ситуацій, що гальмують розвиток нових прогресивних тенденцій взаємодії;
- гарантування самостійності суб'єктів взаємодії, стимулювання їх діяльності.

Виконання цих завдань є можливим тільки за умови удосконалення правового забезпечення ОВС у досліджуваній сфері, яке на нашу думку повинно здійснюватися шляхом:

- удосконалення діючого законодавства (внесення змін, систематизація тощо);
- прийняття нових нормативно-правових актів.

Останніми роками набуває все більшої актуальності питання про необхідність систематизації законодавства у сфері інтелектуальної власності. Обумовлюється це рядом об'єктивних факторів. Зокрема, систематизація найчастіше вважається одним з найбільш повних та якісних способів удосконалення законодавства, у тому числі й у сфері інтелектуальної власності. Беручи до уваги специфічний предмет упорядкування нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини досліджуваної сфери, можна стверджувати, що під час проведення систематизації законодавства у сфері інтелектуальної власності краще буде розвиватися взаємодія всіх норм, оскільки простежується цілісний взаємозв'язок тих норм, що містяться у законах та у підзаконних нормативно-правових актах.

Отже, усе частіше фахівці наголошують про доцільність (і навіть необхідність) уніфікації положень, що регулюють відносини, пов'язані зі створенням об'єктів інтелектуальної власності, виникненням прав на них, розпорядженням виключними правами та їх захистом, шляхами комерціалізації тощо [212, с. 9; 213, с. 294; 214, с. 278].

В Україні у 2004 році також було зроблено спроби кодифікувати сферу інтелектуальної власності. Так, народними депутатами України Б. І. Тарасюком і Р. М. Зваричем подано до Верховної Ради України проект Кодексу України про інтелектуальну власність (реєстрація №5620 від 07.06.2004 року), у якому запропоновано прийняти єдиний консолідований акт, скасувавши при цьому Книгу IV Цивільного кодексу України “Право інтелектуальної власності”, Главу 16 Господарського кодексу України, спеціальні закони України, якими регламентовано різні питання зазначеної сфери. Але запропонований проект мав низку недоліків: звужував сферу регулювання, мав некоректно сформульовані положення, неузгодженість норм тощо.

Досліджуючи сутність законодавства у сфері інтелектуальної власності, важливо окреслити його характерні ознаки. По-перше, воно має власну сферу, мету і завдання правового регулювання. По-друге, у регулюванні суспільних відносин з інтелектуальної власності використовуються як імперативний, так і диспозитивний методи правового регулювання. По-третє, нормативно-правові акти, що регулюють сферу інтелектуальної, творчої діяльності, поділяються за предметом правового регулювання і систематизуються залежно від їх юридичної сили. І, останнє, законодавство у сфері інтелектуальної власності безпосередньо пов'язане з регулюванням статусу об'єктів і

суб'єктів права інтелектуальної власності, а також авторського та суміжних прав, прав промислової власності тощо.

Таким чином, законодавству у сфері інтелектуальної власності притаманна певна система. Ані у теоретиків, ані, тим більше, у практиків не виникає сумнівів, що законодавство у сфері інтелектуальної власності є досить складним утворенням нормативно-правових актів, у зв'язку із чим виникає потреба у проведенні його систематизації. Адже саме під систематизацією законодавства у теорії права розуміють упорядкування чинних законів, усіх нормативних актів, приведення юридичних норм до упорядкованої, узгодженої системи [215].

Систематизація законодавства у будь-якій галузі – це не просто його впорядкування, але й головна умова розвитку та вдосконалення, без чого важко побудувати правову державу, ефективно протидіяти злочинності. Створення належної законодавчої бази, що вимагає впорядкування законодавства, приведення його в єдину, внутрішньо узгоджену та цілісну систему, в якій регулювання сфери інтелектуальної власності займатиме своє місце, необхідне для реалізації державотворчих завдань. Упорядкування законодавства має сприяти й підвищенню рівня правового виховання, юридичній культурі суспільства, можливості більш якісно та повноцінно захищати свої права, гарантовані Конституцією України.

Поруч з зазначеним вважаємо вдалою думку деяких науковців [216, с. 46; 217, с. 104] щодо об'єднання статей 51², 164³, 164⁶, 164⁷, 164⁹ КУпАП в окрему главу, оскільки цим складам характерні спільні риси: їх родовим об'єктом є суспільні відносини у сфері інтелектуальної власності; їх предметом є окремі об'єкти права інтелектуальної власності; діяння, що утворюють їх об'єктивну сторону, є фактично тотожними – умисне порушення права інтелектуальної власності на певні об'єкти права інтелектуальної власності. Приведення вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності, у вигляд функціонуючої системи, доступної та зрозумілої населенню, має сприяти не тільки підвищенню ефективності протидії і правового регулювання, але й зміцненню законності, що і нині вважається важливим політичним завданням.

Ефективність і результативність правового забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності прямо залежить від того, наскільки точними

і чіткими є його юридичні формулювання, наскільки вони логічно і послідовно пов'язані поміж собою, наскільки одноманітним є застосування юридичних понять і термінів.

Таким чином, пропонуємо усі розглянуті у підрозділі 1.2. терміни, а саме «контрафактний примірник», «контрафактна продукція», «контрафактний товар», «фальсифіковано продукція» та їх визначення необхідно привести до єдиного стандартизованого розуміння, з подальшим його закріпленням у Законі України «Про авторське право і суміжні права» і застосуванням в інших нормативно-правових актах.

Для досягнення поставленої мети необхідно встановити зміст наступних понять «примірник», «продукція» і «товар». Так, у словнику С. І. Ожегова вони мають наступне визначення [45]:

- примірник – це окремий предмет (або тварина, рослина) з ряду подібних.
- продукція – це сукупність продуктів виробництва.
- товар – це продукт праці, виготовлений для обміну, продажу і взагалі все те, що може бути предметом продажу, торгівлі.

Аналіз наведених визначень і зарубіжного досвіду вказує на обґрунтованість існування саме терміну «контрафактний товар», під яким на нашу думку необхідно розуміти товар (тара, упаковка), на якому без одержання законного дозволу проставлено торгівельний знак, ідентичний торгівельному знаку, зареєстрованому належним чином для того ж самого виду товарів, або який не можна відрізнити за суттєвими ознаками від такого знаку, що порушує права законного власника торгівельного знаку[218, 95].

Доречним, на нашу думку, є також закріплення на законодавчому рівні поняття «піратський товар». У підтвердження нашої думки зазначимо, що існування такого визначення знаходить своє відображення у Регламенті Ради ЄС № 3295/94 від 22 грудня 1994 р. про засоби запобігання продажу для вільного обігу, експорту, реекспорту а також застосування процедури зупинення до підробленої чи піратської продукції [219].

Відповідно до цього, а також з урахуванням запропонованого нами більш чіткого визначення контрафактного товару, пропонуємо під піратським товаром розуміти товари, які є копіями об'єктів інтелектуальної власності або містять копії, що були виготовлені, розповсюджені з порушенням авторського права і суміжних прав.

Також враховуючи наведене у підрозділі 1.2. авторське визначення поняття «плагіат» необхідно внести зміни у п. 3 ст. 50 Закону України «Про авторське право та суміжні права», які полягають у уточненні поняття плагіат, а саме наданні визначення поняттю «плагіат» відповідно до запропонованого у п.1.2 монографії.

З урахування, положень зазначених у підрозділі 1.2. монографії щодо специфіки адміністративних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, а також з урахуванням розвитку інформаційного суспільства в Україні, вважаємо необхідним доповнити ст. 24 КУпАП «Види адміністративних стягнень» таким видом адміністративного стягнення, як відключення сайтів-правопорушників від доступу до мережі Інтернет, що розширить можливості органів внутрішніх справ щодо застосування заходів адміністративного впливу та ефективної протидії правопорушенням у зазначеній сфері.

На нашу думку, внесення вищезазначених пропозицій щодо удосконалення правового та організаційного удосконалення діяльності ОВС надасть можливість більш ефективно здійснювати протидію правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

ВИСНОВКИ

Дослідження історико-правових аспектів виникнення та розвитку інтелектуальної власності надало можливість здійснити періодизацію розвитку протидії правопорушенням в зазначеній сфері: перший період – зародження (III ст. до н.е. – II ст.), другий – становлення (V – XVII ст.); третій – розвиток (XVII – XIX ст.), четвертий – стабілізація – (з XIX ст. по сьогоднішній день).

Адміністративна відповідальність є одним із засобів протидії правопорушенням у всіх сферах життя. Під адміністративною відповідальністю за правопорушення у сфері інтелектуальної власності (порушення прав на об'єкти авторського права, на об'єкти суміжних прав, на об'єкти права промислової власності, на об'єкти виключних прав) слід розуміти особливе реагування держави на правопорушення у зазначеній сфері, яке не підпадає під дію кримінального законодавства та пов'язане із застосуванням до правопорушника певних адміністративних стягнень.

Адміністративній відповідальності за правопорушення у сфері інтелектуальної власності притаманні як загальні риси юридичної відповідальності, так і специфічні, що пов'язані: по-перше, з підставою щодо її виникнення; по-друге, характером заходів впливу – штраф та конфіскація незаконно виготовленої продукції, обладнання і матеріалів, грошей; по-третє, процедурою застосування – складання протоколу, винесення постанови, а також встановлення суб'єкта права інтелектуальної власності, права якого порушені.

Суб'єктами протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності є: міжнародні організації, уряд, правоохоронні та контролюючі органи, органи судової влади, організації колективного управління правами авторів, громадські організації з питань інтелектуальної власності, інші органи.

На основі вивчення зарубіжного досвіду протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, обґрунтовано необхідність: посилення адміністративних санкцій за вчинення протиправних дій у сфері інтелектуальної власності; створення спеціалізованого суду, уповноваженого розглядати спірні питання у сфері інтелектуальної власності в порядку адміністративного судочинства, а також міжвідомчого координаційного центру з протидії правопорушенням у зазначеній сфері; надати право ОВС

розглядати адміністративні справи за правопорушення у зазначеній сфері.

Форми протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності – це сукупність однорідних за своїм характером та змістом правових і організаційних дій, що мають зовнішнє вираження, у процесі здійснення яких забезпечується встановлений законом порядок використання об'єктів інтелектуальної власності, запобігання та виявлення правопорушень у зазначеній сфері, притягнення винних до відповідальності.

Оперативно-розшукова інформація, отримана в процесі ОРД, займає вагоме місце в протидії адміністративним правопорушенням у сфері інтелектуальної власності. Можливість її використання обумовлюється тим, що під час перевірки первинної оперативно-розшукової інформації, отриманої в процесі оперативної розробки осіб, які підозрюються у вчиненні кримінально карних дій, а також аналізу іншої інформації може бути встановлено недостатність підстав для притягнення правопорушника до кримінальної відповідальності. У такому разі до правопорушників застосовується інший вид юридичної відповідальності – адміністративна відповідальність.

Взаємодія суб'єктів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності як адміністративно-правова категорія – це узгоджена за метою, часом і місцем здійснення врегульована переважно адміністративно-правовими нормами діяльність суб'єктів протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності, у процесі якої здійснюється взаємний вплив один на одного і на суспільні відносини, з метою попередження, виявлення та припинення протиправних діянь в зазначеній сфері, усунення причин та умов, що сприяють їх вчиненню, шляхом найбільш доцільного поєднання сил, засобів і методів, властивих цим суб'єктам.

З метою вдосконалення нормативно-правового забезпечення протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності запропоновано:

- розробити та прийняти Закон України «Про протидію обігу контрафактної продукції» в якому визначити: основні поняття і перелік правопорушень у сфері інтелектуальної власності; суб'єктів протидії, механізм та заходи організаційного забезпечення протидії зазначеним правопорушенням;

- викласти п. 3 ст. 50 Закону України «Про авторське право та суміжні права» в такій редакції «плагіат – це випуск у повному обсязі

або частково чужого твору під своїм ім'ям, а також видання під своїм ім'ям твору, створеного у співавторстві, примус до співавторства, використання у своїх трудах творів без належного посилання на них»;

– доповнити ст. 24 КУпАП «Види адміністративних стягнень» таким видом адміністративного стягнення, як відключення сайтів-правопорушників від доступу до мережі Інтернет;

– посилити санкцію ст. 51² КУпАП та викласти її наступним чином: тягне за собою накладення штрафу від десяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення, та відключення сайту, який порушував права на об'єкти інтелектуальної власності, від мережі Інтернет;

– доповнити ч. 1 ст. 222 КУпАП словами «...порушення у сфері інтелектуальної власності» та «... статті 51², 164³, 164⁶, 164⁷, 164⁹, 164¹³»

– доповнити п. 1 ч. 2 ст. 222 КУпАП словами «...статтями 51², 164³, 164⁶, 164⁷, 164⁹, 164¹³».

Для удосконалення організаційного забезпечення діяльності ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності запропоновано створити Міжвідомчий координаційний центр з питань протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності та об'єднати Управління боротьби з кіберзлочинністю з Департаментом державної служби боротьби з економічною злочинністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Большая советская энциклопедия [Текст] : в 30 т. / голов. ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – М. : Советская энциклопедия, 1970 – 1978.
Т. 21 : ПРОБА – РЕМЕНСЫ. – 1975. – 639 с.
2. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 18. 02. 1992 р. № 2135-ХІІ із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 12. 06. 2011 р. № 3412-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
3. Про міліцію [Електронний ресурс] : закон України від 20. 12. 1990 р. № 565-ХІІ із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 04. 04. 2012 р. № 4447-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю [Електронний ресурс] : закон України від 30. 06. 1993 р. № 3341-ХІІ р. із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 05. 06. 2011 р. № 3334-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.
5. Юридична енциклопедія [Текст] : в 6 т. / голов. ред. Ю. С. Шемшученко. – К. : Укр. Енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998 – 2004.
Т. 4 : Н – П. – 2002. – 717 с.
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : Перун, 2002. – 1440 с.
7. Тарасова О. О. Інтелектуальна власність як правова категорія [Текст] / О. О. Тарасова // Ринкова економіка : сучасна теорія та практика. – Одеса, 2008. – С. 250 – 254.
8. Зелинский Ф. Ф. История античной культуры [Текст] / Ф. Ф. Зелинский ; [ред. и прим. С. П. Заикина]. – 2-е изд. – СПб. : Марс, 1995. – 380 с. : ил. – (Сер. : Modus vivendi).
9. Азбука авторского права [Текст] / [под ред. Е. В. Тарасовой]. – М. : ЮНЕСКО, 1982. – 104 с.
10. Бартошек М. Римское право : понятия, термины, определения [Текст] / М. Бартошек ; [пер. с чеш. Ю. В. Преснякова]. – М. : Юридлит., 1989. – 448 с.

11. Скловский К. И. Собственность в гражданском праве [Текст] / К. И. Скловский. – М. : Дело, 1999. – 512 с.
12. Венедиктов А. В. Государственная социалистическая собственность [Текст] / А. В. Венедиктов ; [отв.ред. В. К. Райхер]. – М. ; Л. : АН СССР, 1948. – 839 с.
13. Интеллектуальная собственность : законодательство и практика его применения [Текст] : учеб. пособ. / [В. В. Белов, Г. В. Витальев, Г. М. Денисов]. – М. : Юристъ. – 1997. – 286 с.
14. Веинке В. Авторское право : регламентация, основы, будущее [Текст] : [пер. с дат.] / В. Веинке ; [под ред. Б. Д. Панкина]. – М. : Юрид. лит., 1979. – 232 с.
15. Локк Дж. Избранные философские произведения [Текст] : в 2 т. / Дж. Локк. – М. : Знание, 1988. – Т. 1. – 485 с.
16. Пиленко А. Право изобретателя. Привилегии на изобретения и их защита в русском и международном праве : историко-догматическое исследование [Текст] / А. Пиленко. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1902 – 1903.
Т. 1. – 1902. – 485 с.
17. Підпригора О. А. Право інтелектуальної власності України [Текст] : нав. посіб. для студ. юрид. вузів і фак. ун-тів. / О. А. Підпригора, О. О. Підпригора. – К. : Юрінком Інтер. – 1998. – 336 с. – Бібліограф. : с. 321 – 331.
18. Сергеев А. П. Патентное право [Текст] : учеб. пособ. / А. П. Сергеев. – М. : БЕК, 1994. – 202 с.
19. Корчагин А. Д. Как защитить интеллектуальную собственность в России [Текст] / А. Д. Корчагин. – М. : ИНФРА-М, 1995. – 336 с.
20. Дроб'язко В. С. Право інтелектуальної власності [Текст] : навч. посіб. / В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко. – К. : Юренком Інтер. – 2004. – 512 с.
21. Гаврилов Э. П. Советское авторское право : основные положения, тенденции развития [Текст] / Э. П. Гаврилов. – М. : Наука, 1984. – 222 с.
22. Сидорова В. Е. Домашняя юридическая энциклопедия. Интеллектуальная собственность [Текст] / В. Е. Сидорова. – М. : Олимп : АСТ, 1998. – 604 с.
23. Шкредов В. П. Экономика и право [Текст] / В. П. Шкредов. – 2 -е изд. – М. : Экономика, 1990. – 271 с.
24. Советское государственное право [Текст] / [отв.ред. Е. И. Козлов]. – М. : Юрид.лит., 1983. – 496 с.

25. Сергеев А. П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации [Текст] / А. П. Сергеев. – М. : Проспект, 1999. – 759 с.

26. Право інтелектуальної власності : академ.курс [Текст] : підручник для студ. вищ. навч. закладів / [за ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького]. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Ін Юре. – 2002. – 672 с.

27. Конституція України [Електронний ресурс] : закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 01. 02. 2011 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

28. Венгеров А. Б. Теория государства и права [Текст] : учебник [для юрид. вузов] / А. Б. Венгеров. – 3-е изд. – М. : Юриспруденция. – 2000. – 528 с.

29. Битяк Ю. П. Административное право Украины : Общая часть [Текст] : [учеб. пособ.] / Ю. П. Битяк , В. В. Зуй. – Харків : Одиссей, 1999. – 223 с.

30. Гончарук С. Т. Адміністративна відповідальність за законодавством України [Текст] : навч. посіб. / С. Т. Гончарук. – К. : УАВС, 1995. – 78 с.

31. Адміністративна відповідальність в Україні [Текст] : навч. посіб. / за заг. ред. А. Т. Комзюка. – 2-е вид., перероб. і доп. – Харків : ХНУВС, 2000. – 99 с.

32. Волошук А. М. Державно-правова політика протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (адміністративно-правовий аспект) [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12. 00. 07 « Адміністративне право і процес ; фінансове право » / А. М. Волошук. – Ірпінь, 2009. – 42 с.

33. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен [Текст] : [монографія] / В. К. Колпаков. – К. : Юіркком Інтер, 2004. – 528 с.

34. Проект Кодексу про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Назва з екрану.

35. Шкарупа В. К. Поняття адміністративної відповідальності за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності [Текст] / В. К. Шкарупа, О. М. Головова // Науковий вісник Національної

академії ДПС України (економіка, право). – 2007. – № 1 (36). – С. 147–152.

36. Головкова О. М. Адміністративна відповідальність за порушення прав на об'єкт права інтелектуальної власності [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12. 00. 07 « Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право ». – Ірпінь, 2009. – 22 с.

37. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07. 12. 1984 р. № 8073 -X із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 01. 07. 2012 р. № 3454-17. – Електрон. дан. (2 файла). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

38. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 16. 01. 2003 р. № 435-IV із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 13. 03. 2012 р. № 4416-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

39. Тарасова О. О. Інформація як об'єкт інтелектуальної власності [Текст] / О. О. Тарасова // матеріали IV Звіт. конференції наук.-педагог. складу ОЮІ (18 травня 2007 р.) – Одеса , 2007. – С. 75 – 76.

40. Стеценко С. Г. Адміністративне право України [Текст] : навч. посіб. / С. Г. Стеценко . – К. : Атіка, 2008. – 623 с.

41. Гончарук С. Т. Адміністративне право України [Текст] : навч. посіб. / С. Т. Гончарук. – К. : НАВСУ, 2000. – 240 с.

42. Адміністративне право України [Текст] : підручник / за заг.ред. Т. О. Коломоєць. – К. : Істина, 2009. – 475 с.

43. Про авторське право та суміжні права [Електронний ресурс] : закон України від 23. 12. 1993 р. № 3792-XII в редакції Закону України від 09. 05. 2011 р. № 2939-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

44. Інтелектуальна власність : словник довідник [Текст] : у 2 т. / за заг. ред. О. Д. Святоцького. – К. : Ін Юре, 2000. – Т. 1 : Авторське право та суміжні права. – 356 с.

45. Ожегов С. И. Словарь русского языка : 57000 слов (з додат. І доп.) / С. И. Ожегов ; [уклад. і голов. ред.. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

46. Тіньова наука : гіпотези, факти, коментарі [Електронний ресурс] // Персонал. – 2005. – № 6. – Електрон. дан. (1 файл.). – Режим доступу : www.personal.in.ua. – Назва з екрану.

47. Юридический энциклопедический словарь [Текст] / гл. ред. А. Я. Сухарев. – М. : Сов. энциклопедия, 1984. – 415 с.

48. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі примірниками аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 04. 11. 1997 р. № 1209 із змін., внес. згідно із Постановами Кабінету Міністрів України : за станом на 24. 03. 2004 р. № 369-2004п. – Електрон. дан. (1 файл.). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

49. Про затвердження Національного стандарту № 4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності" [Текст] : постанова Кабінету Міністрів України від 03. 10. 2007 р. № 1185 // Урядовий кур'єр. – 2007. – 17 жовт. (№ 191).

50. Щерба С. Проблемы уголовно-правовой охраны авторских и смежных прав государствах-участниках СНГ [Текст] / С. Щерба // Авторское право и смежные права. – 2001. – № 6. – С. 66 – 71.

51. Dekker T. Wonderful Yeare. 1603 [Electronic resource] / T. Dekker. – Electronic data (1 file). – Mode of access : <http://www.uoregon.edu/~rbear/yeare.html>. – Title from the screen.

52. Пейнетьер Д. Живучесть пиратства и его последствия для творчества, культуры и устойчивого развития = The persistence of piracy : the consequences for creativity, for culture, and for sustainable development [Текст] / Д. Пейнетьер // UNESCO : Межправительственный комитет по авторскому праву. Тринадцатая сессия Всемирной конвенции, пересмотренная в 1971 г. Документ IGC(1971)/XIII/6). – Париж : UNESCO, 2005. – С. 13 – 14.

53. Машуков В. М. Компьютерное право [Текст] / В. М. Машуков. – Львов : АБЕРС, 1998. – 256 с.

54. Горбаньов І. М. Особливості методики розслідування порушень авторського права щодо незаконного відтворення та розповсюдження комп'ютерних програм [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 09 / І. М. Горбаньов. – Луганськ, 2007. – 240 с.

55. 24% продавців комп'ютерів у Дніпропетровську пропонують клієнтам встановити піратське ПЗ [Електронний ресурс]. –

56. Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://www.microsoft.com/ukraine/news/issues/2011/06/dnipropetrovsk.mspx>. – Назва з екрану.

57. Біла Р. Л. Адміністративний примус і відповідальність по адміністративному праву [Текст] / Р. Л. Біла // Адміністративне право України : [підручник] / за ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Юрид. літ., 2003. – 896 с.

58. Голосніченко І. П. Адміністративний проступок як підстава адміністративної відповідальності [Текст] / І. П. Голосніченко // Адміністративне право України : академічний курс : підручник : у 2 т. / [відповід. ред. В. Б. Авер'янов]. – К. : Юрид. думка, 2004. –Т. 1 : Загальна частина. – С. 432 – 441.

59. Битяк Ю. П. Административное право Украины : [учебник, 2-е изд., перераб. и допол.] / Ю. П. Битяк. – Х. : Право, 2003. – 305 с.

60. Симонов Б. П. Борьба с контрафактом в государственной политике России [Текст] / Б. П. Симонов // Актуальные проблемы теории и практики : в 2 т. : сб. науч. тр. – М. : Юрайт, 2009. – Т. 2 : Интеллектуальная собственность. Контрафакт. – С. 11 – 14.

61. Ворожейкина А. Г. Рынок контрафактной продукции и его структура в России и за рубежом [Текст] / А. Г. Ворожейкина, А. Ш. Юсуфов // Актуальные проблемы теории и практики : сб. науч. тр. – М., 2009. – Т. 2 : Интеллектуальная собственность. Контрафакт. – С. 48 – 65.

62. Тарасова О. О. Кримінально-правовий захист права інтелектуальної власності [Текст] / О. О. Тарасова // Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. – № 3. – С. 34 – 36.

63. Уровень компьютерного пиратства в Украине продолжает расти – результаты исследования BSA и IDC [Электронный ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : [//www.bsa.org/country/News](http://www.bsa.org/country/News). – Назва з екрану.

64. Ларичев В. Д. Защита авторского и смежных прав в аудиовизуальной сфере : уголовно-правовой и криминологический аспекты [Текст] : науч.-практ. пособ. / В. Д. Ларичев, Ю. В. Трунцевский. – М. : Дело, 2004. – 352 с.

65. A serious problem for everyone = Серьезная проблема для каждого [контрафактные и пиратские товары : статистика] [Electronic resource]. – 2007. – Electronic data (1 file). – Mode of access : http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/combating/index_en.htm. – Title from the screen.

66. Болотский Б. С. Проблемы противодействия легализации (отмыванию) доходов от нелегальной экономической деятельности [Текст] / Б.С.Болотский // Теневая экономика : экономические, социальные и правовые аспекты : материалы науч. конф., (9 июля 2006 г.). – М., 1996. – С. 47 – 49.

67. ПРЕС-РЕЛІЗ про найбільш резонансні злочини та події на 18.12.2009 р. [Електронний ресурс]. – 2009. – Електрон. дан. (1 file). – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua>. – Назва з екрану.

68. Тарасова О. О. Деякі особливості злочинності у сфері інтелектуальної власності [Текст] / О.О.Тарасова // Протидія злочинності у сфері інтелектуальної власності та комп'ютерних технологій органами внутрішніх справ : стан, проблеми та шляхи їх вирішення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (12 листопада 2010 р.). – Донецьк, 2010. – С. 94 – 96.

69. Андреев Б. В. Расследование преступлений в сфере компьютерной информации [Текст] / Б. В. Андреев, П. Н. Пак, В. П. Хорст. – М. : Юрлитинформ, 2001. – 152 с.

70. Тарасова О. О. Особливості розміщених в Інтернеті творів як предмета авторського права та проблеми їх правової охорони [Текст] / О. О. Тарасова // матеріали V звітн. конф. ОДУВС, (16 травн. 2008 р.). – Одеса, 2008. – С. 78 – 81.

71. Про Державне агентство з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 17. 05. 2010 р. № 356 із змін., внес. згідно із Постановами Кабінету Міністрів України : за станом на 13. 09. 2011 р. № 937. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

72. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади [Електронний ресурс] : указ Президента України від 09. 12. 2010 р. № 1085/2010 із змін., внес. згідно з Указом Президента України від 22. 02. 2012 р. № 134/2012. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

73. Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України [Текст] : указ Президента України від 08. 04. 2011 р. № 436 // Урядовий кур'єр. – 2011. – 5 травн. (№ 80).

74. Вилучено майже 63 000 примірників контрафактної продукції [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://sdip.gov.ua>. – Назва з екрану.

75. Про впорядкування торгівлі деякими підакцизними товарами, пов'язаними з використанням аудіовізуальних творів та примірників фонограмм [Електронний ресурс] : указ Президента України від 20. 05. 1998 р. № 491/98 із змін., внес. згідно з Указом Президента України від 27. 06. 1999 № 742/99. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

76. Скакун О. Ф. Теория государства и права [Текст] : учебник / О. Ф. Скакун. – Харьков : Консум, 2000. – 703 с.

77. Основні напрямки кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України (організаційно-правовий аспект) [Текст] / М. І. Ануфрієв. – Харків : ХНУВС, 2001. – 236 с.

78. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ : загальна частина [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закладів / за заг. ред. О. П. Рябченко. – Харків : ХНУВС, 2009. – 255 с.

79. Грохольський В. Л. Управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12. 00. 07 « Адміністративне право і процес ; фінансове право » / В. Л. Грохольський. – Харків, 2004. – 39 с.

80. Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті [Текст] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (9 – 10 жовтня 2009 р.) / заг. ред. О. Ф. Долженков. - Одеса : ОДУВС, 2009. – 340 с.

81. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації [Текст] / А. Т. Комзюк ; заг. ред. О. М. Бандурка ; МВС України, Національний ун-т внутрішніх справ. – Харків : ХНУВС, 2002. – 355 с.

82. Конопльов В. В. Організаційно-правовий механізм підготовки та прийняття управлінських рішень в адміністративній діяльності органів внутрішніх справ [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12. 00. 07 « Адміністративне право і процес ; фінансове право » / В. В. Конопльов. – Харків, 2006. – 32 с.

83. Каляянов Д. П. Адміністративні проступки, підвідомчі міліції : кваліфікація, доказування, особливості провадження [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Д. П. Каляянов, В. І. Олефір, С. Ф. Константінов. – К. : [ІНТЕРСЕРВІС], 2011. – 230 с.

84. Матюхіна Н. П. Управління персоналом органів внутрішніх справ України: організаційно-правові засади [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12. 00. 07 «Теорія управління ; адміністративне право і процес ; фінансове право »/ Н. П. Матюхіна. – Харків, 2002. – 37 с.

85. Розкриття злочинів у сфері виготовлення та збуту алкогольних напоїв [Текст] : навч. посіб. / [В. А. Некрасов, А. М. Лисенко, С. В. Пеньков, В. В. Матвійчук]. – Одеса : Юрид. літ., 2009. – 160 с.

86. Снігерьев О. П. Діяльність органів внутрішніх справ на залізничному транспорті щодо боротьби з організованими злочинними групами [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12. 00. 09 «Кримінальний процес та криміналістика ; судова експертиза »/ О. П. Снігерьев. – Харків, 1996. – 33 с.

87. Ярмакі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12. 00. 07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право »/ Х. П. Ярмакі. – Харків, 2007. – 41 с.

88. Про утворення Державної служби боротьби з економічною злочинністю [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 05. 07. 1993 р. № 510 із змін., внес. згідно з Постановою КМУ від 11. 11. 2011 р. № 1126-2011-п. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

89. Цього року в сфері економіки міліцією викрито 1182 злочини, сума збитків по кожному з яких перевищує мільйон гривень [Електронний ресурс]. – 2009. – Електрон. дан. (1 file). – Режим доступу : <http://http://mvs.gov.ua>. – Назва з екрану.

90. Про державну податкову службу в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 04. 12. 1990 р. № 509-12 із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 06. 08. 2011 р. № 3609-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

91. Кримінально-процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 28. 12. 1960 р. № 1001-05 із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 18. 01. 2012 р. № v001p710-12. – Електрон. дан. (3 файла). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.

92. Дригваль Н. П. Організаційно-правові основи детінізації відносин у сфері обороту об'єктів інтелектуальної власності [Текст] :

дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 07 / Н. П. Дригваль. – Ірпінь, 2004. – 292 с.

93. Матеріали засідання Громадської Ради при ДПА в Київській області 24. 09. 2009 р. [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://www.docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:bhNQC9NHm9IJ:kyivodpa.sta.gov.ua/files/24-09-09Material.doc+Матеріали+з.> – Назва з екрану.

94. Питання реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, отримання інформації та взаємодії митних органів з іншими правоохоронними і контролюючими органами та власниками прав на об'єкти права інтелектуальної власності у разі призупинення митного оформлення товарів за ініціативи митного органу [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 13. 04. 2007 р. № 622 в редакції від 01. 01. 2012 р. № 1016-2011-п. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

95. Про затвердження переліку органів ліцензування [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 14. 11. 2000 р. № 1698 із змін., внес. згідно із Постановами Кабінету Міністрів України : за станом на 06. 08. 2011 р. № 835. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

96. Питання голографічного захисту документів і товарів [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 03. 07. 2006 р. № 895 із змін., внес. згідно із Постановами Кабінету Міністрів України : за станом на 11. 03. 2011 р. № 86-2011-п. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

97. Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні [Електронний ресурс] : указ Президента України від 27. 04. 2001 р. № 285. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

98. Про Антимонопольний комітет України [Електронний ресурс] : закон України від 26. 11. 1993 р. № 3659-ХІІ із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 15. 01. 2012 р. № 4287-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

99. Про утворення судових палат у Вищому господарському суді України [Електронний ресурс] : наказ Вищого господарського суду

України від 27. 02. 2003 р. № 18. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

100. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України [Електронний ресурс] : указ Президента України від 30. 12. 1997 р. № 1396/97 із змін., внес. згідно з Указом Президента України : за станом на 18. 04. 2011 р. № 395. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

101. Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади [Електронний ресурс] : указ Президента України від 09. 02. 1999 р. № 145 із змін., внес. згідно із Указами Президента України : за станом на 18. 04. 2011 р. № 395/2011. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

102. Про Положення про Державну інспекцію з питань захисту прав споживачів [Електронний ресурс] : указ Президента України від 13. 04. 2011 р. № 465/2011 із змін., внес. згідно з Указом Президента України : за станом на 22. 02. 2012 р. № 134/2012. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

103. Государства-члены [Всемирной Организации Интеллектуальной Собственности] [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://www.wipo.int>. – Назва з екрану.

104. Тарасова О. О. Адміністративна реформа в системі детінізації обороту об'єктів інтелектуальної власності [Текст] / О. О. Тарасова // Правова держава. – 2009. – № 11. – С. 79 – 83.

105. Запорожець І. Управління охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності: пошук нових методів здійснення [Текст] / І. Запорожець // Право України. – 2008. – № 1. – С. 70 – 73.

106. Тарасова О. О. Організаційна система охорони та захисту об'єктів інтелектуальної власності [Текст] / О. О. Тарасова // Організаційно правові засади управлінської діяльності ОВС в умовах євроінтеграції : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (26 – 27 жовт. 2007 р.). – Одеса, 2007. – С. 251 – 254.

107. Тарасова О. О. Система правоохоронних органів щодо протидії злочинам у сфері інтелектуальної власності [Текст] / О. О. Тарасова // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (10 квітня 2009 р.). – Одеса, 2009. – С. 234 – 235.

108. Интервью с Робертом Стрэнгом [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : http://www.superpressa.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=61&Itemid=31. – Назва з екрану.

109. Computer Crim & and Intellectual Property Section [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : www.usdoj.gov/criminal/cybercrime. – Назва з екрану.

110. USAID Programs in Kyrgyzstan in 2010 [Electronic resource]. – Electronic data (1 file). – Mode of access : <http://centralasia.usaid.gov>. – Title from the screen.

111. Деятельность Швейцарии : борьба с контрафакцией и пиратством, и совершенствование форм обеспечения защиты прав интеллектуальной собственности [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://www.ige.ch/E/institut/i10.shtm>. – Назва з екрану.

112. Бочарова Н. Державно-приватне партнерство у сфері захисту прав інтелектуальної власності: сучасний досвід Швейцарії [Текст] / Н. Бочарова // Інтелектуальна власність. – 2011. – № 10. – С. 32 – 34.

113. How to stop counterfeiting from being a profitable activity [Electronic resource]. – Electronic data (1 file). – Mode of access : www.buildingipvalue.com/05_EU/230_232.htm. – Title from the screen.

114. France Halts « Three Strikes » IP Address Collection After Data Leak.Ars [17 may 2011 year] [Electronic resource]. – 2011. – Electronic data (1 file). – Mode of access : <http://arstechnica.com/tech-policy/news/2011/05/>. – Title from the screen.

115. French « Three Strikes » Anti-Piracy Law On Hold After Data Breach [Electronic resource]. – Electronic data (1 file). – Mode of access : <http://paidcontent.org/article/419-french-three-strikes-anti-piracy-law-on-hold-after-data-breach>. – Title from the screen.

116. Sixth Global Congress on Combating Counterfeiting and Piracy, (Paris, 2 – 3 February 2011 year) [Electronic resource]. – 2011. – Electronic data (1 file). – Mode of access: <http://www.ccapcongress.net>. – Title from the screen.

117. Краткие новости о деятельности иностранных авторских обществ (по материалам зарубежной прессы) [Электронный ресурс] // Вестник Департамента международных связей. – 2010. – № 51 (сентябрь). – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://www.gao.ru>. – Название с экрана.

118. Интернет-пиратство – это один из видов нарушений прав интеллектуальной собственности [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://www.zakon.kz/170654-internet-piratsstvo-jeto-odin-iz-vidov.html>. – Название с экрана.

119. International Intellectual Property Alliance (IIPA) : Special 301 report on copyright protection and enforcement [Electronic resource]. – Mexico ; Poland ; Romania ; Saudi Arabia. – 2012. – Electronic data (1 file). – Mode of access : http://www.iipa.com/2011_SPEC301_TOC.htm. – Title from the screen.

120. A caccia di pirati [Electronic resource]. – Electronic data (1 file). – Mode of access : http://poliziadistato.it/poliziamoderna/articolo.php?cod_art=1856. – Title from the screen.

121. Краткие новости о деятельности иностранных авторских обществ (по материалам зарубежной прессы) [Электронный ресурс] // Вестник Департамента международных связей. – 2010. – № 43 (январь). – Электрон. дан. (1 файл). Режим доступа : <http://www.rao.ru>. – Название с экрана.

122. Обрезанов С. А. Производство и реализация контрафактной продукции в ЕС [Текст] / С. А. Обрезанов / Патенты и лицензии. – 2005. – № 1. – С. 68 – 75.

123. Europe Forces ISPs to Act as Internet Police for Copyright Infringement [Electronic resource]. – Electronic data (1 file). – Mode of access : <http://www.ispreview.co.uk/story/2011/05/24/europe-forces-isps-to-act-as-internet-police-for-copyright-infringement.html>. – Title from the screen.

124. UK IP crime group = Группа направлена на обеспечение совместного подхода в решении ключевых преступлений IP (с контрафакцией и пиратством) [Electronic resource]. – Electronic data (1 file). – Mode of access : <http://www.ipo.gov.uk/pro-policy/pro-crime/pro-crime-group.htm>. – Title from the screen.

125. Бочарова Н. Сучасний досвід Великобританії у протидії злочинності в сфері інтелектуальної власності [Текст] / Н. Бочарова // Інтелектуальна власність. – 2011. – № 5. – С. 44 – 46.

126. Защита рынка от контрафактной и фальсификованой продукции [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://www.tpprf.ru>. – Назва з екрану.

127. Тарасова О.О. Взаємодія ОВС щодо протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності [Текст] / О.О.

Тарасова // Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті: матеріали міжнар. наук-практ. конф., (23-24 грудня 2011 р.). – Одеса, – 2011. - С.247-248.

128. Державне управління [Текст] : навч. посіб. / [А.Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко] ; [за ред. А. Ф. Мельник]. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

129. Толкачев К. Б. Органы внутренних дел в механизме обеспечения личных конституционных прав и свобод граждан [Текст] : монография / К. Б. Толкачев, А. Г. Хабибуллин. – Уфа : Уфим. высш. шк., 1991. – 168 с.

130. Олійник А. Ю. Механізм, форми, методи та особливості забезпечення органами внутрішніх справ реалізації прав людини і громадянина [Текст] : лекція / А. Ю. Олійник. – К. : НАВСУ, 1997. – 32 с.

131. Судебные и правоохранительные органы Украины [Текст] : учебник / [под ред. А. М. Бандурки]. – Харьков : ХНУВС, 1999. – 350 с.

132. Хальота А. Методи діяльності органів внутрішніх справ по забезпеченню реалізації прав людини / А. Хальота // Право України. – 2009. – № 7. – С. 45 – 49.

133. Голосніченко І. П. Методичні рекомендації щодо застосування державних стандартів з питань систем управління якістю у МВС України [Текст] / І. П. Голосніченко, О. Г. Циганов, О. Н. Ярмиш. – К. : ДНДІ МВС України, 2008. – 24 с.

134. Ожегов С. И. Словарь русского языка [Текст] / С. И. Ожегов. – М. : Госиздат., 1960. – 900 с.

135. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ [Текст] : навч. посіб. / В. М. Плішкін ; за ред. Ю. Ф Кравченка. – К. : НАВСУ, 1999. – 702 с.

136. Колпаков В. М. Методы управления [Текст] : [учеб. пособ.] / В. М. Колпаков. – К. : МАУП, 1997. – 160 с.

137. Лунев А. Е. Право и эффективность управления [Текст] / А. Е. Лунев. – М. : Юрид. лит., 1973. – 88 с.

138. Атаманчук Г. В. Государственное управление : проблемы методологии правового исследования [Текст] / Г. В. Атаманчук. – М. : Юрид. лит., 1975. – 240 с.

139. Берлач А. І. Адміністративне право України [Текст] : [навч. посіб. для дист. навч.] / А. І. Берлач. – К. : Ун-т « Україна », 2005. – 472 с.

140. Адміністративне право України [Текст] : підручник для юрид. вузів і фак. / [Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гарашук та ін.]; [за ред. Ю. П. Битяка]. – Харків : Право, 2000. – 520 с.

141. Адміністративна (поліцейська) діяльність органів внутрішніх справ : (Загальна частина) : підручник [Текст] // [Ю. І. Римаренко, Є. М. Моїсєєв, В. І. Олефір]. – К. : КНТ, 2008. – 816 с.

142. Про затвердження Інструкції про порядок проведення оперативної закупки та контрольованого постачання предметів, товарів і речовин, у тому числі заборонених до обігу, у фізичних та юридичних осіб незалежно від форм власності [Електронний ресурс] : наказ МВС України, СБУ, ДПАУ від 30. 11. 2001 р. № 1065 дск /307 дск / 482 дск. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги : Pentium ; Windows 95, 98, 2000, XP. – Назва з контейнера.

143. Система методів оперативно-розшукової діяльності [Текст] : монографія / [авт. кол. : С. Б. Мелешєв, В. Д. Пчолкін, В. П. Сапальов та ін.] ; [за заг. ред. О. Ф. Долженкова]. – Одеса : ОЮІ ХНУВС, 2007. – 262 с.

144. Теория оперативно-розыскной деятельности [Текст] : учебник / [под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, Г. К. Сенилова]. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 832 с.

145. Тарасенко Р. В. Удосконалення агентурної роботи підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків міськрайвідділів органів внутрішніх справ України [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 21. 07. 04 / Р. В. Тарасенко. – Луганськ, 2007. – 209 с.

146. Тарасенко В. Є. Інститут конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковому праві [Текст] : монографія / В. Є. Тарасенко, Р. В. Тарасенко. – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2009. – 176 с.

147. Федоров А. В. Правовое регулирование содействия граждан органам, осуществляющим оперативно-розыскную деятельность [Текст] / А. В. Федоров, А. В. Шахматов . – Спб. : Юрид. центр. Пресс, 2005. – 338 с. – (Сер. : Оперативно-розыскная деятельность).

148. Философский энциклопедический словарь [Текст] / [ред.-сост. : Е. Ф. Губский, Г. В. Кораблева, В. А. Лутченко]. – М. : ИНФРА-М, 1997. – 575 с.

149. Эшби У. Р. Система и информация [Текст] / У. Р. Эшби // Вопросы философии. – 1964. – № 3. – С. 78 – 85.

150. Афанасьев В. Г. Социальная информация управления обществом [Текст] / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1975. – 238 с.

151. Про інформацію [Електронний ресурс] : закон України від 02. 10. 1992 р. № 2657-ХІІ із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 09. 05. 2011 р. № 2938-17. – Електрон.дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

152. Лукашов В. А. О сущности и значении оперативно-розыскной информации [Текст] / В. А. Лукашов // Информационное сообщение лаборатории проблем оперативно-розыскной работы. – 1973. – № 3. – С. 21 – 22.

153. Овчинский С. С. Оперативно-розыскная информация [Текст] / С. С. Овчинский – М. : ИНФРА-М, 2000. – 367 с.

154. Паршин И. Н. Информационное обеспечение оперативно-розыскной деятельности аппаратов уголовного розыска [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 27. 07. 04 / И. Н. Паршин. – М., 1996. – 228 с.

155. Регульський В. Л. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ у сучасних умовах [Текст] / В. Л. Регульський, В. П. Євтушок // Вісник ЛІВС. – 1997. – № 6. – С. 12 – 19.

156. Снегирев А. П. Актуальные проблемы борьбы с преступностью в сфере пассажирских перевозок на железнодорожном транспорте [Текст] : учеб.-метод. пособ. / А. П. Снегирев. – Харьков : ХИВД, 1992. – 25 с. – Секретно.

157. Захаров В. П. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності підрозділів ОВС у боротьбі зі злочинністю [Текст] / В. П. Захаров // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2009. – № 2. – С. 285 – 291.

158. Воскресенский Г. М. Теория и практика информационного обеспечения управления в органах внутренних дел [Текст] / Г. М. Воскресенский. – М. : Академия МВД СССР, 1985. – 121 с.

159. Бусол О. Ю. Організація аналітичної розвідки в оперативних підрозділах МВС України [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 21. 07. 04 « Оперативно-розшукова діяльність » / О. Ю. Бусол. – К., 2009. – 10 с. – Таємно.

160. Захаров В. П. Інформаційне забезпечення боротьби зі злочинністю [Текст] : [монографія] / В. П. Захаров. – Львів : ЛДУВС, 2008. – 472 с.

161. Синилов Г. К. Правовые, информационные и тактические основы оперативно-розыскной деятельности советской милиции [Текст] / Г. К. Синилов. – М. : ВНИИ МВД СССР, 1975. – 243 с. – Секретно.

162. Шинкаренко І. Р. Деякі проблеми інформаційно-аналітичної роботи апаратів кримінального пошуку [Текст] / І. Р. Шинкаренко, М. М. Юнаков // Вісник ЛІВС. – 1997. – № 6. – С. 98 – 107. – Таємно.

163. Берлач А. І. Інформаційне забезпечення оперативних підрозділів як основа оперативно-розшукового супроводження фінансових правовідносин [Текст] / А. І. Берлач // Вісник ОІВС. – 2000. – № 3. – С. 3 – 12.

164. Яковец Е. Н. Проблемы аналитической работы в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел [Текст] : [монография] / Е. Н. Яковец. – М. : Шумилова И. И., 2005. – 219 с

165. Акимов А. Е. Информационно-аналитическое обеспечение оперативно-розыскной деятельности таможенных органов [Текст] : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12. 00. 09 « Уголовный процесс и криминалистика ; судебная экспертиза ; оперативно-розыскная деятельность » / А. Е. Акимов. – М., 2003. – 27 с.

166. Антонова Э. А. Организация информационно-аналитической работы по борьбе с экономическими и налоговыми преступлениями ОВД [Текст] : [учеб. пособ.] / Э. А. Антонова, А. Д. Ульянов. – М. : Акад. экон. безопасности МВД России, 2005. – 168 с.

167. Белов О. А. Информационное обеспечение раскрытия и расследования преступлений [Текст] : [монография] / О. А. Белов. – М. : Юрлитинформ, 2009. – 136 с.

168. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах [Електронний ресурс] : закон України від 05. 07. 1994 р. № 80 / 94-ВР із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 30. 04. 2009 р. № 1180-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

169. Тарасова О. О. Проблемы информатизации органов внутренних дел [Текст] / О. О. Тарасова // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., (21 квітня 2011 р.). – Одеса, 2011. – С.181 – 182.

170. Дятленко Н. М. Консолідація зусиль органів внутрішніх справ та податкової міліції – необхідна умова успішної боротьби з

економічною злочинністю [Текст] / Н. М. Дятленко // Науковий вісник ДЮО МВС України. – 2001. – № 2. – С. 266 – 273.

171. Дудніков А. Л. Проблеми взаємодії правоохоронних і контролюючих органів при розслідуванні злочинів у сфері економічної діяльності [Текст] / А. Л. Дудніков // Проблеми законності : респуб. міжвід. наук. зб. – Харків, 2002. – Вип. 52. – С.135 – 139.

172. Орлов Ю. Ю. Особливості здійснення оперативно-розшукової діяльності на сучасному етапі суспільного розвитку [Текст] / Ю. Ю. Орлов // Науковий вісник КНУВС. – 2009. – № 1, ч. 2. – С. 37 – 46.

173. Долженков О. Ф. Взаємодія як чинник оптимізації правоохоронної діяльності [Текст] / О. Ф. Долженков // Вісник ЛАВС. – 2002. – № 4. – С. 229 – 236.

174. Статкус В. Ф. Раскрытие преступлений - важнейшее средство борьбы с преступностью [Текст] / В. Ф. Статкус // Государство и право. – 1998. – № 4. – С. 66 – 73.

175. Коруля І. В. Деякі проблеми взаємодії органів внутрішніх справ з іншими правоохоронними органами боротьби зі злочинністю [Текст] / І. В. Коруля // Вісник КНУВС. – 2006. – № 3. – С. 218 – 226.

176. Кулик В. П. Методология права [Текст] / В. П. Кулик. – М. : Прогресс, 1978. – 121 с.

177. Новейший философский словарь [Текст] / сост. А. А. Грицанов. – Минск.: В. М. Скакун, 1998. – 896 с.

178. Круглий В. М. Теоретико-правові засади взаємодії працівників оперативних підрозділів органів внутрішніх справ з населенням [Текст] / В. М. Круглий // Науковий вісник НАВС України. – 2002. – № 3, ч. 2. – С.131 – 139.

179. Терещенко В. И. Организация и управление. Опыт США [Текст] / В. И. Терещенко. – М. : Экономика, 1965. – 47 с.

180. Ярмуш О. В. Інформатика і компютерна техніка [Текст] : навч. посіб. / О. В. Ярмуш, М. М. Редько. – К. : Вища освіта , 2006. – 359 с.

181. Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе : пер. с пол. [Текст] / Т. Котарбинский. – М. : Экономика, 1975. – 271 с.

182. Афанасьев В. Г. Системность и общество [Текст] / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1980. – 368 с.

183. Коротов С. К. Некоторые теоретические вопросы совершенствования взаимодействия служб и подразделений органов

внутренних дел [Текст] / С. К. Коротов // Актуальные проблемы совершенствования управленческой деятельности МВД, УВД в свете требований постановлений ЦК КПСС « Об улучшении работы по охране правопорядка и усилении борьбы с правонарушениями ». – М., 1981. – С. 61 – 65.

184. Взаимодействие органов управления производством / [под ред. О. Козловой, Г. Коциолека]. – М. : Мысль, 1983. – 462 с.

185. Васи́линчук В. І. Проблеми взаємодії підрозділів ДСБЕЗ зі слідчими при профілактиці і викритті злочинів у сфері економіки [Текст] // Науковий вісник КНУВС. – 2006. – № 2. – С. 215 – 223.

186. Волобуєва О. О. Поняття і принципи взаємодії слідчого зі спеціалістами під час збору інформації про особу підозрюваного [Текст] / О. О. Волобуєва // Вісник ЛАВС. – 2004. – № 2. – С. 242 – 249.

187. Галінський О. І. Теоретичні основи взаємодії оперативних підрозділів установ виконання покарань та органів внутрішніх справ щодо попередження та розкриття злочинів [Текст] / О. І. Галінський // Вісник ОІВС. – 2005. – № 4, ч. 1. – С. 22 – 27.

188. Малярова В. О. Взаємодія співробітників оперативно-розшукових підрозділів зі слідчими при затриманні злочинців [Текст] / В. О. Малярова // Вісник ОІВС. – 2004. – № 4. – С. 108 – 112.

189. Москаль Г. Г. Оптимізація взаємодії підрозділів і служб органів внутрішніх справ як чинник покращення протидії нелегальній міграції [Текст] / Г. Г. Москаль // Вісник ОІВС. – 2005. – № 4, ч. 1. – С. 119 – 123.

190. Озерський І. В. Юридико-психологічні аспекти взаємодії слідчого з органом дізнання [Текст] : навч. посіб. / І. В. Озерський. – К. : Знання, 2000. – 120 с.

191. Проблеми взаємодії територіальних і транспортних органів внутрішніх справ у попередженні та розкритті злочинів [Текст] : матеріали наук.-практ. конф., (23 травн. 2003 р.). – Львів : ЛЮІ МВС України, 2004. – 220 с.

192. Лисенко В. Взаємодія окремих підрозділів податкової служби при проведенні перевірок діяльності суб'єктів підприємництва [Текст] / В. Лисенко // Науковий вісник Академії ДПС України. – 2001. – № 1. – С. 152 – 159.

193. Усенко В. Організація взаємодії підрозділів державної податкової служби України [Текст] / В. Усенко, А. Супруненко // Науковий вісник Нац. академії ДПС України. – 2002. – № 2 (16). – С. 225 – 230.

194. Круглий В. М. Взаємодія оперативних підрозділів з населенням у сфері боротьби з організованою злочинністю [Текст] / В. М. Круглий // Уряду України. Президенту, законодавчій, виконавчій владі : аналітичні розробки, пропозиції наукових та практичних працівників : зб. – К., 2001. – Т.22. – С. 570 – 576.

195. Грохольський В. Л. Взаємодія підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю з іншими оперативними апаратами, державними органами управління та населенням [Текст] / В. Л. Грохольський // Вісник ЛІВС. – 1999. – № 2. – С. 109 – 116.

196. Уемов А. И. Системы и системные исследования [Текст] / А. И. Уемов // Проблемы методологии системного подхода. – М., 1970. – С. 64 – 86.

197. Про затвердження Положення про службу дільничних інспекторів міліції в системі Міністерства внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 11. 11. 2010 р. № 550 в редакції від 12. 09. 2011 р. № z0993-11. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

198. Грищенко А. И. Основы взаимодействия оперативных подразделений милиции и ИТУ в борьбе с преступностью [Текст] / А. И. Грищенко, И. П. Козаченко. – К. : УАВД, 1992. – 80 с.

199. Євтушок В. Взаємодія в ОРД як фактор вирішення оперативно-тактичних завдань боротьби зі злочинністю [Текст] / В. Євтушок // Вісник ЛІВС. – 1998. – № 8. – С. 155 – 167.

200. Протидія злочинцям,що вчиняються у сфері обігу підакцизних товарів (ст. ст. 204, 216 КК України) [Текст] : наук.-практ.посіб. / С. І. Ніколаюк, Д. Й. Никифорчук, Р. П. Томма, А. В. Іванків. - К. : КНТ, 2006. - 130 с.

201. Кравченко І. С. Основні напрямки взаємодії органів внутрішніх справ та державних інспекторів з питань інтелектуальної власності у сфері захисту права інтелектуальної власності [Текст] / І. С. Кравченко // Науковий вісник ДДУВС. – 2009. – № 1. – С. 129 – 135.

202. Про затвердження програми скоординованих дій правоохоронних та контролюючих органів по боротьбі з незаконним виробництвом, розповсюдженням і реалізацією аудіо- і відеопродукції, компакт-дисків, інших об'єктів права інтелектуальної власності та для забезпечення захисту прав УЄФА [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 24. 11. 2009 р. № 1055/491/753/1120/656/52. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим

доступу : <http://document.org.ua/pro-zatverdzhennja-programi-skoordinovanih-dii-pravoohoronni-doc5421.html>. – Назва з екрану.

203. Тарасова О. О. Взаємодія ОВС з громадськими організаціями у протидії правопорушенням у сфері інтелектуальної власності [Текст] / О. О. Тарасова // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави : в 2 ч. : матеріали міжнар. наук-практ. конф., (24 лютого 2012 р.). – Одеса: ОДУВС, 2012. – Ч. 1. – С. 252 – 253.

204. Інструкція про порядок використання правоохоронними органами можливостей НЦБ Інтерполу в Україні в попередженні, розкритті та розслідуванні злочинів [Електронний ресурс] : спільний наказ від 09. 01. 1997 р. № 3/1/2/5/2/2. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрану.

205. Інтерпол – оперативна група по боротьбі із злочинами у сфері інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : <http://uaacp.org/Interpol%20manual-ukr.pdf>. – Назва з екрану.

206. Банки даних Генерального секретаріату Інтерполу [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://ncb-interpol.org.ua/?page_id=40. – Назва з екрану.

207. Юхно О. О. Теорія та практика оперативно-розшукового запобігання злочинам органами внутрішніх справ [Текст] : монографія / О. О. Юхно. – Одеса : Інтерпрінт, 2010. – 367с.

208. Тарасова О. О. Роль ОВС у попередженні правопорушень у сфері інтелектуальної власності [Текст] / О. О. Тарасова // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави: матеріали міжнар. наук-практ. конф., (28 квітня 2010 р.). – Одеса: ОДУВС, 2010. – С.260-261.

209. Евтихийев А. Ф. Основы советского административного права [Текст] / А. Ф. Евтихийев // Антологія української юридичної думки : в 10 т. – К., 2005. – Т. 5 : Поліцейське та адміністративне право. – С. 455 – 505.

210. Социальное развитие и право [Текст] : сб. ст. – М. : ИГиП АН СССР, 1980. – 154 с.

211. Явич Л. С. Социализм: право и общественный прогресс [Текст] / Л. С. Явич. – М. : Юрид. лит, 1990. – 271 с.

212. Орлюк О. Проблеми та перспективи систематизації законодавства у сфері інтелектуальної власності в Україні [Текст] / О. Орлюк // Інтелектуальна власність. – 2010. – № 6. – С. 8 – 13.

213. Близнец И. А. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации : теоретико-правовое исследование [Текст] : дис. ... д-ра юрид. наук : 12. 00. 01 / И. А. Близнец. – М., 2003. – 381 с.

214. Федотов М. А. Проблема дифференциации при кодификации законодательства об интеллектуальной собственности [Текст] / М. А. Федотов // Белая книга : история и проблемы кодификации законодательства об интеллектуальной собственности. – М., 2007. – С. 271 – 279.

215. Теория государства и права [Электронный ресурс] : учебник для вузов и фак-тов / под ред. С. С. Алексеева ; [кол. авт. : С. С. Алексеев, С. И. Архипов, В. М. Корельский и др.]. – 2011. – Электрон. дан. (1 файл). – Режим доступа : <http://rudocs.exdat.com/docs/index-170447.html>. – Название с экрана.

216. Жаров В. Захист прав інтелектуальної власності в Україні : удосконалення правового регулювання [Текст] / В. Жаров // Право України –1999. – № 3. – С. 42 – 47.

217. Корчевний Г. В. Адміністративна відповідальність за порушення авторських і суміжних прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 07 / Г. В. Корчевний. – Одесса, 2004. – 174 с.

218. Тарасова О.О. Поняття та загальна характеристика правопорушень у сфері інтелектуальної власності [Текст] / О. О. Тарасова // Південноукраїнський правничий часопис. – 2012. – № 1. – С. 94-96

219. Counterfeit goods [Electronic resource]. / Official Journal. – 1999. – L. 308. – P. 16 – 22. – Electronic data (1 file). – Mode of access : http://europa.eu/legislation_summaries/other/l11018b_en.htm. – Title from the screen.

Додаток А
Інформація щодо кількості адміністративних правопорушень к
сфері інтелектуальної власності за окремими статтями
Кодексу України про адміністративні правопорушення
за 2008-2010 роки

ст.51² КУпАП	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.
Залишок справ, не розглянутих на початок звітного періоду	29	20	19	
Надійшло справ за звітний період	675	837	885	
Повернуто справ	81	115	104	
із них для належного оформлення	66	102	90	
Кількість розглянутих справ, по яких винесено постанови (рішення)	602	723	786	
Залишок справ, не розглянутих на кінець звітного періоду	21	19	14	
Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи, усього	602	723	786	981
у тому числі винесено рішення про:				
– накладення адміністративного стягнення	398	447	537	645
– застосування заходів впливу, передбачених ст. 24-1 КУпАП	1	–	2	
– закриття справи	203	276	247	
з них у зв'язку із:				
передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу	2	–	–	
звільненням від адміністративної відповідальності за малозначністю з оголошенням усного зауваження	38	72	69	
передачею матеріалів прокурору, органам досудового слідства чи дізнання	2	2	–	
відсутністю події і складу адмінправопорушення	73	111	110	

закінченням строків накладення адміністративного стягнення	84	87	66	
ст.164³ КУпАП				
Залишок справ, не розглянутих на початок звітнього періоду	–	3	–	
Надійшло справ за звітний період	49	20	15	
Повернуто справ	13	1	2	
із них для належного оформлення	10	1	2	
Кількість розглянутих справ, по яких винесено постанови (рішення)	33	22	13	
Залишок справ, не розглянутих на кінець звітнього періоду	3	–	–	
Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи, усього	33	22	13	18
у тому числі винесено рішення про:				
– накладення адміністративного стягнення	18	14	9	14
– застосування заходів впливу, передбачених ст. 24-1 КУпАП	–	–	–	
– закриття справи	15	8	4	
з них у зв'язку із:				
передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу	–	–	–	
звільненням від адміністративної відповідальності за малозначністю з оголошенням усного зауваження	7	–	1	
передачею матеріалів прокурору, органам досудового слідства чи дізнання	–	–	–	
відсутністю події і складу адміністративного правопорушення	5	3	–	
закінченням строків накладення адміністративного стягнення	3	4	3	

ст.164⁶ КУпАП				
Залишок справ, не розглянутих на початок звітнього періоду	1	2	–	
Надійшло справ за звітний період	24	9	6	
Повернуто справ	3	1	1	
із них для належного оформлення	3	1	1	
Кількість розглянутих справ, по яких винесено постанови (рішення)	20	10	5	
Залишок справ, не розглянутих на кінець звітнього періоду	2	–	–	
Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи, усього	20	10	5	18
у тому числі винесено рішення про:				
– накладення адміністративного стягнення	11	6	5	13
– застосування заходів впливу, передбачених ст. 24-1 КУпАП	–	–	–	
– закриття справи	9	4	–	
з них у зв'язку із:				
передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу	–	–	–	
звільненням від адмінвідповідальності за малозначністю з оголошенням усного зауваження	3	1	–	
передачею матеріалів прокурору, органам досудового слідства чи дізнання	–	–	–	
відсутністю події і складу адмінправопорушення	2	1	–	
закінченням строків накладення адміністративного стягнення	4	2	–	
ст.164⁷ КУпАП				
Залишок справ, не розглянутих на початок звітнього періоду	–	–	–	

Надійшло справ за звітний період	4	2	4	
Повернуто справ	—	—	—	
із них для належного оформлення	—	—	—	
Кількість розглянутих справ, по яких винесено постанови (рішення)	4	2	—	
Залишок справ, не розглянутих на кінець звітного періоду	—	—	—	
Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи, усього	4	2	4	—
у тому числі винесено рішення про:				
— накладення адміністративного стягнення	1	2	4	—
— застосування заходів впливу, передбачених ст. 24-1 КУпАП	—	—	—	
— закриття справи	3	—	—	
з них у зв'язку із:				
передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу	—	—	—	
звільненням від адмінвідповідальності за малозначністю з оголошенням усного зауваження	—	—	—	
передачею матеріалів прокурору, органам досудового слідства чи дізнання	—	—	—	
відсутністю події і складу адмінправопорушення	2	—	—	
закінченням строків накладення адміністративного стягнення	1	—	—	
ст.164⁹ КУпАП				
Залишок справ, не розглянутих на початок звітного періоду	91	151	96	
Надійшло справ за звітний період	6023	5533	4064	
Повернуто справ	596	661	394	
із них для належного оформлення	517	572	357	

Кількість розглянутих справ, по яких винесено постанови (рішення)	5364	4926	3733	
Залишок справ, не розглянутих на кінець звітного періоду	154	97	33	
Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи, усього	5364	4926	3733	2532
у тому числі винесено рішення про:				
– накладення адміністративного стягнення	4412	4286	3259	2189
– застосування заходів впливу, передбачених ст. 24-1 КУпАП	36	27	18	
– закриття справи	916	613	456	
з них у зв'язку із:				
передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу	–	4	–	
звільненням від адмінвідповідальності за малозначністю з оголошенням усного зауваження	232	185	127	
передачею матеріалів прокурору, органам досудового слідства чи дізнання	37	6	4	
відсутністю події і складу адмінправопорушення	106	117	78	
закінченням строків накладення адміністративного стягнення	514	295	244	
ст. 164¹³ КУпАП				
Залишок справ, не розглянутих на початок звітного періоду	-	-	-	
Надійшло справ за звітний період	2	7	1	
Повернуто справ	-	-	-	
із них для належного оформлення	-	-	-	
Кількість розглянутих справ, по яких винесено постанови (рішення)	2	7	1	
Залишок справ, не розглянутих на	-	-	-	

кінець звітної періоду				
Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи, усього	2	7	1	3
у тому числі винесено рішення про:				
– накладення адміністративного стягнення	-	1	1	2
з них числі винесено рішення про накладення штрафу	-	1	1	
– застосування заходів впливу, передбачених ст. 24 ¹ КУпАП	-	-	-	
– закриття справи	2	6	-	
з них у зв'язку із:				
передачею матеріалів на розгляд громадської організації або трудового колективу	-	-	-	
звільненням від адмінвідповідальності за малозначністю з оголошенням усного зауваження	1	5	-	
передачею матеріалів прокурору, органам досудового слідства чи дізнання	-	-	-	
відсутністю події і складу адмінправопорушення	1	1	-	
закінченням строків накладення адміністративного стягнення	-	-	-	

Додаток Б
РЕЗУЛЬТАТИ
анкетування населення

В додатку надані відсоткові показники думок мешканців м. Одеса.

В деяких питаннях, помічених в анкеті, відповідь вимагалася однозначна.

В результаті загальна сума відповідей дорівнює 100 %.

В дослідженні приймали участь 452 особи.

№	Питання	Відповіді	Кількість	%
1.	Вкажіть будь ласка свій вік	18-25	117	25,8
		26-35	231	51,2
		35-45	23	5
		46 і більше	81	18
2.	Ваша освіта	Повна загальна середня	185	41
		Повна (або базова) вища юридична (підкресліть)	37	8,2
		Повна (або базова) вища інша (підкресліть)	230	50,8
3.	Ви є громадянином України?	Так	452	100
		Ні		
4.	Ви знаєте що відносять до об'єктів інтелектуальної власності?	Так	139	30,8
		Ні	163	36
		Не в повній мірі	150	33,2
5.	Ви знаєте що таке неліцензійна або контрафактна продукція?	Так	334	73,8
		Ні	23	5,1
		Не в повній мірі	95	21,1

6.	Ви коли-небудь купували неліцензійні аудіо-, відеопродукцію або програмне забезпечення?	Так і дуже часто	217	48
		Іноді	194	43
		Ні, ніколи	41	9
7.	Чому, на Вашу думку, купляють неліцензійну продукцію?	Це зручно (не треба шукати спеціалізований магазин)	104	23
		Це дешево	321	71
		Помилився	27	6
8.	Як Ви вважаєте, контрафакція (піратство) це шкода чи благо?	Шкода	289	64
		Благо	136	30
		Не визначились	27	6
9.	Вам відомо, що порушення прав інтелектуальної власності може призвести не тільки до адміністративної, але і до кримінальної відповідальності?	Так, відомо	267	59
		Ні	104	23
		Вважав (ла), що це взагалі не карається законом	81	18
10.	Якщо б Ваші інтелектуальні права були порушені, Ви б звернулися до правоохоронних органів?	Так	203	45
		Ні, тому що це не тяжкий злочин	113	25
		Ні, тому що не маю довіри до правоохоронних органів	136	30

РЕЗУЛЬТАТИ анкетування працівників правоохоронних органів

В додатку надані відсоткові показники думок оперативних працівників. В результаті загальна сума відповідей дорівнює 100 %. В дослідженні приймали участь 200 працівників правоохоронних органів.

№	Питання	Відповіді	Кількість	%
1.	Вкажіть, будь ласка, свій вік	21-25 років	86	43
		26-30 років	92	46
		31-40 років	22	11
		41 рік та більше		
2.	Ваша освіта	Базова вища юридична	54	27
		Повна (або базова) вища інша	116	58
		Повна вища юридична	30	15
3.	Яку посаду Ви займаєте?	Начальник слідчого управління / відділу	2	1
		Ст. слідчий	8	4
		Слідчий	44	22
		Начальник ДСБЕЗ	1	1
		Ст. оперуповноважений ДСБЕЗ	18	9
		Уповноважений ДСБЕЗ	78	39
		Інше _____	48	24
4.	Ваш стаж роботи на займаній посаді	До 3-х років	112	56
		3-5 років	32	16
		5-10 років	28	14
		10-20 років	8	4
		Більше ніж 20 років	20	10

5.	Як Ви оцінюєте теперішній стан правопорушень у сфері інтелектуальної власності в Україні?	Погрожує безпеці України		10
		Несуть велику суспільну небезпеку		41
		Пов'язані із злочинною діяльністю		32
		Грає незначну роль		14
		Не здійснює ніякого впливу	6	3
6.	Як Ви оцінюєте стан правопорушень у сфері інтелектуальної власності у Вашому регіоні (де Ви працюєте)?	Високий рівень	106	53
		Низький рівень	46	23
		Занадто високий рівень	44	22
		Не визначилися	4	2
7.	Існуюча статистика відображає дійсний стан правопорушень у сфері інтелектуальної власності?	Відображує повністю	14	7
		Відображає неповністю	124	62
		Відображає в незначній мірі	44	22
		Взагалі не відображає	16	8
8.	Якщо спиратися на фактичні дані, що відомі Вам, як можна оцінити тенденцію правопорушень у сфері інтелектуальної власності в Україні у 2008-2011 рр.?	Знижується	20	10
		Особливих змін не відбувається	88	44
		Нестримно зростає	52	26
		Розширюється	10	5
		Не визначилися	30	15

11.	Вкажіть рівень латентності правопорушень у сфері інтелектуальної власності	Надвисокий (99,9 %)	14	7
		Високий (86 %)	104	52
		Середній (40-50 %)	44	22
		Низький (4-8 %)	14	7
		Не визначилися	24	12
12.	Назвіть причини латентності правопорушень у сфері інтелектуальної власності	Пасивність власників прав інтелектуальної власності щодо звернення до правоохоронних органів	106	53
		Відсутність у співробітників правоохоронних органів спеціальної підготовки, у наслідок чого вони не можуть самостійно виявити контрафактну продукцію	30	15
		Відсутність чіткої взаємодії правоохоронних органів	24	12
		Корумпованість та безвідповідальність, а також правова необізнаність співробітників правоохоронних органів	6	3
		Психологічна неготовність правоохоронних органів та судій розгледіти правопорушників у комп'ютерних, аудіо-, відео- та інших піратах, особах, які незаконно використовують товарні знаки і майже не відрізняються від законослухняних громадян	2	1
		Не визначилися	32	16
13.	З яких джерел, як правило, Ви	Особистої аналітичної діяльності у правоохоронних	24	12

	отримуєте відомості щодо правопорушень у сфері інтелектуальної власності в Україні?	органах		
		Особистої оперативної діяльності	106	53
		Особистої слідчої діяльності	20	10
		Особистої прокурорської діяльності	2	1
		Особистої судової діяльності	10	5
		З загальної інформованості про злочинність у регіоні	6	3
		З матеріалів засідань, конференцій З засобів масової інформації	4	2
		З особистого життєвого досвіду	14	7
		З спеціальної літератури про злочинність та боротьбу з нею	10	5
		З розповідей знайомих	4	2
14.	Які, на Вашу думку, фактори та умови впливають на зростання кількості правопорушень у сфері інтелектуальної власності?	Негативні тенденції у розвитку ринкових відносин в економіці та соціальній сфері;	56	28
		Відсутність послідовної та ефективної системи державного контролю;	100	50
		Підсиленні диференціації життєвого рівня населення;	32	16
		Фактична відсутність надійних державних кордонів, чіткого правового режиму громадян та його забезпечення;	12	6
15.	В сучасних умовах можливо вести боротьбу з правопорушеннями у сфері	Так	88	44
		Ні	32	16
		Так, у разі зміни політики держави	40	20
		Так, у разі нормалізації економічної ситуації у країні	38	19

	інтелектуальної власності?	Не визначилися	2	1
16.	Які об'єкти інтелектуальної власності, на Ваш погляд, найбільш популярні у правопорушників?	Аудіовізуальні (кіно-, теле- та відеофільми)	124	62
		Книжні видання	16	8
		Програми для ЕОМ	40	20
		Твори науки	16	8
		Твори літератури	4	2
		Твори мистецтва, живопису, скульптури, архітектури		
		Фотографічні твори		
17.	Яких осіб, на Вашу думку, ефективніше залучати до негласного співробітництва щодо протидії правопорушенням у зазначеній сфері?	Осіб, які мають доступ до місць виготовлення контрафактної продукції	102	51
		Осіб, які здійснюють контролюючі функції на легальних підприємствах, де можливо виявлення контрафактної продукції	78	39
		Працівників державних контролюючих органів	20	10
17.	Якщо Вам особисто доводилося стикатися з правопорушеннями у сфері інтелектуальної власності, як би Ви оцінили рівень своїх спеціальних знань в цій сфері?	Високий	26	13
		Достатній	90	45
		Низький	84	42

Наукове видання

Волощук Анатолій Миколайович
Ярмакі Христовор Петрович
Чернишова Олена Олександрівна

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ЩОДО
ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Монографія

Підписано до друку 05.05.2013. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman» Друк цифровий. Ум. друк .арк. 9,86.

Наклад 300 прим.

Видавництво ОДУВС

м. Одеса, вул. Успенська, 1

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.
тел. 0487024884; 0949547884 email – *ndrvv1@gmail.com*